

Svenska kulturfonden

2020

ÅRSBOK

Svenska kulturfonden

2020

ISBN 978-952-7263-12-9
ISSN 1238-5468

Redaktör: Jens Berg
Grafisk form: Emma Strömberg och Nora Kitinmäki
Ombrytning: Nora Kitinmäki
Omslagsillustration av Jenny Lucander
Tryckt hos Nord Print, Helsingfors 2021

Helsingfors 2021
Svenska kulturfonden
Georgsgatan 27, 00100 Helsingfors
kulturfonden.fi

Innehåll

Tidlöst under tiden	4
»Utvärderingen av projekt har kommit för att stanna«	7
Mikael Svarvar ser framtiden i det tvärkonstnärliga	11
Är det framtida Finland grönt, kapitalistiskt, lokalt eller protektionistiskt?	15
När pengarna växer på hög – hur uppfylla donatorernas önskemål i en förändrad värld?	19
Året då alla planer sprack?	24
Är hållbarhet Kulturfondens grej?	26
Tillgänglighet och hållbarhet är ledstjärnorna för årets bok	29

Våra bidrag 2020 31

Coronan och de förändrade planernas år	32
Dans på distans	35
LÄTTLÄST Ny tidning i Svenskfinland! – Fondernas samarbete är viktigt för HBL Junior	40
LÄTTLÄST Unga journalister gör HBL Junior	44
Muralmålningen i Tölö väcker känslor året om	47
Många dirigenter ville lära sig av Anna-Maria Helsing	50
LÄTTLÄST Körsång i skolan för alla som vill	57
Pandemin och poesins villkor – Rosanna Fellman fick arbetsstipendium	63
Nya idéer odlas inom lantbruket	69
Klara skrivstrategier ger tryggare elever	75
Ung företagsamhet lär eleverna vardagskompetens – »Det skolämnet har lärt mig mest«	80
Stort sug efter Språkambassadörer också i coronatider	86
Utdelningen 2020 – exempel på bidrag	94

Året i siffror och namn 101

Disponibla medel	102
Beviljade bidrag	106
Alla bidrag och stipendier år 2020	108
Pris och tävlingar	110
Jakob Höglund	111
Mats Liljeroos	112
Estrids bokklubb	113
Unga scenkompaniet	114
Dag Andersson	116
Holger Wickström	117
Evenemang och produktioner	119
Rapporter och publikationer	124
Förvaltning och organisation	126

Verksamhetsberättelse och bokslut 135

BILD CATA PORTIN

VD:S HÄLSNING

Tidlöst under tiden

Ar 1907 lyckades ett antal engagerade och visionära människor samla in en summa på 254 716 finska mark. Pengarna överläts 1908 till Svenska litteratursällskapet då en svensk kulturfond grundades »för främjandet af den svenska undervisningen och andra allmänna svenska kulturuppgifter i Finland«.

Idag lyder ändamålet i stiftelsens stadgar från 2011 »att stöda och främja utbildning, kultur, konst, vetenskap och forskning samt samhällsservice som gynnar det svenska i Finland«.

Ändamålet är och ska alltid vara utgångspunkten för Kulturfondens utdelning och verksamhet. Uppdraget innebär både bredd och djup, individualism och mångfald, genuinitet och kvalitet samt både fria och mera tillämpade uttryck.

Utmaningen ligger i att tolka ändamålet igår, idag och imorgon. Vi ska dela ut bidrag enligt ändamålet samtidigt som vi måste utgå från såväl samtid som framtid då vi tolkar ändamålet ur ett strategiskt perspektiv. Det här betyder att vi ska stödja den fria konsten,

forskningen och vetenskapen, som undersöker det okända och prövar det vedertagna. Samtidigt ska vi också stödja mera tillämpade verksamheter och uttryck inom kultur, utbildning och samhällsservice, som idag utgår från klart uppställda, strategiska mål.

Vi människor behöver »både och« inte »antingen eller«. Vi behöver konst, forskning och vetenskap som i bästa fall ger oss det vi inte visste att vi ville ha. Vi behöver kultur, utbildning och samhällsservice som ger oss förutsättningar att bejaka vår identitet, förstå varandra och bidra till en hållbar värld.

Därför behövs både tryckspruta och vattenkanna då vi fördelar bidrag. Det svåra blir att klart definiera vad vi vattnar. Det är just det här vår linjära beredningsprocess går ut på, från inlämnad ansökan via tjänstemannens, sakkunnigas och förtroendevaldas behandling till styrelsens bidragsbeslut. Vårt mål är att vattna rätt i samtiden och inför framtiden, men utgående från ett tidlöst uppdrag. Därtill behöver vi mäta genomslagskraften på olika sätt då det fria och det tillämpade har olika tidsperspektiv för effekt och genomslag.

Fonden lyssnar och lär

År 2020 blev ett sällsynt utmanande år också för Svenska kulturfonden. Då styrelsen godkände verksamhetsplanen i november 2019 visste vi ingenting om den coronapandemi som skulle drabba oss. När krisen utbröt i mars 2020 gällde det att snabbt reagera på situationen för att – fortfarande utgående från vårt ändamål och uppdrag – hjälpa människor i nöd. I samarbete med Konstsamfundet skapade vi redan i slutet av mars bidragsformen »Kultur under tiden« för de professionella konstnärer och kulturarbetare som plötsligt förlorade sin utkomst.

Sedan kom andra bidragsformer i snabb takt: nationella arbetsstipendier för professionella konstnärer i samarbete med Centret för konstfrämjande och några finska stiftelser, e-biblioteket Ebban till alla svenska grundskolor i samarbete med andra finlandssvenska fonder, bidrag för finlandssvenska föreningshus genom »Huset mitt i byn« och slutligen »Kultur under tiden II«, också i samarbete med Konstsamfundet, med bidrag till finlandssvenska kulturhus och statsstödda teatrar. Igen behövdes både och – det fria och det tillämpade, tryckspruta och vattenkanna.

Varifrån kom då det stora beloppet som Kulturfonden styrde om till coronabidrag år 2020 och styr om även år 2021, då krisen fortsätter? Jo, från alla de bidragsformer som blev outnyttjade då pandemin stoppade nästan all verksamhet som byggde på fysiska mänskliga möten och rörelse. Det gällde kulturpaket för dagis, skola, bibliotek och vårdinrättningar och nästan alla rese- och fortbildningsstipendier. Vi kunde snabbt beräkna vilka belopp som kunde styras om. Samtidigt samarbetade vi med offentliga institutioner och övriga fonder och stiftelser för att få fram fakta om vilka branscher inom vårt verksamhetsområde som drabbades hårdast av pandemin.

Kriser leder alltid till ny kunskap. Våra ledord under de senaste åren, »fonden lyssnar och lär«, fick år 2020 en välkommen verklig form. Samarbetet och dialogen med såväl offentliga finansörer som privata fonder och stiftelser intensifierades och kommer att fortsätta. Mest glädjande var ändå den öppna och direkta kontakten med våra bidragssökande och bidragstagare.

Vi lärde oss att arbeta mera digitalt men samtidigt blev det tydligt att det mänskliga mötet alltid behövs då vi vill nå djupare. Vi

märkte också att möjligheten till digitala möten leder till större rättvisa. Avståndet till oss blev plötsligt lika långt för alla.

Det paradoxala med krisens år 2020 är att samtidigt som de ekonomiska klyftorna och polariseringen riskerar att öka, växer viljan att skapa en icke-hierarkisk och konstruktiv dialog för att tillsammans bekämpa pandemin och dess effekter. Det kan vara en orsak till att våra strategiska satsningar har vuxit i aktualitet och styrka – *Dialogpausstiftelsen*, för att förbättra diskussionsklimatet och förtroendet, och det strategiska programmet *Hallå!*, för att förbättra kontakten mellan nationalspråken. Motsättningar från igår blir i bästa fall gemensam mobilisering idag och imorgon.

Så förändras även med tiden betydelsen av Kulturfondens ändamål. Från att främja *det svenska i Finland* till att främja och stödja *det som gynnar det svenska i Finland*. Från att

främst bevara i ett nationalistiskt och lokalt tidevarv till att också omsätta, generera och mötas i en internationell och global samtid.

Det viktigaste i vårt uppdrag förändras däremot aldrig. Inom våra fokusområden ska vi alltid stödja både de fria och de tillämpade uttrycken inom allt från småbarnspedagogik till spetsforskning och från nybörjar- och amatörverksamhet till toppkvalitet. Bildning och självkänsla ger oss människor redskap att möta vår omgivning, varandra men framförallt oss själva. Som **Dag Hammarskjöld** så klokt sade: »Den längsta resan för var och en är den inre resan«.

Sören Lillkung
vd

»Utvärderingen av projekt har kommit för att stanna«

TEXT JENS BERG
BILD FRIDA LÖNNROOS

Svenska kulturfondens nya styrelseordförande Mikaela Nylander tillträdde i augusti mitt under coronapandemin. För en människonära och diskuterande ledare har det här varit en utmaning. Som ordförande vill hon ha kritiska frågor, systematiska utvärderingar och en större satsning på den fria bildningen.

Vill du bli ny ordförande för Svenska kulturfondens styrelse? När Mikaela Nylander fick frågan tvekade hon först.

– Själva uppdraget var ju som klippt och skuret för mig efter 16 år i riksdagens kulturutskott. Det är helt enkelt ett drömuppdrag och också ett av de mest strategiska uppdragen i Svenskfinland. Men när jag fick frågan hade jag just bestämt mig för att slutföra mina studier och funderade också på andra möjliga jobb som kanske inte skulle gå att kombinera med det här uppdraget i Kulturfonden.

Det som sedan fick **Mikaela Nylander** att tacka ja var ett samtal med partiordförande **Anna-Maja Henriksson** som sin vana trogen sa »om det uppstår problem så löser vi dem efterhand«.

Svenska kulturfonden är ett stort maskineri. Kulturfonden är ett paraply för cirka 500 fonder och har en årlig utdelning på drygt 40 miljoner euro. För Nylander har det varit arbetsdrygt att sätta sig in i alla processer bakom utdelningen.

– Fortfarande dyker det upp mycket detaljer och jag frågar mig hur hänger det här ihop med det andra? Jag är ganska snabb att uppfatta helheterna och det strategiska, men när det gäller detaljerna har jag ännu mycket att lära. Jag tror att det är först efter att jag gått igenom årsklockan ett helt varv som jag kan säga att jag börjar greppa allt.

Omständigheterna har, på grund av coronapandemin, inte varit de lättaste för Nylander i inledningen. Hon säger att hon speciellt har saknat besöken i regionerna för att med egna ögon få se de platser och de människor som Kulturfonden jobbar med. Nu är många ställen »enbart ett namn på ett papper«.

Hon saknar också de fysiska mötena. Det finns till exempel kollegor i styrelsen hon endast har sett på en skärm.

– Det är via smalltalk och utanför substansfrågorna som man skapar känslan av samhörighet. Som ny ordförande har jag saknat den verkliga live-pulsen på mötena.

En sektor trött på projekt?

Pandemin har också satt sin prägel på själva verksamheten under hennes första tid vid rodret. Hon tackar sina företrädare och personalen för att de så målmedvetet och flexibelt lade om utdelningen för att snabbt reagera på den kraftigt blödande kultursektorn.

När den här intervjun görs är Nylander mitt inne i sin första behandling av de nästan 3 000 ansökningar som Kulturfonden fick i november. Som helhet, konstaterar hon, tyr sig kulturfältet fortfarande mycket till Kulturfonden men samtidigt syns en liten nedgång i antalet ansökningar med koppling till utbildningssektorn. Med tanke på att många kommuner nu har en krisande ekonomi är det här kanske överraskande?

– Det har kommit in något färre ansökningar som handlar om digitaliseringen och övriga utvecklingsprojekt i skolorna. Min tolkning är att de har haft så fullt upp med pandemin och att ordna distansundervisningen att de inte har hunnit planera projekt och ansökningar. Sedan säger också mina tidigare erfarenheter att många, alltifrån småbarnspedagogiken till universiteten, börjar bli trötta på projekt. Man vill helt enkelt ha en stabil grundfinansiering.

Och då kommer vi in på den svåra balansen mellan bidrag från Svenska kulturfonden och de offentliga medlen. Kulturfonden har som rättesnöre att inte ge bidrag till sådant som enligt lag ska finansieras med skattemedel.

– På pappret verkar linjedragningen klar mellan det lagstadgade och det fondfinansie-

rade, men i praktiken är den svår. Egentligen borde ju stat och kommun bekosta till exempel all utveckling av undervisningen, men vi ser ofta ansökningar från lärare som vill delta i speciella fortbildningar och från aktörer som ordnar fortbildningar. Sådana frågor tar vi ställning till från fall till fall.

Ett annat aktuellt exempel är medelinsamlingen till högskolor och universitet. I det här fallet säger Nylander att det är lättare för Kulturfonden att delta, i och med att spelreglerna för insamlingen är att privata sektorn, fonder och stiftelser ska delta för att högskolorna ska få ta del av statens motfinansiering.

Utvärderingar för ökat genomslag

Ett ord Mikaela Nylander ofta återkommer till är *genomslag*. Hon betonar att de projekt och de institutioner Kulturfonden ger bidrag till ska kunna påvisa genomslagskraft och resultat. Det här syns bland annat i de utvärderingar som Kulturfonden nu låter göra. I december kom till exempel resultatet från den externa utvärderingen av tankesmedjan Magma.

– Det handlar om både genomslag och om vårt ansvar att se till att våra syften och målsättningar uppfylls med de bidrag vi ger. Då tycker jag att det är naturligt att vi med hjälp av externa krafter med jämna mellanrum utvärderar genomslagskraften. Det är inte bara naturligt att göra det, det är också nyttigt.

Nylander anser att genomlysande utvärderingar borde sättas i system och att finansierarna också har rätt att kräva det. Hon bedömer att den här typen av utvärderingar har kommit för att stanna i hela fondvärlden.

Under 2021 kommer Svenska kulturfonden också att rannsaka sig själv och utvärdera effek-

Mikaela Nylander

- Ålder: 51
- Bor: Borgå
- Utbildning: Rättsnotarie 2020, EK (EM hösten 2021)
- Tidigare uppdrag: Riksdagsledamot för Sfp och medlem i kulturutskottet 2003–2019
- Hobbyn: Handbollsmamma, stavgång
- Förebild: Människor som lever enligt mottot »lev och låt leva«
- Läser just nu: Vetenskapliga artiklar om ledarskap (för avhandlingen)
- Det vackraste ordet på svenska: Välkommen!

tiviteten och genomslagskraften i de egna processerna. Efter det står utvärderingar av bland annat de strategiska satsningarna *Dialogpaus* och *Hallå!* i tur.

– Den enda frågan jag kommer på i sammanhanget är: Varför har vi inte satt något så här naturligt i system tidigare?

Inkluderande och ibland otålig

Det märks att Mikaela Nylander nu skriver sin avhandling om strategiskt ledarskap. Hon har inte bara analyserat ledarskapet på ett teoretiskt plan, hon har också lagt tid och eftertanke på att analysera sig själv som ledare.

– Jag uppfattar mig som, och vill också vara, en inkluderande och diskuterande ledare. De här egenskaperna gäller skedet när jag ska bilda mig en uppfattning om läget. Men sedan vet jag att min svaghet är att jag lätt blir otålig efter att jag har bildat mig en uppfattning om en fråga. Då vill jag raskt vidare. Men andra kanske ännu håller på att bilda sig sin uppfattning. Jag får påminna mig om det här hela tiden.

Mikaela Nylander vill att det ska vara lätt att närma sig henne som styrelseordförande. Hon hoppas på en direkt kontakt och uppmuntrar både fältet, personalen och övriga förtroendevalda att också ställa henne de kritiska frågorna.

– Öppenheten är central för mig. Man ska veta vad Svenska kulturfonden gör och framför allt varför vi har valt att satsa så som vi gör.

Som ett led i öppenheten vill hon också vara tydlig med sina egna tankar om kommande eventuella prioriteringar.

– En sektor som jag tycker att är lite bortglömd är den fria bildningen på svenska. Jag hoppas att vi i framtiden ska kunna göra strategiska satsningar inom det här området. En satsning på den fria bildningen kunde skapa förutsättningar för många viktiga saker som ligger i tiden, till exempel integrationen av invandrare på svenska, den förlängda läroplikten och kurser i hur seniorer ska bli fullvärdiga medlemmar i ett digitalt samhälle.

A portrait of Mikael Svarvar, a middle-aged man with short dark hair and a light beard, looking directly at the camera. He is wearing a dark denim jacket over a bright orange sweater. He is standing in a snowy, wooded area with bare trees in the background. The lighting is soft and diffused, typical of an overcast winter day.

Mikael Svarvar ser framtiden i det tvärkonstnärliga

TEXT JENS BERG
BILD CHRISTOFFER BJÖRKLUND

Delegationens färske ordförande Mikael Svarvar ser att det nya föds när olika konstnärliga och pedagogiska uttryck korsas. Som musiker njuter han av komplicerade utmaningar. Som delegationsordförande blir utmaningen att hålla huvudet kallt trots att den bransch han älskar nu blöder.

– **S**pontant var min första reaktion: Vad är delegationen? Jag hade ju så att säga tidigare enbart varit »i andra ändan av utdelningen« och inte funderat så mycket på processerna bakom den. Årligt talat blev jag väldigt förvånad över att bli tillfrågad, men jag har alltid tyckt om utmaningar. När en riktig utmaning börjar kittla min nyfikenhet brukar jag oftast tacka ja.

Det som bekymrade **Mikael Svarvar** mest var om han kunde kombinera det nya uppdraget med jobbet som musiker och musikpedagog. När han fick ett jakande svar på den frågan var det bara att kavla upp ärmarna.

– Trots att jag blev delegationsordförande är jag fortfarande musiker och pedagog i mitt sinne. Jag ser ju också att jag nu får vara kulturarbetarnas röst i utdelningen, en av många röster i ett stort och proffsigt maskineri.

Svarvar efterträdde **Ann-Luise Bertell** i augusti 2020.* Han beskriver att den första tiden har inneburit mycket nytt för honom att omfatta, men att han samtidigt har upplevt en trygghet i de tydliga strategier och processer som fanns när han tillträdde.

– Jag bestämde mig också genast för att vara lite snäll mot mig själv och långsamt växa in i uppdraget. Jag lyssnar mycket på fältet, de andra förtroendevalda och de andra sakkunniga. I takt med att jag växer blir jag också hela tiden modigare att föra fram mina egna tankar och synpunkter. Men lyssnande vill jag alltid vara och förbli.

Hans första eldprov som ordförande för delegationen var behandlingen av de cirka 3 000 ansökningar som lämnades in i november. Han upplever att tiden har räckt till för att läsa samtliga ansökningar noggrant och att diskussionerna med de sakkunniga har varit givande.

– Det har varit lite som att sitta i ett utkikstorn och se en massa olika båtar komma in. Ibland är bedömningen svår och vi är alla gånger inte eniga. De bästa diskussionerna föds när vi förstår och tolkar ansökningarna lite på olika sätt. Och sedan tycker jag att det skulle vara direkt farligt om vi alla alltid skulle tycka lika.

Är det något i processen som har överraskat dig?

– Att den innehåller så många steg och att det är så många som läser och tar ställning till varje enskild ansökning. Jag hade nog ett förtroende för Kulturfonden tidigare också, men att behandlingen är så här pass gedigen har överraskat mig.

Nödens och krisens år

När pandemin slog till jobbade Mikael Svarvar som musiker och pedagog. I rollen som musiker noterade han hur snabbt Kulturfonden reagerade på utbrottet i mars.

– Jag följde ju med det här på nära håll och drabbades också direkt själv av inställda spelningar. Jag medverkade sedan också i virtuella uppträdanden som finansierades av fondens *Kultur under tiden*.

Det här var före Svarvars tid i delegationen. När han sedan blev delegationsordförande har coronaspöket svävat över honom på ett annat sätt. Han beskriver känslorna som en berg- och dalbana under pandemin. Under sommaren kändes det nästan normalt, under hösten tröt tålamodet och nu under 2021 präglas det mesta av ovisshet.

– Det som trots allt ger mig lugn är att vi har kunnat utföra vårt grunduppdrag med ansökningarna. Att jag dessutom har kunnat bidra till att vi har satt in extra åtgärder känns

bra, men samtidigt finns det nu en sådan ut-satthet på fältet som ingen kan rå på. Det handlar ju trots allt om en dödlig pandemi.

Pandemin märks tydligt också i de »normala ansökningarna«. Svarvar noterar att det överraskande nog kom in något färre ansökningar i november än normalt, men att det sannolikt mest beror på att många hade begärt om uppskov på tidigare beviljade ansökningar.

– Sedan ser jag att många nu söker nya grepp och plattformar inom både konst och utbildning. Många ansökningar handlar också om välmående för barn och äldre. En annan spännande sak är att många nu också tänker verkligen långsiktigt, till exempel kan en teaterförening planera en kompetenshöjande verksamhet för sina medarbetare när de inte kan sätta upp nya pjäser.

Hur har det varit för dig att ta den här nya rollen när du känner och har jobbat med så många som nu behöver akut hjälp?

– Det är klart jag känner empati och jag kan ju också känna igen mig i många ansökningar. Men samtidigt måste jag ju förhålla mig proffsig till uppdraget och hålla de egna känslorna på avstånd. Mest bekymrar jag mig för att kollegor nu kanske tvingas lämna kulturbranschen på grund av läget. Jag hoppas innerligt att de har kraft och finner inspiration att komma tillbaka.

Välkomnar överraskande möten

Mikael Svarvar blir eld och lågor när han får tala om gränsöverskridande möten. Ett av Kulturfondens tyngdpunktsområden är att »skapa och uppmuntra till nya möten med aktörer på olika områden och med olika bakgrund«.

– Jag har alltid fascinerats av det som händer när olika konstarter möts.

Själv läser han som bäst **Gösta Ågrens** samlade dikter för att se om han hittar musik i dem. Och det hittar han. Han beskriver att det uppstår nya toner när han sätter sig framför pianot efter att han läst Ågrens poesi.

– När jag har läst de ansökningar vi fick in blir jag glad att också upptäcka det tvärdisciplinära, när till exempel vetenskap och konst möts i något nytt och spännande. Det har alltid varit så att det nya föds när överraskande saker kombineras.

Svarvar ser också tydligt hur den nya teknologin och de digitala innovationerna finns med i ansökningarna. Han sätter sig nu bland annat in i projekt som handlar om hur olika algoritmer beaktar människans rörelse och skapar nya konstnärliga uttryck.

– Jag är ju en mera en klassisk typ som mest skapar på notblad med hjälp av mina tangenter, men vi får inte reagera som igelkottar. Allt nytt möter först motstånd från det så kallade etablissemangen, sedan väcks nyfikenheten och så skapas något nytt. Jag följer fascinerat med vad som kan hända med till exempel ljudande möbler och musikaliska noveller.

Hur ser er kompetens och beredskap ut att bedöma nya och experimentella tvärkonstnärliga och tvärdisciplinära projekt?

– Då är det alltid olika grupper av sakkunniga som bedömer projektet. I vissa fall kan det vara två eller tre grupper som behandlar samma projekt. Vi försöker samla olika typer av kompetenser för att bilda oss en så bred uppfattning om idén som möjligt.

Han betonar att konsten och de olika uttrycksformerna hela tiden lever och utvecklas. På samma sätt måste också de sakkunnigas kompetens kontinuerligt uppdateras.

– Man ser ju att det redan i ansökningarna kryllar av internationella referenser. Då måste också vi som bedömer ansökningarna ha motsvarande kompetenser och erfarenheter. Vi får aldrig se Svenskfinland som en bubbla.

Jämlika förutsättningar för konst

Mikael Svarvar är försiktig med att i det här skedet komma med tydliga förbättringsförslag för delegationens arbete. Han ser att själva grunden är stabil och att det närmast handlar om att förädla både styrelsens och delegationens roller.

– Jag vill ju att vi ska utveckla vår kompetens för att vi ska bli ännu bättre på att bedöma tvärkonstnärliga och tvärdisciplinära projekt. Och så tänker jag allmänt, med den ringa erfarenhet jag har nu, att det skulle vara viktigt att vi hittar mera tid för att på riktigt föra en allmän och informell dialog med förtroendevalda och personalen om vart samhället är på väg. Vi måste ju följa med vår tid.

Har du någon strategisk satsning du vill prioritera som ordförande?

– Jag nämnde redan det gränsöverskridande, men en annan sak är tillgången till den grundläggande konstundervisningen i Svenskfinland. Det är en hjärtefråga för mig att det finns förutsättningar för alla i Svenskfinland att lära sig grunderna i konstämnen.

Mikael Svarvar

- Ålder: 47
- Bor: Larsmo
- Utbildning: Magister i musikpedagogik
- Jobbar som: Musiker, tjänstledig lektor i musikpedagogik vid Novia (börjar på halvtid i augusti 2021)
- Hobbyn: Att fjällvandra och att vara ute på havet
- Förebild: Min morfar Arvid Åberg för hans livsvisdom och tålmodighet
- Läser just nu: Gösta Ågrens samlade dikter och Hans Roslings biografi
- De vackraste orden på svenska: Förnöjsamhet och tålmod

*Mikael Svarvar beviljades 2020 ett arbetsstipendium från Svenska kulturfonden, men han valde att inte ta emot det när han blev utsedd till ordförande för delegationen.

Är det framtida Finland grönt, kapitalistiskt, lokalt eller protektionistiskt?

TEXT JENS BERG

Svenska kulturfonden deltog under året i en storsatsning på ett ambitiöst scenarioarbete. Resultatet sammanfattades i fyra olika framtider. Vilket av de framtida scenarierna tror Kulturfondens ordföranden på? Och hur kommer det i så fall att påverka fonden?

Hur ser Finland ut 2028? Den ambitiösa frågan ställde Näringslivets delegation EVA och Nordic West Office. Till sin hjälp tog man cirka 20 samarbetspartner från olika delar i det finländska samhället. Svenska kulturfondens vd **Sören Lillkung** var en av dem som jobbade fram scenarierna.

Sluresultatet blev en diger rapport på 170 sidor. Namnet *Lastuna lainehilla* kan kanske närmast översättas till *Spånet på vattnet*. Namnet syftar till frågan om Finland på egen hand kan avgöra sin framtid eller om vi likt drivved påverkas av de yttre strömningarna i världen.

EVA:s fyra scenarier för 2028

I arbetet med scenarierna behandlade man huvudsakligen fyra områden och hur de här kan utvecklas globalt, i Europa och i Finland.

Inom området **makt** låg fokus på bland annat geopolitik, demokrati, internationellt samarbete, EU och den offentliga sektorns roll.

Inom området **ekonomi** ställde man sig frågor om bland annat coronakrisen, världshandeln, kapitalismens framtid och finanspolitikens utveckling.

Inom området **klimat** grundar sig scenarierna på utvecklingen beträffande klimatavtal, miljöåtgärder, global uppvärmning och framväxten av en grön ekonomi.

Inom området **teknologi** fokuserade man på bland annat nya innovationer, användningen av data, teknologijättarnas roll, etik och värderingar.

Utifrån de här områdena utkristalliserades två centrala frågeställningar som fick utgöra stommen och axlarna i scenarierna.

Den första utgör axeln **globalt – lokalt**. Kommer de avgörande besluten som berör Finlands framtid att fattas i Finland eller på internationella arenor?

Den andra stora frågeställningen utgör axeln **reglering – marknad**. Kommer framtiden att präglas av ett starkare regelverk eller styrs vi av marknadskrafterna?

Det gröna dominerar (Vihreä valta)

I det här scenariot kretsar beslutsfattandet och ekonomin kring kampen mot klimatförändringen. Insatserna är koordinerade på ett globalt plan. Staternas roll ökar i att finansiera och reglera energi och miljöteknologin. Finlands ekonomi är på efterkälken, bland annat på grund av strängare reglering av skogsanvändningen. Det råder hög arbetslöshet i Finland. Att resa till och från Finland blir betydligt dyrare och därmed mer sällsynt. EU

blir ännu starkare integrerat och mycket av den finländska ekonomin styrs från Bryssel.

Det ekonomiska kvanthoppet (Kvanttihyppy)

I det här scenariot dominerar den ekonomiska tillväxten. Kapitalismen och den nya teknologin lyfter ekonomin ur svackan efter coronapandemin. De stora teknologijättarna skapar nya innovationer som revolutionerar bland annat trafiken, energiproduktionen, servicen och produktionen. De ekonomiska klyftorna ökar, både på individuell nivå och mellan länder. Finlands ekonomi växer, men långsammare än medeltalet i EU. Finlands skuldsättning är hög och de stora strukturella förändringarna genomförs. Det råder stora förväntningar på Nokia och 5G.

Regelverksfinland (Sääntö-Suomi)

I det här scenariot tar globaliseringen stora steg tillbaka. Nationalstaternas roll växer för att skapa jobb och för att trygga de egna gränserna. Ekonomin bygger mest på självförsörj-

ning och nationell konsumtion. Den finländska ekonomin störttycker. Världens präglas av oroligheter och ett svagt EU/Nato. Konflikter trappas upp i Finlands närområde. Staten inför stark reglering av bland annat säkerheten, beredskapen och försörjningen. Klimatpolitiken hamnar på de flesta håll i skymundan av den nationella säkerhetspolitiken.

Nya grupper & samhörighet (Uudet heimot)

I det här scenariot växer städernas och regionernas betydelse på bekostnad av staternas och det internationella samarbetets. Ekonomin blir allt mer cirkulär och att jobba på distans blir vardag för allt fler. Det skapas en större konkurrens mellan regionerna. Också i Finland försöker olika regioner locka till sig investeringar på bekostnad av andra regioner. Kravet på mera närdemokrati ökar. Större medborgaraktivism syns. Takten på urbaniseringen avmattas och det naturnära betonas. Informationsteknologins roll förstärks. Produktionskedjorna blir mer lokala och både den globala och finländska ekonomin krisar. Många etniska minoriteter kräver självständighet.

Jag bad Kulturfondens styrelseordförande **Mikaela Nylander** och delegationsordförande **Mikael Svarvar** ta ställning till de fyra scenarierna. Vilket, eller vilka delar av dem, tror de att besannas? Och vad betyder det i sådant fall för Kulturfondens framtid?

Mikaela Nylander tror på mera grönt men större tudelning

– Jag tror att de gröna värdena och värderingarna kommer att vara helt centrala i framtiden för att kunna tackla klimatförändringen. Det här kommer att styra det politiska och strategiska arbetet mycket mera än vad vi tror i dag. Parallellt med det här tror jag mycket på den teknologiska utvecklingen och då uttryckligen miljöteknologi.

Om det här förverkligas – hur kommer det att påverka hur Kulturfonden och utdelningen ser ut 2028?

– Jag tror också att vi får se en alltmer tudelad värld. En del vill jobba för att inkludera andra och för att motarbeta klimatförändringen, men sedan kommer det att finnas den andra gruppen som tror på »trumpismen«. Det här leder till att det kommer att finnas allt fler som i framtiden ifrågasätter demokratin och institutioner, också i Finland. Om man ser det här ur Kulturfondens perspektiv så tror jag betoningen på hållbara projekt blir allt viktigare. Och det är också möjligt att det i framtiden kan bli viktigare med att beakta ett inkluderande perspektiv som värdegrund för att motarbeta tudelningen i samhället.

Mikael Svarvar tror på ökat medborgarengagemang

– För det första ska vi komma ihåg att år 2028 inte är så långt borta, vi ser ju redan nu mycket av det här hända. Jag ser en hel del signaler på det som nämns i scenariot »nya grupper & samhörighet«. Att jobba mera på distans har sannolikt kommit för att stanna. Medborgarengagemang i olika ensaksfrågor verkar också bli allt viktigare. Men samtidigt blir ju också klimatfrågan allt mer akut och jag är rädd för att de ekonomiska samhällsklyftorna kommer att öka. Så jag tror på en kombination av det här.

Om det här förverkligas – hur kommer det att påverka hur Kulturfonden och utdelningen ser ut 2028?

– Det som är bäst med den här typen av arbeten är att det ger oss verktyg att diskutera sådant vi vill att händer och inte händer. Det sätter ord på sådant som vi kan ha nytta av i vårt arbete med strategier.

När pengarna växer på hög – hur uppfylla donatorernas önskemål i en förändrad värld?

TEXT MICHAELA VON KUGELGEN
BILD FRIDA LÖNNROOS

Kulturfonden har under de senaste åren delat ut runt 40 miljoner euro. Ungefär en tredjedel kommer ur närmare 500 specialfonder. Vissa av dem har ett tydligt syfte och mål, medan vissa donatorers önskemål har blivit föråldrade. Vad ska Kulturfonden göra med de fonder vars syfte blivit förlegade eller som inte längre har någon tydlig mottagare?

Enligt Lillkung och Forsell-Stenström överväger man alltid noga omdefiniering av föräldrade syften. Det viktigaste är att beakta donatorns vilja och vid behov anpassa den till nutid.

en tid, men sedan måste vi hitta en ny lösning. Men visst får det ta tid, donatorernas önskemål förpliktar, säger Kulturfondens vd **Sören Lillkung**.

Han är noga med att poängtera att varje beviljat bidrag ska kunna motiveras med både Kulturfondens allmänna uppdrag och ändamål och också specialfondens stadgar och stipulationer.

– Speciellt nu i coronatider är det många som behöver våra bidrag, men vi kan ändå inte dela ut pengarna godtyckligt. Vi är noga med vårt uppdrag och ändamål och följer stiftelselagen och god förvaltningssed noggrant. Det kan man inte pruta på när man har att göra med andra människors donationer, säger han.

Svenska kulturfonden delar årligen ut drygt tio miljoner euro ur nästan 500 specialfonder. En del av specialfondernas avkastning går till Kulturfondens allmänna utdelning, men en del fonder donatorer har haft specifika önskemål om hur pengarna ska användas.

– En del fonder har en utdelning på endast några hundra euro per år, men andra kan ha över en miljon euro i utdelning, berättar Kulturfondens ekonomi- och förvaltningschef **Britt-Marie Forsell-Stenström**.

Problemen uppstår när donatorernas önskemål inte längre kan uppfyllas. Det som formulerats som specialfondens syfte för femtio eller hundra år sedan kan vara föråldrat i dag och det finns kanske inte längre någon tydlig mottagare för bidragen. Då måste Kulturfonden tänka om.

– Världen förändras och det påverkar ibland hur vi kan fördela specialfondernas avkastning. Avkastningen kan samlas på hög under

Respektera donatorns vilja

Men vad ska Kulturfonden göra när pengarna faktiskt växer på hög?

Advokaten **Oili Kela** har lång erfarenhet av att bistå fonder med juridisk hjälp i dylika frågor. Enligt henne kan stiftelselagen hjälpa med tolkningar av hur donationers syften kan ändras i de fall man inte längre kan uppfylla

»Man måste tolka testamentet i samtiden, men vara väldigt omsorgsfull när man gör det och se till att man har beaktat alla infallsvinklar.«

Advokat Oili Kela bistår med den juridiska biten kring eventuella omdefinieringar av fondernas syfte. Det viktiga är att det nya syftet är väsentligt lika det ursprungliga, säger Kela.

det ursprungliga syftet och om donationens villkor inte nämner något om hur medlen kan omfördelas. Det viktiga är att det nya ändamålet inte väsentligt får avvika från det ursprungliga.

– Om det inte är möjligt ska syftet vara möjligast lika. På det sättet måste man respektera donatorns vilja, säger Kela.

Ändamålet får enligt stiftelselagen ändras »ifall det är en förutsättning för att stiftelsens medel ska kunna användas effektivt och att det på grund av förändrade förhållanden blivit väsentligen oändamålsenligt att använda medel för det bestämda ändamålet«.

– I en stiftelse som förvaltar fonder är det styrelsens uppdrag att se till att det nya syftet är väsentligt lika det ursprungliga, säger Kela.

Som advokat tolkar hon de stadgar och sti-

pulationer som finns, men lämnar över besluten till stiftelserna själva.

– Jag har hjälpt till med att reda ut hur syftet för specialfonderna kan ändras. Min erfarenhet är att stiftelserna i regel sköter allt lagligt och väldigt noggrant, säger hon.

I de flesta fall är det svåraste att hitta rätt dokument, speciellt för äldre donationer som kanske inte arkiverats helt rätt eller enligt moderna arkiveringsmetoder.

När man ändrar fondens ursprungssyfte

Lise och Thelma Standertskjöldes fond är ett utmärkt exempel på en specialfond där det ursprungliga syftet inte kan uppfyllas till alla delar.

I sitt testamente skriver systrarna Standertskjöld bland annat att i deras eget hem Villa Elfvik ska inrättas ett rekreations- och ålderdomshem, men redan på 1970-talet blev det klart att huset i Bredviken i Esbo inte lämpar sig för ändamålet.

Efter noggranna överläggningar valde Kulturfonden 1981 att sälja fastigheten och på andra sätt försöka fullfölja testamentet. Med pengarna från försäljningen av Villa Elfvik satsade fonden istället i bostäder i Borgå och Helsingfors.

Om ändamålet är så snävt formulerat att det är svårt att uppfylla måste man översätta donatorns önskemål till nutid, men det är ändå inget man gör lättvindigt.

– Vi utgår alltid från donatorns vilja, vad kunde den vara i dag? Vi tänker kreativt när vi gör omformuleringar och är också i kontakt med donatorerna eller deras ättlingar om det är möjligt, säger Sören Lillkung.

Tack vare mycket god förvaltning växte systrarna Standertskjölde's fonds förmögenhet

När systrarna Standertskiölds hem Villa Elfvik inte kunde användas som ett rekreationshem för skådespelare och konstnärer såldes huset och pengarna investerades på annat sätt. I dag erbjuds boende för skådespelare och konstnärer bland annat i Brunakärr och på Busholmen i Helsingfors.

från 3,6 miljoner mark år 1981 till närmare 38 miljoner euro drygt tjugofem år senare.

I dag äger fonden 33 lägenheter i Folkhälsans seniorhus Majblomman i Helsingfors och Vindängen i Esbo samt 14 ateljélägenheter i Victoria-kvarteret på Busholmen i Helsingfors. Ateljélägenheterna kunde byggas tack vare att fondens pengar i

»De förstod inte när de gjorde sin donation att den skulle växa så oerhört mycket som den gjort och vi måste hela tiden vara alerta på ändamålet.«

ett antal år hade vuxit på hög. Därför gjordes en nytolkning om att lägenheterna faller inom ramen för fondens verksamhet.

– Man måste tolka testamentet i samtiden, men vara väldigt omsorgsfull när man gör det och se till att man beaktar alla infallsvinklar, säger Lillkung.

Fastän det ursprungliga syfte för Standert-

skjölts fond inte kunde uppfyllas till alla delar kan man enligt Lillkung anse att både Majblommans lägenheter och Elfvik-ateljéerna på Busholmen uppfyller systrarnas önskemål om att erbjuda skådespelare och konstnärer ett hem, rekreation och rehabilitering.

Ett kontinuerligt arbete

Däremot kan vissa av Kulturfondens fonder med ett noga angett geografiskt ändamål vara svårare att förhålla sig till.

– Om området avfolkas, vad gör vi då? Då har vi en skyldighet, i enlighet med god förvaltningssed, att hitta nya utdelningsmöjligheter, säger Lillkung.

Enligt Britt-Marie Forsell-Stenström håller man ständigt ett öga på de specialfonder vars avkastning inte kan delas ut på grund av att lämpliga mottagare saknas.

Eftersom systrarna Standertskjölts arv mår bra och den årliga avkastningen fortfarande är större än vad som krävs för att upprätthålla bostäderna utreder Kulturfonden som bäst nya möjligheter. Planen är att använda en del av fondens avkastning för att utveckla möjligheter för residensvistelser och resor för konstnärer.

– De förstod inte när de gjorde sin donation att den skulle växa så oerhört mycket som den gjort och vi måste hela tiden vara alerta på ändamålet. Förändringar ska göras med eftertanke och inte för ofta. Vi satsar på långsiktiga lösningar, säger Forsell-Stenström.

Något som kan kännas förlegat i dag kanske återupptas om några år eller årtionden.

– Nu är det många som plockar fram sina vinylskivor, så vi ska tänka oss för innan vi avslutar något. Världen förändras men ändamålsparagraferna består, säger Lillkung.

Året då alla planer sprack?

TEXT MARTINA LANDÉN-WESTERHOLM

Verksamhetsplanen och budgeten innehåller varje år ett mått av osäkerhet. Hur stort det här måttet skulle vara för 2020 hade vi ingen aning om då vi planerade. Klarade vi av att följa våra planer året då många planer gick i stöpet? I vilka frågor kom vi inte ur startblocken, i vilka nådde vi inte målet och i vilka valde vi en helt annan rutt än den markerade?

Kultur under tiden

Vi känner oss alla litet stolta över våra tillfälliga bidragsformer *Kultur under tiden*, *Huset mitt i byn* och de andra coronakrispaketen som vi lanserade våren 2020. Bidrag som vi inte hade en tanke på då vi gjorde våra planer för 2020. Vi är tacksamma över att så många aktörer larmade oss genast då deras kalendrar tömdes i mars. Det här gjorde att vi snabbt fick en aning om hur illa läget var för många – främst frilansande kulturarbetare och mindre kulturorganisationer. Sedan kunde vi tillsammans med Konstsamfundet snabbt allokera en stor summa pengar för ändamål som vi inte planerat eller budgeterat för.

Bidrag på undantag

Men varifrån kom pengarna? De drygt 40 miljoner som Svenska litteratursällskapet under de senaste åren ställt till Kulturfondens förfogande

var redan bundna till vår ordinarie utdelning med ansökningstid i november och till många bidragsformer med fri ansökningstid – till exempel Kultur i skolan, på dagis, på bibban och i vården, Kultur tillsammans, resebidrag, kulturbesök, fortbildningsstipendier, praktikantstipendier och vistelsestipendier. Bidrag som ofta bygger på mänskliga möten, besök och upplevelser i grupp. Här nådde vi inte alls våra målsättningar, men istället kunde vi satsa på *Kultur under tiden*, *Huset mitt i byn* och skolornas e-bibliotek *Ebban*.

Prioriterade vi rätt? Eller borde vi ha ansträngt oss ännu mer för att hitta andra möjligheter att stödja våra målgrupper under coronaåret? För att hitta nya sätt att mötas när möten var satta på undantag?

Ingen paus för dialogpauserna

En organisation som möjliggjorde fler möten än planerat när Finland var på distans var

Dialogpausstiftelsen. Trots coronaläget, fördes hundratals dialoger mellan tippade och otippade samtalspartner i hela Finland. Dialogpausstiftelsen ingick också ett samarbete med Yle om kampanjen *Hyvin sanottu – Bra sagt*. Vi var stolta över att vara en av stiftelsens finansörer och beslöt i december att fortsätta finansieringen med 200 000 euro under ytterligare tre år med vissa villkor. Förutom att vi hade ett nära samarbete med Dialogpausstiftelsen, tillämpade vi också själva deras samtalsmetoder och hjälpte dem att hitta nya samarbetspartner. Vilket också var vår målsättning.

Integrera oss mera

Ett mål med dialogpaussamtal är att sammanföra människor med olika bakgrund och olika värderingar. Liksom i integration. Att främja integration på svenska var ett av våra mål för 2020, men här har vi har ännu mycket att lära oss. Vi måste helt enkelt bli bättre på att integrera oss själva med våra nya målgrupper. Det här visade bland annat bidragsformen *Kultur tillsammans* som riktar sig till invandrare och finländare som tillsammans vill ordna tematiska träffar. Vi nådde inte vår målgrupp, fick för få ansökningar och måste fundera noga över hur vi ska lyckas bättre i framtiden.

Lyckligtvis fanns det många andra driftiga aktörer. Vi beviljade dem bidrag för att bland annat koordinera integrationsprocessen på svenska, driva EU-projekt kring integration på svenska som mål och analysera välmående hos invandrare som integrerat sig på svenska i Finland.

Ett skutt för tillgängligheten

Vår målsättning att göra ansökningsprocessen, och också kommunikationen överlag, mera tillgänglig fick ändå en skjuts i rätt riktning av coronakrisen. Vi filmade anvisningar och

tips för våra sökande, vi handledde via Zoom, vi granskade och förbättrade vår webbplats och bemödade oss om att presentera information på ett lättläst och tillgängligt sätt. Distansen gjorde också att vi själva upplevde att vi fanns till hands för många sökande på ett mera rättvist sätt. Livet på distans gjorde oss ironiskt nog mera tillgängliga på ett mera rättvist sätt.

En ny, men flyktigare målgrupp

År 2020 var inte ett bra år att ha mänskliga möten som bärande tema. Vi skulle röra oss i regionerna, se andras perspektiv, sammanföra olika målgrupper och ordna fortbildningsresor till mässor och andra nordiska länder. Vi kom inte längre än några kvarter från våra kanslier. Mellan januari och början av mars hann vi ändå delta i en mäsas och ordna tre välbesökta seminarier. Sedan sköt vi upp alla evenemang till hösten och i början av augusti gick vi in för enbart digitala produktioner – webbseminarier, bandade föreläsningar och video. Vi ville fortfarande vara tillgängliga för många och fortsatte betona dialog och personliga möten, nu via skärm. Det var utmanande. Men trots att vi kanske bidrog till den digitala tröttheten var vi glada över att vi i vissa fall nådde – i alla fall flyktigt – en både större och mera diversifierad publik än normalt.

»Fonden lyssnar och lär« har varit vårt mål redan under några år. Vi håller fast vid målet och hoppas att många av er hjälper oss att nå det också i år.

Vill du bedöma och berätta hur vi lyckades med de andra målen i vår verksamhetsplan 2020?

Här hittar du den:

<https://www.kulturfonden.fi/2019/12/19/verksamhetsplan2020/>

Är hållbarhet Kulturfondens grej?

Med 40 miljoner euro kan vi bidra till många hållbara – och ohållbara – lösningar. I november 2019 frågade vi första gången om och hur våra sökande beaktar hållbarhet. Vi fick många svar – nästan lika många svar som ansökningar. Långa och utförliga svar, välavvägda och analytiska, positiva och ambitiösa och en del oklara. Men vad hände sen?

Kulturfonden ska stödja utbildning, vetenskap och forskning, konst och kultur och samhällsservice som gynnar det svenska i Finland. Ett tydligt uppdrag och inte ett knyst om hållbarhet.

Varför är det då så mycket hallå om hållbarhet? Varför fokuserar vi inte på vårt viktigaste jobb – att effektivt och rättvist fördela avkastningen bland våra sökande? Varför trassla till det med luddiga hållbarhetsmål?

Det korta svaret är 70 procent. Hela 70 procent av svenskspråkiga 15–19-åringar i Finland oroar sig för klimatet och miljön¹. Deras oro angår oss alla – oss på Kulturfonden, våra sökande och våra bidragsmottagare. Trots att få donatorer nämnt klimat eller ekologi i sina donationsbrev.

I donationsbreven hittar vi däremot gott om referenser till ekonomisk, social och kulturell hållbarhet. Så visst är hållbarhet viktigt för oss.

För att få rätsida på hur vi ska jobba, har vi delat in våra möjligheter att vara hållbara i tre kategorier – fondens förmögenhet, vår utdelning och vår egen verksamhet.

Svenska litteratursällskapet, som äger och förvaltar Kulturfondens hela förmögenhet med ett marknadsvärde på cirka 1,4 miljarder euro, har redan under flera år jobbat med hållbarhet i förmögensförvaltningen. Alla pengar ska placeras ansvarsfullt och hållbart. Det känns bra, tycker vi. Det ryms många hållbara val i 1,4 miljarder euro.

Vårt allra lättaste – och säkert också effektivaste – sätt att vara hållbara skulle vara att kräva att de projekt vi finansierar gör endast

hållbara val. Vi beviljar bidrag för omkring 40 miljoner euro per år – tänk vad mycket hållbarhet det skulle bli. Idag bedömer vi ändå i första hand projektens kvalitet och genuinitet, inte deras hållbarhet. Men visst vill vi uppmuntra alla att göra hållbara val i sina projekt.

Trots att vår egen verksamhet är bara en liten bit av kakan – för vår administration och egna produktion använder vi ungefär åtta procent av beloppet vi varje år fördelar – är det här vi börjar. Vi tycker det är motiverat att vi själva tar åtminstone några små och ibland vingliga hållbara steg, innan vi uppmuntrar våra sökande att göra det.

Ännu värmer vi bara upp – det blev väldigt klart i december då vi flyttade fondens kansli efter över 20 år på samma adress. Men små steg är också hållbara. Vi varvar ekologiska semesterutmaningar (koka soppa på skräpfisk, lyssna på en ljudbok) med human personalpolitik, pausgympa med mindre pappersanvändning, omtanke om varandra med återvinning, närproducerad catering med smarta resor och dialog för att förstå varandra bättre.

Vårt mål är att hållbara val på sikt ska genomsyra vår vardag. Tills dess fortsätter vi påminna oss själva och varandra.

Frågar du 8 000 sökande hur de jobbar med hållbarhet får du ett gäng goda idéer och fina intentioner inom alla delområden av hållbarhet. Den här informationsmassan förpliktar, tänker vi.

Därför gör vi nu en sammanställning och analys av alla de tusentals svar vi fått. Dels för att ta reda på hur vi bättre kan stödja våra

1 Den svenskspråkiga ungdomsbarometern 2020, Magma, finansierad av Brita Maria Renlunds stiftelse

sökande i hållbarhet och dels för att kanske i framtiden kunna dela med oss av de goda modeller som redan finns på svenska i Finland.

Vi vill inte vara fonden som med piska och pekpinne manar till hållbarhet. Särskilt inte när vi själva kämpar för att komma upp i styrfart. Det blir heller inte några kampanjer, handböcker eller högtidliga programförklaringar från vår sida.

Vi satsar på det vi kan bäst – att ge möjligheter åt er att göra det ni kan bäst. Allt mer

hållbart. För vi vet att det redan finns tusentals projekt, på svenska i Finland, som vet hur de ekologiskt, men också ekonomiskt, socialt och kulturellt tar ansvar för en bättre och beständigare värld.

Åsa Rosenberg

ombudsman, Åboland och Åland

Martina Landén-Westerholm

kommunikationschef
Svenska kulturfonden

Hållbarhet

Vi frågade alla som medverkar i den här boken hur de och deras projekt har beaktat hållbarheten. Efter varje reportage hittar ni den här symbolen vid deras svar.

Lättläst

En målsättning för Svenska kulturfonden är att öka tillgängligheten för verksamheten. I den här boken har vi därför samarbetat med LL-center och gjort några reportage lättlästa. De reportage som är lättlästa är markerade med den här symbolen.

Tillgänglighet och hållbarhet är ledstjärnorna för årets bok

BILD: TAGE RÖNNQVIST

Det exceptionella året syns naturligtvis också i den här boken. Det har på grund av smittorisken varit utmanande med fotograferingarna till reportagen och mycket av innehållet avspeglar också ett kultur- och utbildningsfält som jobbat annorlunda under coronapandemin.

Men trots utmaningarna har vi inte velat tumma på de saker som Svenska kulturfonden har prioriterat i sin verksamhet under året.

Ett centralt tema är att Kulturfonden ska vara lättillgänglig för alla. Som ett led i den här strävan har vi skrivit och presenterat några reportage som lättlästa. Lätt språk är en form av språk där innehåll, ord och presentation har bearbetats så att det blir lättare att läsa och förstå.

Behovet av lätt språk kan antingen vara medfött, uppstå senare i livet eller vara övergående. Man uppskattar att 11–14 procent av Finlands befolkning behöver lätt språk. Omskrivet till svenskspråkiga finländare kan 30 000–40 000 personer ha nytta av lättlästa texter. De lättlästa reportage vi presenterar i den här boken har vi producerat i samarbete med LL-Center i Helsingfors.

En annan ledstjärna är hållbarheten. Svenska kulturfonden jobbar målmedvetet för att både utdelningen och den egna verksamheten ska vara så hållbar som möjligt. I slutet på varje reportage finns därför en liten grön ruta där vi får läsa hur de presenterade projekten har beaktat hållbarheten i sitt arbete.

En del av begreppet hållbarhet är den sociala och ekonomiska hållbarheten. Liksom ifjol ordnade vi ett upprop där frilansande skribenter och fotografer fick anmäla sitt intresse för att jobba med den här boken. Vi fick in 19 intresseanmälningar och av de här valde vi ut 14 personer som nu har bidragit till den här boken.

Vi önskar dig angenäma lässtunder!

Jens Berg/Montem
Redaktör för årsboken

Våra bidrag 2020

Allmän
finlandssvensk
verksamhet

24,2%

Konst och
kultur

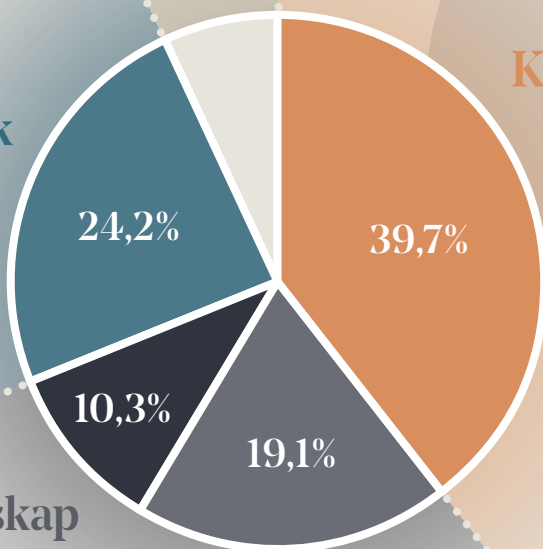
39,7%

Vetenskap

10,3%

Utbildning

19,1%

Coronan och de förändrade planernas år

År 2020 innebar snabba beslut och en stor osäkerhet. Vi har samlat några av de mest dramatiska händelserna på en tidslinje. Vad gjorde Svenska kulturfonden och när? Och vad hände samtidigt i Finland?

juli

juni

augusti

sept.

2020 —●— mars

2.3.2020
Finland har registrerat totalt sju fall av covid-19.

12.3.2020
Regeringen beslutar att alla **publikevenemang med över 500 deltagare förbjuds** till slutet av maj.

9.3.2020
Vår ledningsgrupp beslutar hur bidragstagarna kan använda sina bidrag då ändamålet påverkas av covid-19.

15.6.2020
Undantagstillståndet i Finland upphör.

19.5.2020
Yle berättar om hunden Kössi som tränar att använda sin nos för coronatest. Kössi är en av hundarna inom forskningsprojektet Wise Nose som under flera år fått finansiering av oss för att diagnostisera prostatacancer.

14.5.2020
Skolorna återgår till närundervisning fram till sommarlovet.

20.5.2020
Vi informerar om att det blir paus i stipendier för utlandspraktik.

18.5.2020
Ansökan öppnar för vårt tillfälliga utvecklingsbidrag Huset mitt i byn. Bidraget riktar sig till kultur- och ungdomsföreningar som äger ett föreningshus. Totalt 300 000 euro reserveras för bidragsformen.

13.8.2020
THL rekommenderar användning av **munskydd**. Rekommendationen gäller i det här skedet främst i kollektivtrafik, på väg på coronatest och då resenärer återvänder från utlandet.

23.9.2020
Kössi och hans hundkolleger börjar »jobba» på Helsingfors-Vanda flygplats.

26.9.2020
HUS rekommenderar användning av munskydd i alla offentliga utrymmen.

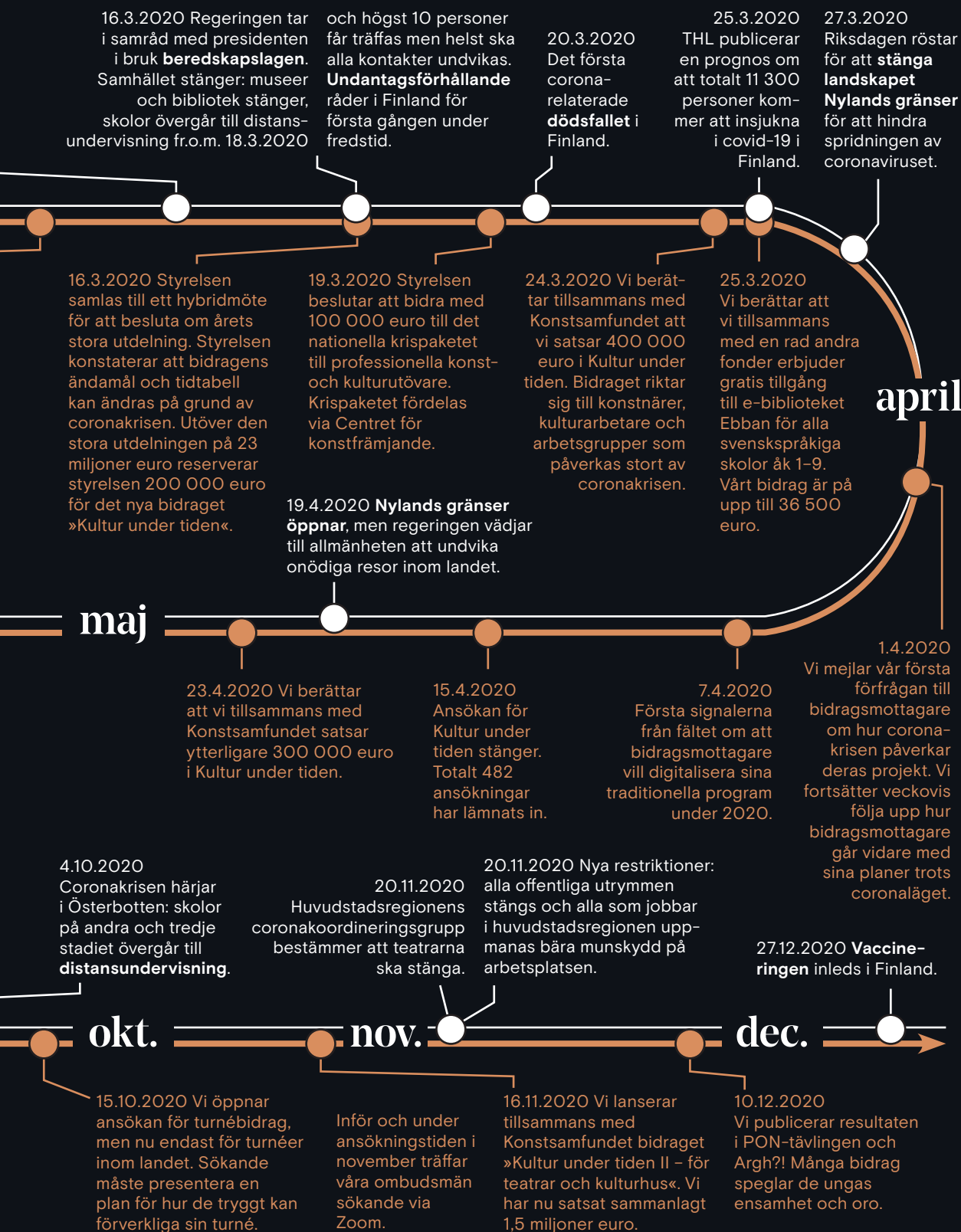
12.8.2020
Under våren sköt vi upp vårfesterna till hösten. Nu ställer vi in dem och programmet blir istället videoproduktioner.

17.8.2020
Ansökan öppnar för den andra omgången av Huset mitt i byn.

27.8.2020
Vi beslutar att nästa ansökningstid för utlandspraktik är först våren 2021.

8.9.2020
Vi ordnar ett webbseminarium för alla arbetsstipendiater.

10.9.2020
Våra kulturpaket inom skolor, daghem och vård kan nu användas också för virtuella besök.

Görel Borgmästars har tittat på alla SPF:s livesända konserter och danser på sin skärm. Ibland har kvasten fått agera danspartner.

Dans på distans

TEXT SUSANNE SKATA
BILD MONICA SANDSTRÖM

Det var som en märklig föraning när personalen på Svenska pensionärsförbundet (SPF) i december 2019 förberedde ett verksamhetsår med rejält utökat IT-stöd till sina medlemmar. Då nedstängningen kom i mars 2020 började SPF dela ut Zoom-licenser till sina föreningar och transformerade blixtsnabbt evenemang från fysiska till digitala. Det återkommande bidraget, förbundspaketet, från Kulturfonden är centralt i SPF:s verksamhet och har redan i ett par års tid använts till digitalisering.

Svenska pensionärsförbundets normala verksamhet sänder verksamhetsledaren **Berit Dahlin** ut »Förbundsnytt« – ett infobrev till förtroendevalda i föreningarna och förbundet – ungefär fem gånger per år. Det blev sjutton år 2020. Sjutton digitala.

– Vi blev inte tagna på sängen med pandemin, säger Berit. Vi ställde raskt om verksamheten och eftersom vi för ett par år sedan anställde en IT-koordinator var våra medlemmar redan inne i en process att ta till sig information digitalt. Vi har lyckats bra med omställningen och tycker det är jätteroligt.

Det första större digitala evenemanget blev en karantändans den 28 mars. Dansbandet Guns Rosor ställde sig framför kamerorna och Svenskfinlands pensionärer hade tipsats om dansen via SPF:s sociala medier, tidningen God tid, Förbundsnytt, e-post och sms. En

IT-stödperson fanns tillgänglig och svarade på frågor om hur och var man kunde se sändningen. Responsen blev enorm. »När är nästa?» Berit och hennes kollegor fick bekräftelse på att de var på rätt väg.

Ett större utbud digitalt

I Pedersöre svepte pensionären **Görel Borgmästars** omkring på vardagsrumsgolvet med sin röda kvast under karantändansen. Den man hon var gift med i 50 år gick bort för fem år sedan och med honom den självklara danskavaljeren. Väninnorna har tagit med henne till paviljongerna och det passionerade intresset har fortsatt förgylla livet.

– Då jag hör tonerna från ett dansband går det en rysning genom mig, säger Görel. Dansen har format mig som människa, så det är

klart att »innetlivet« i soffhörnet med bara tv som sällskap kändes jobbigt då coronan kom.

Görel tyckte ändå att pensionärerna blev väl omhändertagna av regeringen, att det var en fin gest att de ville skydda de äldre. Pensionärsförbundets digitala evenemang tog hon emot med öppna armar.

– Då man vet premisserna får man hitta på något, säger hon. Man kan inte sitta och tycka synd om sig själv. Så jag rullade ihop mattorna, tog fram kvasten och dansade med Guns Rosor på plattan.

Svenska pensionärsförbundets medlemmar blev långt hänvisade till nätet i och med pandemin. De erbjöds föreläsningar om hur mötesappar fungerar, hur man kan använda sociala medier för att umgås, hur molntjänster och bankappar underlättar vardagen. Lika snabbt var SPF igång med att tipsa om motionsövningar som kan göras hemma eller ute; möten och frågesporter ordnades via Zoom och recept för den som ville prova på nya maträtter publicerades på webbplatsen. Under våren sändes antikrunda, allsångs- och morsdagskonsert på SPF:s Youtube-kanal.

– En medlem ringde en dag och sa att hon inte kunde titta på konserten då den sändes live men att hon skulle se den senare, berättar Berit. Då blir man varm om hjärtat. Det intressanta är också att det inte bara är pensionärer som tittat, även yngre har hittat våra plattformar. Så förbunds- och verksamhetsbidragen har under 2020 nått många fler än våra ordinarie medlemmar.

»Förbunds- och verksamhetsstöden har under 2020 nått många fler än våra ordinarie medlemmar.«

Drive-in-konsert med säkerhetsavstånd

Då sommaren närmade sig satt en frustrerad dansbandssångare med avbokade spelningar i kalendern. **Tom Käldestrom** ville ut och spela med sitt band Tommys.

Publiken ville ut och dansa och lyssna. Men restriktionerna och rädslan gjorde det svårt att ordna dans för de äldre. Tom och SPF:s ombudsman i Österbotten, **Patrick**

Ragnäs, kläckte idén om en drive-in-konsert. I samarbete med Lillby ungdomsförening ordnades ett live-evenemang.

– Det var en hjärtesak att det skulle vara tryggt men att man skulle få göra något tillsammans och träffa folk, säger Tom.

De som kunde fick komma till dansplatsen Klacken med bil, en trygg resa med egen partner, vän eller familj. Väl på plats satt man kvar i bilen och kunde höra konserten via sin bilstereo, genom ett tillfälligt dagstillstånd för att sända via FM-sändare.

– Den här gången kunde ingen klaga på att vi spelade för högt, skrattar Tom.

På en storbildsskärm såg publiken Tommys på scen. Samtidigt kunde alla SPF:s medlemmar runt om i Finland se konserten digitalt.

– Vi fick ha max 500 personer på plats i Lillby, berättar Patrick. Och det var nästan 500 där, men via nätet har tiotusentals sett konserten.

Görel var fysiskt på plats med en vän. De kom i god tid och valde att stå bredvid sin bil och se Tommys spela. Det ryckte i benen och

Dansen var det första som togs bort och
den är det sista som kommer tillbaka.
Dansbandssångaren Tom Kåldström
spelade och sjöng av hjärtats lust då de
fick ordna en drive-in-konsert.

Görel hänger mycket på sociala medier och ser det som en värdefull öppning ut mot världen.

På en drive-in-konsert blir det ett naturligt avstånd mellan deltagarna. På Klacken i Lillby kunde man se Tommys på scen och lyssna till musiken via sin bilradio.

mot slutet av konserten dansade par intill sina bilar här och där.

– Det var en vacker afton och så underbart att få åka iväg på något, minns Görel. Man kunde gå och köpa kaffe. Vi satte oss vid ett bord och drack vårt kaffe, men sedan gick vi tillbaka till bilen. Vi vågade inte umgås desto mera; jag uppskattar respekten folk visade varandra.

Även om det inte blev några danssteg för Görel tyckte hon det var värt att åka på en drive-in-konsert.

– Absolut! Öronen fungerar precis som förr, skrattar hon. Musiken väcker något i en.

För dansbandet Tommys blev drive-in-konserten också en speciell upplevelse.

– Vi är vana att folk rör på sig då vi spelar, att blickar möts, berättar Tom. Nu tutade de med bilarna och applåderade friskt. Då vi tog

»Vi vågade inte umgås
desto mera, jag
uppskattar respekten folk
visade varandra.«

paus satt folk och spolade tillbaka på Youtube, tittade och ropade åt oss »oj, vad det låter bra! Deras leenden är sommarens starkaste minne.

Fördelarna med det digitala

På pensionärsförbundet droppade det in allt fler förslag på digital verksamhet.

Medlemmarna fick under 2020 ta del av fem konserter och tiotals, nästan hundra, andra digitala evenemang. I december ordnades en föreläsning på temat »äldres kost«. Folk från hela Svenskfinland deltog. De chattade, skickade sms och e-post.

– Vi fick inte slut på diskussionen, säger Berit. Det gav mersmak att de var så aktiva. På en föreläsning ser du bara folks ryggar, på Zoom ser du ju allas ansikten. Du blir mera med i det som händer.

Pensionärsförbundet fortsätter utveckla sin

BILD: PATRICK RAGNÄS / SVENSKA
PENSIONÄRSFÖRBUNDET

digitala verksamhet, men man är också medveten om att alla inte vill eller kan umgås via en skärm.

– Vi lever i en konstlad situation, säger Berit. Klart folk vill träffas. För dem som inte har dator blir det mycket ensamt; vi jobbar på att möta dem. Dels genom utbildningar så att de blir digitala och dels genom mindre gruppträffar så gott det går.

Görel har hängt med på SPF:s alla live-sända konserter. För varje dag lär hon sig mer om hur mångsidigt hon kan använda telefon och platta. Hon hänger mycket på sociala medier och ser de som en värdefull öppning ut mot världen.

– Kvasten är tyst, snäll och nykter, fast jag vill känna »dansfeeling« och saknar det fysiska, konstaterar hon. Men vad skulle jag gjort utan sociala medier? Suttit och tittat på klockan? Nej. Facebook har gett mig ett bra liv!

Kulturfondens förbundspaket

Föreningar och förbund – tredje sektorn – är en viktig del av det svenska i Finland. Kulturfonden beviljar årligen betydande bidrag både för att säkra den fortlöpande verksamheten och för att möjliggöra utveckling och innovation i organisationerna. Bidragen delas ut till centralorganisationer som fördelar dem mellan sina medlemsföreningar.

År 2020 delades förbundspaketet på totalt 530 000 euro ut till följande organisationer:

- Finlands svenska 4H
- Finlands Svenska Idrott
- Finlands Svenska Marthaförbund
- Finlandssvenskarnas riksförbund
- Finlands Svenska Scouter
- Föreningen Pohjola-Norden
- Samarbetsförbundet kring funktionshinder
- Svenska pensionärsförbundet

Centralorganisationerna fördelar sedan bidraget mellan sina medlemsföreningar. Svenska pensionärsförbundet fick 30 000 euro via förbundspaketet. Bidraget fördelas mellan centralorganisationen och förbundets 77 medlemsföreningar. På så sätt når bidraget alla 21 000 medlemmar i ett stort flöde av verksamhet, som år 2020 till stor del blev digital. Svenska pensionärsförbundet fick utöver förbundspaketet även 112 000 euro i verksamhetsbidrag från Kulturfonden.

Inom SPF har man i flera år jobbat mycket med hållbarhet:

- **Socialt** – engagerat sina erfarna medlemmar i verksamheten istället för att anställa folk
- **Ekonomiskt** – minutiös, ständig uppföljning för att hålla koll på att pengarna hamnar rätt
- **Miljömässigt** – färre pappersutskick tack vare kurser där medlemmarna fått lära sig digital kommunikation

»Vi vill skriva artiklarna så att de ger svar på frågor. Vi vill visa att det går att lösa problem«

Maria Saaristo är producent för HBL Junior. Hon granskar innehållet i tidningen. Bilden visar Maria Saaristo med ett förstoringsglas framför ena ögat. Tidningen i hennes hand är gjord bara för detta fotografi.

Ny tidning i Svenskfinland!

Fondernas samarbete är viktigt för HBL Junior

TEXT BETTY MARSCHAN
FOTOGRAF KARL VILHJÁLMSOON

HBL Junior är en nyhetstidning för barn och ungdomar. Första numret av HBL Junior kom ut i september år 2020. Det krävs mycket pengar och tid för att skapa en helt ny tidning. HBL Junior har fått stöd av flera finlandssvenska fonder. När fonderna samarbetar är deras hjälp bättre och effektivare.

– HBL Junior är en tidning som passar alla som vill läsa tydliga och pålitliga nyheter på svenska i Finland. Nyheterna förklaras noggrant och språket är lättare än i vuxnas tidningar. HBL Junior passar för elever i grundskolan, alltså 7–14 åringar, berättar **Maria Saaristo**. Hon är producent för HBL Junior.

– Det finns nyhetstidningar för barn och unga i andra länder, bland annat i Norge och Sverige. Det behövs flera välskrivna nyheter som läsarna kan lita på. Internet är fullt av information, men det är svårt att veta vad som är sant och vad som är falskt. HBL Junior ska ge läsarna nyheter och bakgrundsinformation de kan lita på.

Maria Saaristo samarbetar med frilansare och unga reportrar kring innehållet i tidningen. Det är viktigt att ungdomar är med och formar innehållet. På det sättet vet man att texten och bilderna passar vår målgrupp, säger Saaristo.

Hur skapar man en pålitlig nyhetsartikel?

Det är viktigt att använda pålitliga källor som experter, vetenskapsmän och forskare. I HBL Junior förklaras ofta bakgrunden till olika händelser. Till exempel när det gällde USA:s presidentval så intervjuade vi en professor i världspolitik.

Barn och unga vill veta hur världen fungerar, det är ju deras framtid det handlar om.

HBL Junior utkommer varannan vecka på onsdagar i Nyland, och på torsdagar i andra regioner. Det känns som en bra rytm. Det går bra att ha aktuella artiklar och det blir inte för långa pauser mellan numren.

HBL Junior är en papperstidning som kommer hem med posten.

– Vi gjorde en undersökning före tidningen började komma ut och då kom det fram att målgruppen helst vill ha en riktig tidning av papper.

Det finns så mycket annat på nätet och det är bra om barnen har datorn stängd ibland, sade många.

HBL Juniors målgrupp finns i Svenskfinland men också utanför Svenskfinland.

– Vi har också finskspråkiga läsare, till exempel i skolor. Lärare i finska skolor ringer ibland och ber om provnummer av tidningen.

HBL Junior ska innehålla positiva nyheter. Tidningen ska också ge råd och lösningar till problem och svåra saker.

– Vi vill skriva artiklarna så att de ger svar på frågor. Vi vill visa att det går att lösa problem. Barnen måste få veta att det finns mycket gott i vår värld. Man kan skriva artiklar på så många olika sätt. Vi vill skriva dem så att det finns hopp och tro på framtiden.

Ida Henricson sitter vid ett skrivbord. Hon ska skriva en artikel för HBL Junior. Förr i tiden använde reportrar skrivmaskin. På bilden finns många saker som är lite gammaldags. Det är roligt att minnas hur det var förr i tiden.

HBL Junior blev till genom fondsamarbete

Sören Lillkung är vd för Svenska kulturfonden. Det finns många fonder i Finland. Fondernas understöd är väldigt viktiga för många människor som sysslar med kultur och utbildning.

– Många som ansöker om pengar skriver en ansökan till flera olika fonder. Man kanske ansöker om stöd för sitt projekt från två eller tre olika fonder. Fonderna vill att så många projekt som möjligt lyckas. Därför diskuterar vi som jobbar på fonderna med varandra. Vi talar om vad som känns viktigt just nu i Svenskfinland och vilken typ av projekt som behöver vårt gemensamma stöd, berättar Lillkung. Till exempel kan stora projekt behöva bidrag från flera fonder.

– Inom fondsamarbetet bestämmer vi inte vem som får pengar. Vi diskuterar mera om vilka områden som är viktiga att stödja. Till exempel barns och ungas läsande är ett viktigt gemensamt tema för fonderna. Därför satsar vi på HBL Junior. Målet med HBL Junior är att lära barn och unga att de kan lita på nyheter. Och barnen vill ha en riktig tidning tryckt på papper! Det var en glad överraskning!

Till arbetsgruppen för fondsamarbete hör Kulturfonden, Konstsamfundet, Tre Smeder, Brita Maria Renlunds minne och Svenska folkskolans vänner. Cheferna för de här fem fonderna träffas ungefär en gång i månaden.

– Vi får inte visa ansökningar för varandra, vi får inte berätta vilka ansökningar som kommer till varje fond, det är hemligt. Men vi får tala med varandra om olika ämnen. Vi diskuterar om vad som är viktigt just nu.

Genom fondsamarbetet vet vi hur de andra fonderna tänker. Om vi inte talar med varandra kan det gå så tokigt att projektet får mindre pengar och inte blir som man tänkt. Man kan säga att det är som att det som skulle bli en kostym bara räckte till en väst.

Hållbarhet

- Frågor om miljön intresserar läsarna. Därför skriver HBL Junior mycket om hållbarhet och miljö.
- Många skolor och bibliotek prenumererar på HBL Junior. Då är det många som läser samma tidning. Det är bra för miljön om man delar på saker.

Unga journalister gör HBL Junior

Ida Henricson, 18 år, juniorreporter

– Det är roligt att skriva för barn och ungdomar men man måste minnas att använda ett lättare och tydligare språk. Nu har jag fått testa hur det är att jobba som journalist. Jag har fått tips av människor som jobbat länge med tidningar. Det har varit en bra erfarenhet.

– Behövs HBL junior? Jo, absolut! Det är en jättebra idé att det finns en tidning som tar upp ämnen som intresserar unga och som är skriven så att också barn orkar läsa den. Jag skulle gärna själv ha haft en sådan tidning som barn. Nu läser jag nästan inga papperstidningar, men HBL Junior finns också som e-tidning för prenumeranter.

– Det är bra att HBL Junior har riktiga nyheter som baserar sig på fakta och på intervjuer med experter. Speciellt bra tycker jag att det är att finlandssvenska ungdomar får läsa nyheter och information på sitt modersmål. När man läser texter på sitt modersmål så stärker man språket och lär sig nya ord.

Sofia From, 16 år, juniorreporter

– Jag har varit intresserad av dagstidningar redan länge men Husis kändes för svår när jag var yngre. Därför är HBL Junior så bra. I skolan ska man ju hela tiden skriva uppsatser i olika ämnen och därför känns språket viktigt.

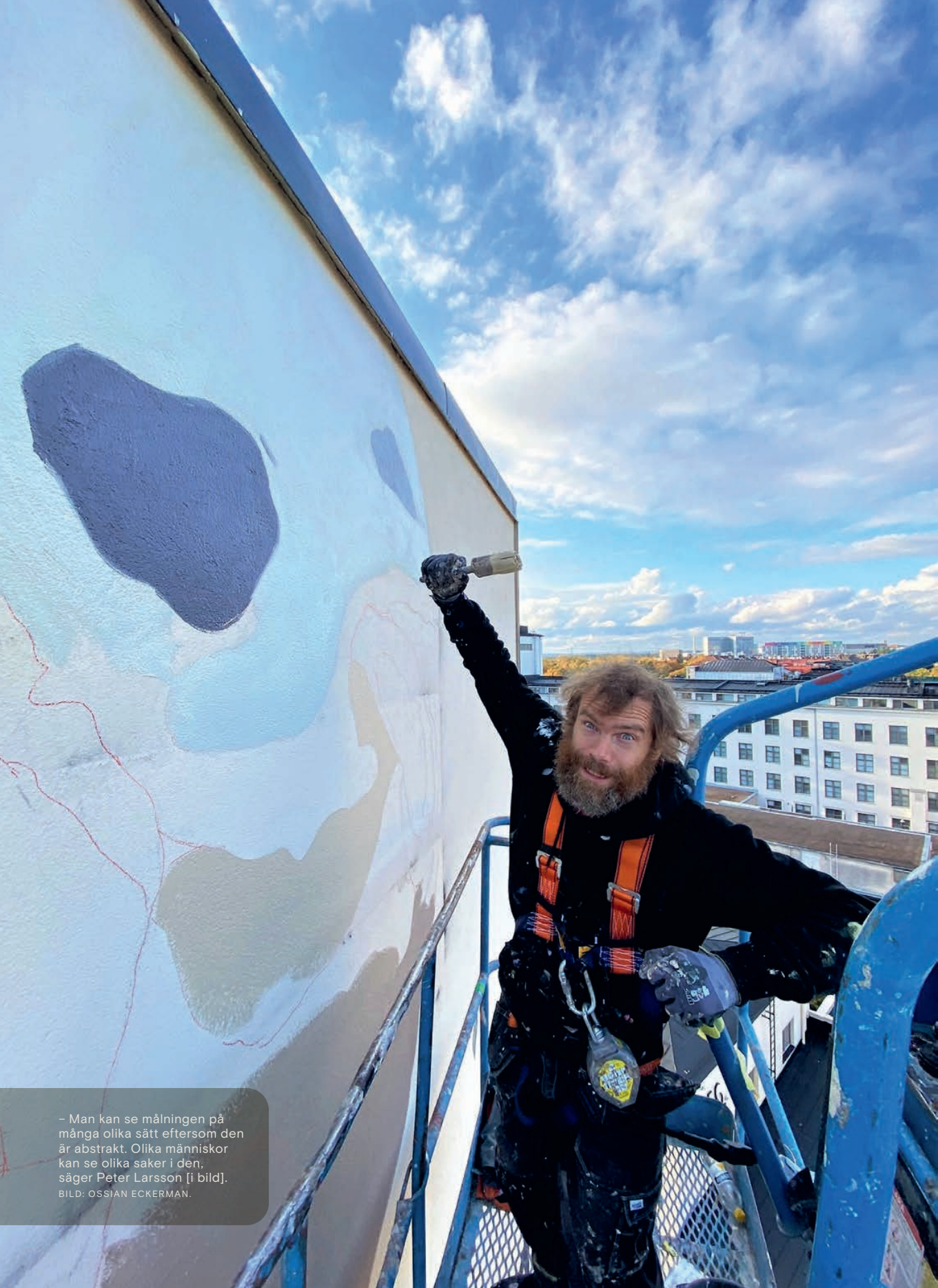
– Vi har HBL hemma i pappersform. Det är roligt att hålla en papperstidning i handen. Känslan är lite nostalgisk, alltså som förr i tiden. Men annars gillar jag e-tidningar. Dem kan man läsa var som helst, till exempel i bussen. Det blir nog mest e-tidningar i framtiden.

– Däremot föredrar jag pappersböcker. När man håller i en bok kan man se hur långt man kommit framåt i boken. E-böckerna är bra för att de tar så lite utrymme. Och man kan ändra textstorlek och ljusstyrka enligt behov.

– HBL Junior är varierande. Där finns många olika nyheter, artiklar och bilder. Ibland när man vaknar och hör nyheterna känns det som om alla bara skulle tala om en och samma sak. Tjugo stationer och tidningar har samma nyhet på olika sätt. HBL Junior har en bra variation på innehållet.

Juniorreportrarna Sofia From och Ida Henricson skriver för HBL Junior. Bilden visar en påhittad situation. Sofia leker att hon kraschat sin bil. Ida spelar en reporter som skriver om kraschen.

– Man kan se målningen på många olika sätt eftersom den är abstrakt. Olika människor kan se olika saker i den, säger Peter Larsson [i bild].
BILD: OSSIAN ECKERMÄN.

Muralmålningen i Tölö väcker känslor året om

TEXT SANDRA BROBORN

Muralmålningen *En byggarbetsplats för ett färgglatt spöke* pryder numera fasaden på Runebergsgatan 50 i Helsingfors.

Muralmålningen var det vinnande bidraget i Svenska litteratursällskapets, Svenska kulturfondens och Stiftelsen Pro Artibus tävling.

Den svenska duon **Peter Larsson** och **Osian Eckerman** vann tävlingen för en muralmålning till Runebergsgatan 50 i Helsingfors. Med sin lekfullhet riktar sig deras bidrag till alla åldrar. »En målning som ser ut som ett fotografi av en skulptur«, konstaterade juryn.

– Jag tror att både Peter och jag har en förkärlek för ett lekfullt estetiskt tillvägagångssätt. Det är det som fascinerar oss. Att kunna göra något som är skört, enkelt och spontant. Att få manifestera det i en seriös målning, säger Eckerman.

Den tidigare reklamen som prydde fasaden på Runebergsgatan togs bort och fasaden renoverades sommaren 2019. Man ville skapa plats för samtidskonst i Tölös gatubild.

– Överhuvudtaget vill städer och kommuner nu ha konst i det offentliga rummet. Man har märkt att det ger ett visst värde till omgivningen. Även om det ibland väcker diskussioner om vad det ska vara och hurdan konst man vill se, säger **Nina Toppila**, vd på Pro Artibus.

Demokratiskt urval

Efter en idé från fastighetens ägare Svenska litteratursällskapet bestämde man sig våren 2020 för att utlysa en öppen tävling för nordiska konstnärer.

– Det är demokratiskt med en öppen tävling. Det är också intressant för man kan få förslag från konstnärer som man kanske inte annars skulle ha nått, säger Toppila.

Vid tävlingens slut i maj 2020 hade man fått 80 bidrag från hela Norden.

Offentlig konst

Muralismen är en konstform och rörelse som uppstod under den mexikanska revolutionen i början av 1900-talet. Då uppmuntrade man medborgarna att uttrycka tankar och åsikter på offentliga byggnaders väggar.

Senare har företagsreklam på husfasader blivit vanlig. Men Larsson upplever att icke-kommersiella väggmålningar blir allt viktigare.

Muralmålningen på Runebergsgatan i Tölö syns på långt håll.

– Det får vara svårt att sätta fingret på vad muralen föreställer. När vi målade märkte vi att folk blev nyfikna och också positivt överraskade. Det är en känsla eller energi som muralen förmedlar, säger Larsson.

Lekfullt

Namnet på muralmålningen, *En byggarbetsplats för ett färgglatt spöke*, symboliserar mötet mellan det lekfulla, det spretiga, det professionella och det tekniskt exakta.

– Det är enkla former men de kan tolkas på många olika sätt. Jag har hört människor som genast refererar till chakran men det var ingenting vi tänkte på när vi gjorde målningen, säger Eckerman.

Kriterierna för att vinna tävlingen var att

»Skört, enkelt
och spontant«

– Vi använde projektorer och puns som är en gammal metod berättar Eckerman. BILD: OSSIAN ECKERMAN.

verket håller över tid, livar upp omgivningen, och är mångsidigt. Att målningen skulle passa estetiskt med det stora trädet som växer framför husfasaden var också viktigt.

– Ofta räcker det att man ser muraler en gång. De är realistiska. Den här är speciell för att det är svårt att klura ut vad den är. Jag tror inte att man snabbt tröttnar på den här muralen, utan går tillbaka för att se vad den egentligen föreställer, säger Toppila.

Klaffade i stunden

Eckerman och Larsson lärde känna varandra när de studerade animation på Gotland, men de har inte arbetat tillsammans tidigare.

Eckerman hade en idé om att göra en foto-realistisk 3D-modell för kommersiella väggmålningar.

– Överhuvudtaget vill städer och kommuner nu ha konst i det offentliga rummet. Man har märkt att det ger ett visst värde till omgivningen, även om det ibland väcker diskussioner om vad konsten ska vara, säger Nina Toppila.

BILD: SANDRA BROBORN.

Pro Artibus

- grundades 1989 på initiativ av Svenska kulturfonden, men grunden för konstsamlingen lades redan 1957
- förvaltar Kulturfondens konstsamling med över 1 000 verk av svensk-språkiga konstnärer i Finland
- driver Galleri Elverket i Ekenäs, Galleri Sinne i Helsingfors och Villa Snäckesund i Ekenäs
- stöder och synliggör svensk-språkiga konstnärer i Finland
- nya verk ska vara relaterade till svenska språket, kulturen eller stiftelsens verksamhet
- några konstnärer har Pro Artibus följt under hela deras karriär; Susanne Gottberg, Viggo Wallensköld och Thomas Nyqvist

»Koldioxidavtrycket för det här projektet var relativt litet eftersom det bara var fråga om konstnärernas resor och sen målade de på en vägg. Det var ett ekologiskt projekt med tanke på att målningen ska vara där i tio år«, Nina Toppila vd på Pro Artibus.

Larsson, som har sin bakgrund som konstnär i animation och film, var nyfiken på tekniken.

– Tillsammans kunde vi kombinera våra kunskaper. Jag ville ha någon slags struktur, en byggnadsställning eller ett bygge. Det kändes spännande mot den här väggen. Som att det var en kontrast mot en ren vägg, säger Eckerman.

En kreativ process tog form i Larssons verkstad strax utanför Stockholms innerstad.

– Först gick det inte alls bra, så vi tog en paus och köpte pizza. Medan vi åt pratade vi och då var det något som klickade och vi byggde den här strukturen, säger Larsson.

De båda konstnärerna använde sig av det material de redan hade i sina ateljéer då de gjorde prototypen som de sedan fotade.

Det tog två veckor

Muralmålningen blev klar först i början av oktober 2020, eftersom arbetet sköts upp på grund av coronapandemin.

Under två veckor arbetade de nästan utan avbrott.

– Vi använde projektorer och puns som är en gammal metod där man har små hål i papper som man lägger upp motivet på. Då måste man verkligen planera. Man räknar ut exakt hur stor väggen är, sedan skriver man ut våder och så för man för över det på väggen, säger Eckerman.

Muraltävlingen gav god synlighet åt Pro Artibus, Svenska litteratursällskapet och Svenska kulturfonden.

– Jag tror att vi blev mer synliga på både det finska konstfältet och i hela Norden, säger Toppila.

Förhoppningen är att muralen ska bli ett landmärke i Tölö. Att den lockar människor att stanna, titta och förundras – gång på gång.

Många dirigenter ville lära sig av Anna-Maria Helsing

TEXT SOFIA STRÖMGÅRD
ILLUSTRATION JENNY LUCANDER

Då arbetet som orkesterdirigent fick ett abrupt slut på grund av coronakrisen funderade dirigenten Anna-Maria Helsing på hur hon kunde utnyttja den lediga tiden till någonting meningsfullt. På kort tid lyckades Helsing tillsammans med De ungas musikförbund i Svenskfinland DUNK och med Kulturfonden som finansiär skapa en virtuell dirigentkurs för andra dirigenter som liksom hon själv hade fått lägga ner taktpinnen då coronapandemin var ett faktum.

Aнна-Maria Helsing är en av Finlands mest erkända dirigenter med många internationella och nationella uppdrag. Men i mars tömdes hennes kalender för ett halvår framåt på grund av coronapandemin. Att inte ta tillvara den lediga tiden vore slöseri, kom Helsing fram till.

– Jag tänkte på alla andra kör- eller orkesterdirigenter som plötsligt hade en massa ledig tid. Samtidigt visste jag att dirigenter gärna vill fortbilda sig. Och där satt jag och hade möjlighet att hålla en kurs som jag vanligen inte skulle ha tid för.

Efter att idén om dirigentkursen klarnat gick det undan. Inom ett par dagar hade hon fått med DUNK i projektet och mindre än en månad efter det första samtalet ordnades den första träffen med ett imponerande deltagarantal.

Totalt 90 personer anmälde sig, varav 45 ville delta aktivt och få handledning av Helsing. Resten av deltagarna deltog genom att enbart följa med kursen. Deltagarna utgjorde en blandad skara av musklärare, kompositörer,

kantorer och framför allt många kördirigenter.

– Jag bestämde mig för att deltagarna skulle skicka in videor på sig själva när de dirigerar, och utgående från dirigenternas problem skulle vi ta upp olika teoretiska och praktiska frågor. Det var ett pilotprojekt för min del men det var bara att kasta sig in i det fullt ut. Jag var väldigt glad över att så många ville delta.

Svårt men inte kärnfysik

Under kursens första del i maj fick deltagarna ta del av varandras dirigeringsvideor, varefter Helsing gav feedback.

Enligt Anna-Maria Helsing är dirigerings svårt – men de grundläggande principerna är inte kärnfysik. Då dirigenter ställs inför en stor ensemble fungerar alla nästan på samma sätt. Ett vanligt misstag är att man slår med för stora rörelser eftersom man tror att man då är tydligare.

– När man tänker »oj nej, nu släpar de!« är impulsen ofta den att man börjar slå större, vilket leder till att ensemblen släpar ännu mer.

Det är därför viktigt att lära sig att man ska slå mindre och tydligare i en sådan situation.

Helsing berättar att det är viktigt att titta på videoinspelningar när man själv dirigerar eftersom man då märker sina misstag och kan fungera som sin egen lärare.

Hittade lugnet

Martti Laitinen, kantor i Karleby svenska församling, är en av dem som nappade på kurserbjudandet. Laitinen upplevde att han behövde få respons på sitt dirigerande eftersom det redan gått flera år sedan han studerade.

– Då man inte har någon annan som tittar på och kommenterar det man gör kan man få olika slags manér, säger Laitinen.

Under kursens gång fick Laitinen redskap för att arbeta med sina egna svagheter och styrkor som dirigent.

– Av Helsing fick jag rådet att hitta ett lugn i mig själv och lita på orkestern och sångarna. Jag lärde mig att jag själv inte behöver hålla i trådarna för minsta lilla detalj i musiken.

Då Laitinen själv studerade vid Sibelius-Akademien var han omgiven av professionella musiker, men han upplevde det som en rikedom att nu få ta del av erfarenheter från både amatörer och professionella. Under kursen diskuterades bland annat hur övningsprocessen skiljer sig då man arbetar med amatörer och professionella.

– Det är på dirigentens ansvar att från början arbeta med stycket i rätt tempo och med korrekta fraseringar när man arbetar med amatörer. Det kan vara svårt att exempelvis byta dynamik då en amatör redan lärt sig verket på ett visst sätt, säger Laitinen.

I Svenskfinland är det en liten och utspridd grupp som arbetar med dirigering. Det är där-

för viktigt att man får möjligheten att fortbilda sig så att fältet håller en så hög nivå som möjligt, anser Laitinen.

Kursens andra del blev också virtuell

Den andra delen av kursen var ursprungligen tänkt som en fysisk träff i slutet av september 2020 då deltagarna skulle ha fått dirigera ett verk med en riktig orkester och kör. Det gick inte att förverkliga, men planen är att istället ordna träffen under 2021. Under hösten fick deltagarna istället analysera **Eva-Lott Björklunds** själamässa *Mörkrets ljus*.

Leena Ray hade speciellt sett fram emot att få dirigera orkester och kör samtidigt, eftersom hon själv inte har erfarenhet av kördirigering. Ray jobbar som musiklärare i Pedersöre och dirigerar Nykarleby stråkorkester.

– Jag hoppas att vi får möjlighet att dirigera på riktigt under 2021, säger Ray.

För Leena Ray var den största insikten under kursen att hon behöver fokusera mera på själva musicerandet med orkestern när hon håller i taktpinnen.

– Det jag tar med mig från kursen är att jag måste lyssna bättre på orkestern och komma bort från att jag står och viftar enligt ett schema.

Under sin tid som orkesterdirigent har hon också fått jobba med att låta bli att knipa ihop läpparna då hon dirigerar. Nu har hon lyckats jobba bort den lilla detaljen, som enligt henne

kan låta lite fänig men som kan ha stor betydelse för hur orkesterns medlemmar läser av sin dirigent.

Även om kursen hade nästan 90 deltagare berättar Leena Ray att responsamtalen med Anna-Maria Helsing kändes personliga.

– När jag satt hemma framför datorn kändes det som att jag kunde ha ett ganska intimt samtal med Anna-Maria, och det kändes tryggt. Hon kom med uppmuntrande och uppbyggande respons och jag kände mig också ganska bra som dirigent, fastän jag själv fokuserar mest på vad jag gör fel.

Ett ensamt jobb

Jussi Lampela som är kompositör och arrangör bosatt i Karleby ville delta i kursen för att få mer erfarenhet och säkerhet i rollen som dirigent. För Lampela som främst arbetar som arrangör är det viktigt att kunna dirigera en orkester när hans egna arrangemang uppförs.

– Att kunna dirigera hjälper en mycket då man skriver och arrangerar musik. Jag tycker att Anna-Maria var väldigt bra på att peka ut praktiska saker som man har nytta av i sitt arbete säger Lampela.

Att komponera är ett ensamt jobb, och Lampela uppskattade att få kontakt med andra musiker och ta del av deras sätt att dirigera.

– Det var nyttigt att ta del av hur dirigenter arbetar med körer. Jag tycker också att Anna-Maria Helsingens sätt att analysera parti-

»När jag satt hemma framför datorn kändes det som att jag kunde ha ett ganska intimt samtal med Anna-Maria, och det kändes tryggt.«

tur och märka ut olika delar var intressant.

Deltagarna Leena Ray, Jussi Lampela och Martti Laitinen upplevde alla att det var viktigt att kursen överhuvudtaget ordnades och att den dessutom var gratis. Det gick också förvånansvärt bra att delta på distans.

Att kursen ordnades virtuellt tror Anna-Maria Helsing att kan ha sänkt tröskeln att delta för många.

– Många kanske inte vågar anmäla sig till en dirigentkurs men nu behövde man bara koppla upp sig. Jag tror att det här var en bra inkörsport och många som deltog som passiva kanske vågar anmäla sig till en fysisk kurs nästa gång.

Helsing säger att själva tankearbetet inför kursen var nyttigt då hon funderade på vad dirigenterna kunde tänkas behöva.

– Det finns mycket kring dirigering som går att generalisera och mitt mål var att göra deltagarnas verktygslåda lite större. Om de alltid har agerat på ett sätt fick de nu två eller tre nya sätt de kan utnyttja i olika lägen.

Dirigentkursen ordnades digitalt och alla medlemmar deltog på distans hemifrån. Noter och andra dokument delades digitalt med deltagarna. De få resor som var nödvändiga under projektet sköttes med kollektivtrafik.

Kultur under tiden

Svenska kulturfondens och Föreningen Konstsamfundets samarbete för att stödja aktörer inom kultursektorn som drabbats hårt under coronakrisen.

Kultur under tiden 1

- Ansökningstid 24.3–15.4
- Totalt 700 000 euro till professionella konstnärer och kulturarbetare
- Totalt 482 ansökningar lämnades in
- 177 projektbidrag beviljades för projekt inom musik, visuell konst och scenkonst.
- Kulturfonden bidrog med 380 000 euro och Konstsamfundet med 320 000 euro.

Kultur under tiden 2

- Kulturfonden och Konstsamfundet reserverade totalt 1,5 miljoner euro att under år 2021 dela ut som krisstöd till teatrar och kulturhus. Bidragen lediganslogs i slutet av år 2020.

»När det låter bra så blir man lycklig.
Det gör gott för kropp och själ.«

Körsång i skolan för alla som vill

TEXT BETTY MARSCHAN
FOTOGRAF JAN AHLSTEDT

Många skolbarn vill sjunga i kör. En sångkör behöver någon som leder den. Det kan vara en av skolans musiklärare eller någon som inte jobbar på skolan. Ibland är det svårt att hitta körledare för skolbarn som vill sjunga i kör. Därför vill Kulturfonden hjälpa de finlandssvenska skolorna att hitta körledare så att fler barn får sjunga.

Kör i skolan är ett nytt projekt i Svenskfinland. Kör i skolan-projektet startade i de svenska skolorna hösten 2020. Men idén till projektet föddes redan ett år tidigare, sommaren 2019.

Henrik Lillhannus jobbar på Finlands svenska sång- och musikförbund, som förkortas FSSMF. Sommaren 2019 besökte Lillhannus en körfestival i Estland. Över 40 000 människor i alla åldrar deltog i den estniska körfestivalen. Barn och vuxna sjöng också tillsammans.

– Det var fantastiskt att lyssna till körsång med både unga och gamla sångare. Jag jobbar med att ordna sångfester på svenska i Finland. Vi har skilda program för vuxna och barn. Vi kan lära oss någonting av den estniska körfestivalen där barn och vuxna sjunger tillsammans, säger Lillhannus.

Lillhannus blev glad av det han upplevde i Estland. Kanske kan vi i Finland få fler människor att gilla körsång, tänkte Lillhannus.

På bilden övar kören sånger i klassrummet. Körklubben i Kyrkoby skola är delad i två grupper. Den ena gruppen övar på onsdagar, den andra gruppen övar på torsdagar.

Maria Kotilainen är musiklärare i Kyrkoby skola. Hon är också körledare i körklubben.

– Jag tänkte att skolorna kunde starta klubbar för skolbarn som vill sjunga i kör. Och sedan kunde alla skolornas körklubbar delta i samma sångfest som de vuxna. På det sättet kan barn och vuxna ha en gemensam sångfest i framtiden.

Lillhannus funderade vidare på det här med kör i skolan. En kör behöver en körledare. Om alla skolor ska ha körklubbar så behövs väldigt många körledare. Var hittar vi tillräckligt många svenskspråkiga körledare? Hur startar man många körklubbar på en gång?

– Jag ringde till Kulturfonden för att fråga om råd. Kulturfonden kan hjälpa med pengar för olika projekt. Jag berättade om min idé. Många på Kulturfonden tyckte att min idé var bra. De bad mig skicka in en ansökan om pengar för Kör i Skolan.

Lillhannus ansökte hösten 2019 om pengar för att grunda nya körklubbar för barn i årskurs 3–6. Och Kulturfonden gav pengarna till Lillhannus projekt och FSSMF.

Så här fungerar Kör i skolan-projektet

Med hjälp av pengar från Kulturfonden har FSSMF startat många körklubbar i svenskspråkiga skolor i Finland. 34 körklubbar ville starta men sedan kom coronaviruset

som ändrade på mångas planer. Därför måste hälften av körklubbarna vänta tills coronapandemin är över.

FSSMF jobbar tillsammans med Hem och Skola-föreningarna och DUNK, som betyder De ungas musikförbund i Svenskfinland.

– Alla barn i Svenskfinland ska ha rätt att sjunga i kör men hittills har det varit olika i olika skolor. I en del skolor har det funnits en kör, men inte i andra skolor. Det här projektet ökar jämlikheten mellan skolorna. Dessutom är det bra att få mera musikkubbar för vi har redan mycket sport och pyssel.

– Det vi gör här på FSSMF är att visa hur man kan starta körer i skolorna. Vi hjälper också med att hitta körledare. Vi har en ledningsgrupp med jätteduktiga personer som stöder körledarna. Ledningsgruppen består av **Patrik Karlsson, Mia Makaroff, Anna Schultz** och **Martina Brunell**. De här personerna kan mycket om musik och är bra på att leda projekt.

– Ledningsgruppen har gjort ett häfte med sånger som alla körklubbar fått. Nu kan körklubbarna öva på samma sånger runtom i Finland. Sånghäftet innehåller sånger som är lätta att sjunga tillsammans i en kör. De flesta sångerna är på svenska. Några sånger är på finska, spanska och engelska.

Henrik Lillhannus är verksamhetsledare på Finlands svenska sång- och musikförbund, som förkortas FSSMF. I handen har han två sånghäften. Alla körklubbar som deltar i Kör i skolan-projektet har fått egna sånghäften. Då kan de olika skolorna öva på samma sånger.

Sång och musik gör en glad

– Jag sjunger också själv, berättar Henrik Lillhannus. Det är roligt att sjunga och spela tillsammans med andra. Att sjunga i kör är en bra orsak att träffas och göra något tillsammans. När det låter bra så blir man lycklig. Det gör gott för kropp och själ.

En annan som gillar sång är **Maria Kotilainen**, musiklärare och körledare i Kyrkoby skola i Vanda.

– Att göra musik tillsammans skapar gemenskap och man mår bättre. Man lär sig också att lyssna noggrant när man sjunger i kör för man måste lyssna på hur de andra i kören sjunger, berättar Kotilainen.

Kyrkoby skola är med i Kör i skolan-projektet. Hur fick er skola veta om projektet?

– Jag läste om Kör i skolan-projektet i en tidning som heter Resonans. Sedan hittade jag mera information på FSSMF:s hemsidor och talade med vår Hem och Skola-förening om projektet.

Jag skrev en ansökan till FSSMF och i augusti 2020 fick vi veta att vår skola får vara med i Kör i skolan-projektet, säger Maria Kotilainen.

– Kyrkoby skola har 51 elever och 17 av dem sjunger i vår kör. Kören övar efter skoldagen. Eleverna får mellanmål från Eftis så att de orkar sjunga fast dagen blir lång. Körklubben är gratis för barnen. I vår körklubb gör vi många olika saker. Vi sjunger både med och utan instrument och ibland leker och dansar vi också.

Många skolkörer brukar delta i sångfester. På grund av coronapandemin ordnas inga sångfester i år. I stället ordnar FSSMF virtuellt program för körerna, bland annat videotävlingar, videohälsningar och videoutmaningar.

– Vi filmar med telefonen när vi sjunger. Skolorna har en gemensam Youtube-kanal där vi kan se och höra varandra sjunga. Det är roligt att ha kontakt med andra körer. På våren ska vi kanske ordna en picknick ute i naturen, säger Kotilainen.

BILDEN TILL VÄNSTER:

Kören i Kyrkoby skola träffas när skoldagen är slut. Barnen får mellanmål från eftis och orkar sedan sjunga tillsammans. Barnen får också röra på sig till musik. På bilden övar sig några elever på en sångtext.

BILDEN TILL HÖGER:

Barnen får papper med sångtexter. Då kan barnen öva sig också hemma. De flesta sångerna är på svenska men några sånger är på andra språk som till exempel engelska och finska.

Kotilainen är också nöjd med stödet från FSSMF. Hon berättar att Mia Makaroff från ledningsgruppen ordnat virtuella träffar för alla körledare. Under mötena har alla kunnat berätta om sina erfarenheter och fått idéer och inspiration för klubbverksamheten.

– Jag hoppas verkligen att vi kan fortsätta med körprojektet och få fler elever med, säger Kotilainen. Det finns så få timmar musik i skolan. Körklubbarna betyder därför jättemycket.

Hållbarhet

- En del av hållbarheten är social. Det handlar om att vara tillsammans och att vara jämlika. Kör i skolanprojektet vill att alla ska få sjunga i kör.
- Körerna övar efter att skolan är slut för dagen. Då behöver föräldrarna inte skjutsa barnen till övningarna.

Barnen i Kyrkoby skolas kör svarar på frågor

Vad är bäst med att sjunga i kör?

- Det är roligt och man lyssnar på musik! Och jag tycker om att sjunga.
- Man får vara med kompisar, sjunga och röra på sig. Man får också skratta.
- Det är bara att våga sjunga ut.
- Att få sjunga tillsammans.
- Att få fina stämmor.

Varför är musik viktigt?

- Musik är viktigt för glädje och hälsa.
- Musiken väcker olika känslor.
- Musik kan ha olika effekt på olika personer. Det finns så mycket olika musik.
- Utan musik skulle världen vara livlös och tråkig.
- Utan musik skulle man inte kunna sjunga på födelsedagen.

Pandemin och poesins villkor

Rosanna Fellman fick arbetsstipendium

TEXT VALTER SANDELL
BILD JANNE STENROOS

Poeten Rosanna Fellman debuterade år 2019 med diktsamlingen *Strömsöborna* som gavs ut av Förlaget M. Boken fick ett engagerat mottagande och ansågs ha potential att bli en ny finlandssvensk poesiklassiker. År 2020 fick Fellman ett av Kulturfondens arbetsstipendium. Hur ser hon på poesins villkor i pandemins tidevarv och hur ser hennes framtidsplaner ut?

Jag träffar poeten **Rosanna Fellman** ett par dagar före jul för att diskutera poesi, stipendier och hållbarhet. Vi sätter oss under värmelamporna på en folk-tom uteservering. Det normala livet har varit på paus sedan covid-19 bröt ut i Finland i mars 2020 och flera väljer att träffas utomhus med rejäla avstånd för att hindra smittspridningen. Kulturlokaler har stängt och större evenemang ordnas inte. Hur påverkar situationen poesins villkor?

»Jag är även verksam estradpoet, och nu under pandemin har 2–3 uppträdanden per månad fallit bort. Pandemin har gjort arbetet ännu mer isolerat. Författarskapet är inte så

himla socialt annars heller, men som estradpoet har jag sett fram emot mina uppträdanden. Jag hoppas jag kan uppträda igen på hösten, men tar inte så mycket stress för den saken.»

Fellman fick ett ettårigt arbetsstipendium av Kulturfonden år 2020. Syftet med arbetsstipendiet är att konstnären får möjlighet att förkovra sitt självständiga konstnärliga uttryck i ett eller flera års tid. Hur har det varit att kunna fokusera på skrivande på heltid, speciellt i pandemitider?

»Det känns konstigt att ha ett stipendium i denna tid. Jag har känt mig privilegierad i år, det är klart. Flera lokaler har stängt och möjligheter till extraknäck har gått upp i rök, så

Rosanna Fellman är en av de få
finlandssvenska poeterna som
ägnar sig åt långdikt.

visst har det varit viktigt att få möjligheten att kunna koncentrera mig på skrivande på heltid. Det är ganska ovanligt, inte har man så här mycket pengar för att skapa annars. Jag har inga barn som kräver utgifter, katten medför liksom inte lika mycket», säger Fellman med ett skratt.

Från engagerande debut till arbetsstipendium

Låt oss spola bandet tillbaka. Fellmans debut *Strömsöborna* är sällsynt lång för att vara en diktsamling, över 300 sidor, och spänner över ett brett tematiskt fält. »Boken har potential till en ny finlandssvensk poesiklassiker« löd motiveringen för kandidaturen till lyrikpriset *Den dansande björnen*. Vägen till Kulturfondens stipendium förefaller vara raketartad med debut, priser och nomineringar och ett arbetsstipendium för arbetet med nästa bok. Var det så enkelt?

»Det är sant, och det är ju det som sägs till mig hela tiden, hur kurvan pekat spikrakt uppåt. Från segern i Arvid Mörne-tävlingen 2018, till debuten *Strömsöborna* 2019, och nu sedan med detta arbetsstipendium. Men där bakom ligger annat, jag har i praktiken hoppat av mina studier vid Åbo Akademi. Jag

har verkligen satt all min tid på att skriva och uppträda, och så har jag haft en hel del tur.«

Jag reagerar på att Fellman säger att hon haft tur. När man läser debuten eller tar del av uppträdanden förefaller inte *tur* vara en tillfredsställande förklaring till att läsare och publik engageras av hennes personliga och med finländska mått mätt säregna poesi. Så vad menar hon med att hon haft turen med sig?

»Jag har kommit in i en tid då det kanske behövts någon som talar om funktionsvariationer på svenska i Finland. Det har inte funnits mycket av det tidigare i konstvärlden. Det fanns en tom spot för mig – det har inte varit acceptabelt tidigare att ge en sådan plats

åt en sån som jag. För tio år sen hade det bra kunnat hända att *Strömsöborna* inte skulle ha publicerats. Det är något jag funderat på. Som barn blev jag ju mobbad för den jag är, men nu är det mest tvärtom. Det finns en acceptans.«

»Med inspirationsporren vill man normalisera diagnosen. Man vill visa upp en person med specifika hinder som skiljer sig från normen.«

Kamp och inspirationsporrens problem

Att det idag finns en acceptans och respekt för konstnärer med funktionsvariationer är inte en slump, utan ett resultat av tidigare generationers kamp och arbete.

»Organisationer, feminismen, och en massa annat har ju banat vägen. Historien har lett hit. Samtidigt finns det nog en avigsida, all denna inspirationsporr som även jag blivit en del av, irriterar mig.«

Fellman menar att bevakningen av till exempel konstnärer med autism inte alltid ger en sanningsenlig bild.

»Man vill så gärna lyfta upp att det först gick dåligt för mig, men att det nu går så bra. Det känns lite...jag vet inte. Det ger nog inte en sanningsenlig bild av autister i dagens Finland. Det finns en massa människor som bor på boenden och som inte får det stöd de behöver. Men man vill ju inte intervjua dem

som inte har samma framgångshistoria att berätta.«

Trots att människor kan ha egalitära syften då de vill lyfta framgångshistorier blir det ändå ofta fel, menar hon.

»Med inspirationsporren vill man normalisera diagnosen. Man vill visa upp en person med specifika hinder som skiljer sig från normen. Men nu har den ändå lyckats och blivit väldigt framgångsrik enligt normen! Problemet blir att det bara är en liten minoritet av dem som har diagnosen som uppfyller det där. Och det ger inte en sanningsenlig bild av hur det är att, som i mitt fall, ha autism.«

Fellman utvecklar sitt resonemang med att det ofta inte finns utrymme att diskutera hur funktionsvariationer kan prägla vardagen och hur vissa aspekter hon lyfter fram i intervjuer hon ger sällan ryms med i de publicerade texterna.

»Till exempel när jag kom hit gick jag förbi en byggarbetsplats med högt ljud, och då tänkte jag att den här intervjun inte kommer att bli till något. Sådana grejer! Sânt kommer aldrig med i intervjuerna jag ger – så här är det helt konkret att ha autism. Men visst är det bra att man gett mer utrymme åt minoriteter idag.«

Åbo som poesistad

Åbo är en förhållandevis livlig poesistad. Speciellt ämnesföreningen Prosa vid Åbo Akademi har axlat ansvar för att ordna poesiuppläsningar på olika krogar i staden under namnet *Poetry Pub*. Fellman har ofta varit konferencier under kvällarna.

»Det har utvecklat mig massor, både litterärt och som konferencier. Jag känner en genuin lycka när jag ser att det kommer ett 50-tal människor på ett poesievenemang på

»Jag tänker på hållbarhet som något brett. Klart jag inte slösar stipendiepengarna på en massa skit och fortsätter leva med samma hållbara livsstil jag haft tidigare, men jag tänker även att det intensiva arbetet jag gjort under året, där jag läst massor litteratur och gör mycket research, bygger en grund för mitt framtida författarskap. Även detta kan tänkas i termer av hållbarhet.«

Svenska kulturfondens arbetsstipendier

- Professionella konstnärer, hantverkare, kulturjournalister och kritiker kan ansöka om stipendium för eget konstnärligt arbete på heltid för ett till tre år.
- Stipendiesumman är 26 000 euro/år från och med 2021
- Stipendiet möjliggör att förkovra sitt självständiga konstnärliga uttryck i ett eller flera års tid
- År 2020 beviljades 17 procent av ansökningarna om ett arbetsstipendium

Rosanna Fellman

- Ålder 25
- Född och uppvuxen i Jakobstad, bosatt i Åbo
- Debuterade år 2019 med diktsamlingen *Strömsöborna* (Förlaget)
- Vinnare av *Vimma*-priset 2019, nominerad till *Den dansande björnen* 2020
- Beviljades ettårigt arbetsstipendium av Kulturfonden 2020
- Arbetar på ett ideologiskt diktepos

svenska i Åbo! Det känns roligt att kunna skapa något sådant. Jag blir såklart själv inspirerad av evenemangen, både av de inbjudna gästerna och av open mic-sessioner.»

Fellman gör en distinktion mellan estradpoesi och bokskrivande. Inspirationskällorna till de olika poesiformerna kommer från olika håll.

»Från Poetry Pub och från andra estradpoesievenemang får jag inspiration till min egen estradpoesi, men till bokskrivandet hämtar jag inspiration genom att själv läsa böcker. Jag ser det som två olika saker, två olika former av skrivande.»

Ideologi och inspiration – vägen till den svåra andra boken

En något klyschig men inte helt osann beskrivning av författarens andra bok är att den är svårskriven.

»Utmaningen med andra boken är pressen, dessutom är jag ju perfektionist gällande skrivandet. Med den här andra boken har jag varit rätt hård med mig själv. Visst gnager Strömsö-

borna mig i bakhuvudet då jag tänker att nu ska det lyckas en gång till! Jag har världens bästa redaktör, **Tapani Ritamäki**. Han har ju hållit på med *Ny Tid* och annat, det är säkert en orsak till att han förstår min poesi så bra.»

Även Fellman bidrar med kolumner till vänstertidningen *Ny Tid* och om Fellmans politiska hemvist råder det ingen tvekan om. Hon är verksam i Vänsterförbundets lokalavdelning Åbo Gröna Vänster och talar gärna om det politiska engagemanget.

»Jag läser jättemycket teori, bland annat **Slavoj Žižek**. Jag är för tillfälle inne i en Žižekperiod där jag lär mig se på samtiden på nya sätt. Det tog en stund för mig att komma in i filosofin på allvar, det krävdes en del för att kunna öppna sig för världen på helt nya sätt. Nu under pandemin när man inte kunnat träffas och festa har det för mig gällt att läsa Žižek.»

Den slovenska filosofen Žižek kombinerar marxism med lacansk psykoanalys. Utöver vänsterfilosofen i fråga har Fellman gjort djupdykningar i verk som speglar högerideologier i sin research för nästa bok.

»Jag är intresserad av ideologi överlag. Jag har läst och inspirerats av **Robert Nozick** och har även läst högerradikal litteratur för att kunna förstå den sidan av politiken. Av poeter som inspirerat mig vill jag nämna **Johan Jönson**, han skriver långdikt som jag.»

När kommer läsarna att kunna ta del av det arbete Fellman gjort under året som Svenska kulturfondens stipendiat och ett hurdant verk kan vi förvänta oss?

»Jag har arbetat på ett ideologiskt diktepos som jag hoppas kan komma ut år 2022.»

Det ser vi fram emot.

Jordbrukaren Joel Rappe, studeranden Denise Ramstedt och projektledaren Ulrika Dahlberg representerar Lantbruk 2.0 på olika sätt.

Nya idéer odlas inom lantbruket

TEXT NICLAS ERLIN
BILD LINA ENLUND

Kunskap om cirkulär ekonomi, företagsamhet, klimatåtgärder och alternativa matnätverk samlas och sprids i ett nyländskt projekt, som engagerar både gårdar och studerande.

Hållbart och cirkulärt jordbruk är vetigt ur många synvinklar – klimatmässigt, ekologiskt och ekonomiskt.

Det är kort och gott ett långsiktigt sätt att driva en gård, säger jordbrukaren **Joel Rappe** när vår diskussion om entreprenörskap och cirkulär ekonomi inom lantbruket kommer upp i varv.

Vi har samlats på Olsböle gård i Tenala, Raseborg, för att tala om projektet Lantbruk 2.0, vars mål är att lyfta fram företagsamhet och hållbar verksamhet inom lantbruksnäringarna i Nyland.

Med i diskussionen den här vackra och smällkalla vinterförmiddagen är också projektledaren **Ulrika Dahlberg** och agrológ-studeranden **Denise Ramstedt**, som kommit i kontakt med projektet genom sina studier inom Yrkeshögskolan Novia.

Joel Rappe är medlem i styrgruppen för pro-

jektet. Sedan år 2019 är det han som driver Olsböle gård, vars anrika miljö och över fyra sekel långa historia utgör en fin yttre ram för ett samtal om näringarna på landsbygden.

Lantbruk 2.0 startade våren 2020 och leds av Yrkeshögskolan Novia i Raseborg.

– Målgruppen är både aktiva och blivande lantbrukare, säger Ulrika Dahlberg och berättar att dialogen mellan studerande och verksamma lantbruksföretagare är en viktig del av arbetet.

Priser jämfördes

Projektet har redan hunnit sätta många bollar i rullning.

År 2020 gick en stor del av arbetet ut på att följa med 21 olika nyländska Rekoringar för att få en bättre bild av försäljningen av närproducerade produkter. I fokus var bland

annat de priser för vilka tomater, nypotatis, ägg, malet nötkött och bröd bakat på lokalt producerad mjöl såldes i somras.

– Vi såg inga stora prisskillnader mellan Rekoringarna i städer och på landsbygd, säger Ulrika Dahlberg och nämner ett annat relevant resultat:

– Vi såg heller inga stora prisskillnader mellan ekologiskt producerade produkter som säljs genom Rekoringarna och konventionellt producerade produkter i butikerna.

Under hösten ordnades också en workshop om direktförsäljning, alternativa matnätverk, andelsjordbruk och hur det är att driva en gårdsbutik.

Studerande engageras

Lantbruk 2.0 är ett ämnesöverskridande projekt. I arbetet med Rekoringarna var en studerande som läser miljöplanering vid Novia engagerad som praktikant. Inom projektet har man också besökt gårdar som sysslar med direktförsäljning. Här hakade en studerande inom yrkeshögskolans engelskspråkiga utbildning *Sustainable Coastal Management* på som praktikant.

Denise Ramstedt var en av fem studerande som deltog i en undersökning som byggde på besök hos och intervjuer med nötköttsproducer i Nyland, Åboland och Österbotten.

– Vi lärde oss väldigt mycket. Det är jättebra att sådant kommer med i undervisningen och att vi ges förtroende att genomföra riktiga projekt, säger hon.

»Hållbart och cirkulärt jordbruk är vettigt ur många synvinklar – klimatmässigt, ekologiskt och ekonomiskt.

Det är kort och gott ett långsiktigt sätt att driva en gård.«

jordbrukaren Joel Rappe

Verkstäder och fortbildning

Arbetet pågår för full maskin.

– Vi fortsätter att följa med Rekoringarna. I år ska också minst två workshopar ordnas, troligen med cirkulär ekonomi som tema, säger Ulrika Dahlberg.

Lantbruk 2.0 ska också tillsammans med Novias verksamhet inom

bioekonomi titta närmare på produktionen av hållbar fiber. Här är hampa, lin och ull i fokus.

En kurs i mångsidig grönsaksodling startar i höst.

– Det handlar om att odla växter på ett varierande sätt och använda sig av principerna för cirkulär ekonomi. Den här kursen är tänkt som fortbildning.

Regenerativ odling är ett begrepp som Ulrika Dahlberg nämner när hon talar om det som projektet ytterligare vill rikta ljuset mot. Den här formen av odling handlar om att öka humushalten i jorden bland annat genom att bearbeta den så lite som möjligt och odla flera olika sorter samtidigt eller efter varandra. Det ger ökad biodiversitet och bördighet.

Sakta framåt

Ulrika Dahlberg säger att utvecklingen mot ett grönare lantbruk ofta går stegvis.

Joel Rappe nickar. Han beskriver Olsböle som en gård med konventionellt jordbruk, som gradvis förändras.

– Vi tar hela tiden några steg för att utveckla verksamheten.

»Ett av målen med projektet är att presentera lantbruket som ett framtida yrke«

säger Ulrika Dahlberg som leder det dagliga arbetet inom Lantbruk 2.0.

»Det är jättebra att sådant här kommer med i undervisningen och att vi ges förtroende att genomföra riktiga projekt.«

Denise Ramstedt

I det dagliga arbetet inom projektet beaktas hållbarhet bland annat genom att samåka då gårdsbesök görs, återanvända material så långt det är möjligt och inte köpa utrustning som kan lånas på annat håll.

Joel Rappe berättar att jordbruket på Olsböle gård utvecklas steg för steg. Han säger att det är många saker som ska klaffa då man ställer om sin odling eller tar nya metoder i bruk.

Joel Rappe berättar att han mer och mer använder fångstgrödor, närmast klöver och gräs som sås tillsammans med spannmålen och som bland annat fångar upp näring efter att säden tröskats. Han har bland annat också sett över gödslingen, så att näringsämnen används precis där de behövs och i exakta mängder. Bekämpningsmedlen brukas endast då det är nödvändigt.

– Det handlar om att använda sina insatser på ett vettigt sätt.

På Olsböle odlas i huvudsak vete, havre och malkorn, oljeväxter och sockerbetor.

Mycket ska passa ihop

Joel Rappe tog över gården genom ett generationsskifte. Han utexaminerades som agronom från Novia år 2017 och är i dag vice ordförande för Nylands svenska producentförbund och representant i takorganisationen för unga producenter inom EU, CEJA.

Är jordbrukarna mottagliga för nya idéer?

– Många är öppna för nya tankar, men det betyder inte att de nödvändigtvis vill övergå till exempel till regenerativt jordbruk, säger Rappe och poängterar att det är ganska många saker som ska klaffa då man ställer om sin odling eller tar nya metoder i bruk.

Denise Ramstedt har sedan tidigare en djurskötarutbildning och hon har också jobbat flera år på gård. Hon kommer möjligen att läsa vidare till agronom, då de aktuella studierna är avklarade.

Ingår det tillräckligt mycket om hållbart lantbruk i studierna?

– Jo, det skulle jag påstå att det gör.

Lantbruk 2.0 finansieras med medel ur Henrik Nysténs testamentsfond. **Matts Blom-**

Hållbart lantbruk lyfts fram

- Lantbruk 2.0 är ett projekt som leds av institutionen för bioekonomi vid Yrkeshögskolan Novia i Raseborg. Målet är att lyfta fram hållbart lantbruk, entreprenörskap och cirkulär ekonomi bland blivande och aktiva lantbrukare.
- **Heidi Barman-Geusts** pro gradu-avhandling om Rekoringarna och deras konsumenter var en av inspirationskällorna då projektet tog form. Avhandlingen lades fram vid Åbo Akademi 2019.
- Projektet är treårigt och finansieras av Svenska kulturfonden genom Henrik Nysténs testamentsfond. År 2020 var bidraget 52 000 euro och år 2021 är summan 55 000 euro. Pengar finns reserverade också för år 2022.
- Projektet har en tio personer stor styrgrupp med representanter för lantbrukarna, Novia, projektet EkoNu 3.0 och organisationerna Svenska lantbruksproducenternas centralförbund, Svenska lantbrukssällskapens förbund och Baltic Sea Action Group genom projektet Carbon Action Svenskfinland. Jordbrukaren **Nina Långstedt** är ordförande för styrgruppen.

qvist som är Svenska kulturfondens ombudsman i Nyland säger att projektet går väldigt bra ihop med syftena för nämnda specialfond – och med hela Kulturfondens mål att bidra till en hållbar utveckling.

Nöjda. Modersmålslärare Sofia Hägglund och biologi- och geografilärare Laura Bergwall i Åshöjdens grundskola har redan efter ett halvt år fått användbara verktyg och inspiration för hur man kan jobba med skrivandet i klasserna.

Klara skrivstrategier ger tryggare elever

TEXT SANNA KARLSSON
BILD JENNIFER SANDSTRÖM

»Alla lärare ska vara skrivlärare!« Det säger Annette Kronholm-Cederberg, projektledare för *Skrivande skola*. I skolorna som deltar i projektet är det inte bara modersmåslärarna som hjälper eleverna att formulera sig i skrift, utan alla lärare stöder eleverna och ger dem klara modeller för olika slags texter.

— **V**i har märkt att många elever är osäkra på genrer, och det ger dem trygghet att få en enhetlig linje för vad som gäller. Då kan de koncentrera sig på språk och innehåll, säger modersmåsläraren **Sofia Hägglund** i Åshöjdens grundskola i Helsingfors.

Skolan är en av åtta fokusskolor som deltar i det treåriga projektet *Skrivande skola*, som började i augusti 2020, och Hägglund är entusiastisk över vad det första halvåret har gett.

Mallarna är ändå bara en liten del av det hela, säger **Annette Kronholm-Cederberg**, modersmåslärare och projektledare för *Skrivande skola*. Hon säger att det först och främst handlar om att bredda synen på vad skrivande är. Det handlar också om att se skrivandet som en process och ett verktyg för lärande,

inte som något eleverna använder för att visa allt de redan kan.

– Att skriva handlar om så mycket mer än skönlitteratur eller att ösa ur sig sina känslor. Det kan vara en labbrapport i kemi eller en annan faktatext. Som tur har den analytiska biten nu också kommit med i studentexamen, det handlar inte längre bara om att skriva uppsatser, säger hon.

Pionjärer inom skrivandet

Det har talats mycket om läsning under de senaste åren och nu vill Svenska modersmåsläraryöreningen i Finland i samarbete med Sydkustens landskapsförbund gå i bräsch för att lyfta skrivandet.

– Vi skriver mer än någonsin nuförtiden,

vi skriver på toaletten och vi skriver på tåget. Det behövs skrivande överallt. I polis-högskolan misslyckas många till exempel i de skriftliga delarna även om de klarar de fysiska testerna, konstaterar Kronholm-Cederberg.

Dagens unga lever i ett intensivt textflöde och de behöver lära sig att förhålla sig till varierande genrer och kontexter.

– Bloggar, insändare, faktarutor och essäer är bara några exempel. Sedan måste de förstå kontexten, var texterna är publicerade. Det är skillnad på om de är forskningsrapporter, Yles webbplats, diskussionsforum eller Sannfinländarnas webbplats.

För att hjälpa både elever och lärare att navigera i djungeln av ord och texter börjar projektet med gemensam kompetensutveckling för alla lärare i skolan. Kronholm-Cederberg tar upp olika teman under föreläsningarna. I början diskuterar lärarna tillsammans vilka textgenrer som skrivs i skolan och gör upp gemensamma vägkartor för hur olika texter ska se ut. Vilka bitar ska ingå i en essä? Eller i en forskningsrapport?

Inom projektet strävar man efter att alla i skolan har samma syn på och talar samma språk kring texter. Olika metoder för läsning och stöd inför skrivuppgifter är också centrala. Det kan handla om till exempel dekonstruktion, när man försöker hitta motsägelser i en text.

Breddar perspektivet

– Hittills har vi alla tänkt mest på våra egna ämnen och våra egna texter, men nu har vi breddat perspektivet. Eleverna skriver essäer i många ämnen: finska, svenska och realämne-na, säger Sofia Hägglund i Åshöjden.

Hon är en av fyra lärare som ingår i skolans »dreamteam«, som träffas oftare och funderar på hur skrivandet ska stärkas just i den egna skolan. Biologi- och geografiläraren **Laura Bergvall**, en annan av lärarna i teamet, konstaterar att det funnits en klar beställning på ett projekt som det här. Det motstånd som ofta finns mot nya projekt saknas nästan helt.

– Jag hoppas att den här modellen blir riktigt inkörd och ger både lärare och elever trygghet.

Bergvall konstaterar att det finns en konflikt i att det behövs skrivande på alla håll i samhället nu för tiden, men att få elever till exempel någonsin har skrivit ett brev.

– Vi lever i en tid med snabba ryck och snabba kommunikationssätt, som videor och Snapchat. Det är inte elevernas fel utan det beror på samhället de växer upp

i. Det är vi vuxna som måste handleda dem.

Enligt henne har det blivit svårare för eleverna att producera enhetlig text och formulera sig i hela meningar.

Rektor **Birgitta Ponthin** är glad över att Åshöjden är med i projektet.

– Vi har många två- och flerspråkiga elever, så det är jättebra att de får olika textmallar för olika genrer. Då vet de också vad som förväntas av dem och hur layouten ska se ut.

»Vi har märkt att många elever är osäkra på genrer, och det ger dem trygghet att få en enhetlig linje för vad som gäller. Då kan de koncentrera sig på språk och innehåll.«

Sofia Hägglund,
modersmåslärare i Åshöjdens
grundskola i Helsingfors

»De behöver få en röst, ha en möjlighet att delta i debatten och vara aktiva samhällsmedlemmar. Annars riskerar vi att allt fler marginaliseras då de känner att ingen hör deras röst.«

Annette Kronholm-Cederberg,
projektledare för Skrivande skola

Eldsjäl. Annette Kronholm-Cederberg och de andra lärarna i Topeliusgymnasiet i Nykarleby har framgångsrikt använt sig av genrepedagogik i ett tiotal år och nu ska metoden spridas.

^ **Bra med mallar.** Åshöjdens elever Anastasiya Samofina och Sarafina Owusu kämpar ibland med skrivandet. De säger att tydliga mallar hjälper dem att fokusera på innehåll och språk.

< **Många essäer.** Isak Henriksson och de andra eleverna i Åshöjdens grundskola skriver mycket i olika ämnen. Enligt honom kan den stora mängden fakta som behövs för essäerna vara en utmaning.

Svårt veta vad som ska vart

Men vad säger eleverna? Behövs skrivprojekt?

– Vi skriver massor i skolan. Vi har fem deadlines bara den här veckan!, säger **Anastasiya Zamotina**, 14, som går i Åshöjdens grundskola.

Skolkamraterna **Sarafina Owusu**, 16 och **Isak Henriksson**, 15, är ense. Det är mycket essäer och annat som skrivs i skolan.

– Jag tycker det är ganska svårt att skriva. Jag är inte så bra på det här med indelning eller att hitta en bra rubrik, så det hjälper när jag vet hur jag ska göra, säger Owusu.

– Jag är inte alltid säker på var de olika delarna ska vara; namn och datum och så, säger Zamotina.

– Till långa texter är det ibland svårt att hitta tillräckligt mycket fakta. Det är lättare att skriva när man har klara ramar, säger Henriksson.

Fina resultat i Nykarleby

Kronholm-Cederberg har tillsammans med sina kollegor använt sig av genrepedagogiska

»Jag är inte så bra på det här med indelning eller att hitta en bra rubrik, så det hjälper när man vet hur man ska göra.«

Sarafina Owusu, 16, elev
i Åshöjdens grundskola i Helsingfors

metoder i sin egen skola, Topeliusgymnasiet i Nykarleby, under ett tiotal år. Skolan har under de senaste åren klarat sig bra i jämförelser av resultaten i studentskrivningarna.

– Det är anmärkningsvärt då det är ett landsbygdsgymnasium, där få föräldrar har akademisk bakgrund. Gymnasier med enspråkiga pojkar på landsbygden brukar prestera sämst, men Nykarleby ligger ofta i topp.

Kronholm-Cederberg säger att eleverna kan fokusera på innehåll och språkriktighet när de känner att de kan formen och vet vad de ska göra.

– Vi använder oss till exempel av skribentens checklista. Det här är ingen astrofysik,

Projektet Skrivande skola

- Projektet har som mål att synliggöra ämnesöverskridande skrivande och höja hela lärarkollegiets skrivpedagogiska kompetens.
- Det treåriga projektet (2020–2023) finansieras av Svenska folkskolans vänner och Svenska kulturfonden. Kulturfonden står för 90 000 euro av årsbidraget på sammanlagt 120 000 euro.
- Svenska modersmåsläraryöreningen i Finland rf initierade projektet och är huvudman för *Skrivande skola*. Projektet förverkligas i samarbete med Sydkustens landskapsförbund rf.
- Projektledare är Annette Kronholm-Cederberg, FD och modersmåslärare.
- Projektet genomförs i åtta fokusskolor och i Zachariasskolan i Nykarleby, som är projektets pilotskola.
- De sju fokusskolorna är Donnerska skolan (Karleby), Kristinestads högstadieskola (Kristinestad), Lovisavikens skola (Lovisa), Lyceiparkens skola (Borgå), Skärgårdshavets skola (Korpo) och Kyrkbackens skola (Nagu), Åshöjdens grundskola (Helsingfors) och Övernäs skola (Mariehamn).

Hur har ditt projekt beaktat hållbarheten?

- På grund av pandemin har antalet resor minimerats. Tåg har använts för de resor som har gjorts. Distansformatet har också lett till effektivt utnyttjad arbetstid, vilket också ökar hållbarheten.
- Hållbarhet är också att ge skolorna verktyg de kan fortsätta använda efter att projektet är slut och ge dem ämnesöverskridande material att använda.
- En form av hållbarhet är också att ge unga den läs- och skriv-kunnighet de behöver för att påverka samhället och göra sin röst hörd.

Annette Kronholm-Cederberg,
projektledare

sådana har det funnits länge. Men nu används de inte bara av modersmåslärarna utan av hela kollegiet.

Tanken är att projektet ska lyfta in skrivpedagogik i alla ämnen. Kronholm-Cederberg har en vision där Nykarleby blir ett skrivpedagogiskt resurscentrum medan de åtta fokusskolorna blir regionala skrivpedagogiska resursskolor.

– Vi kan skapa nätverk för genrepedagoger och best practice-lärare. Sedan kan vi knyta det hela till forskning, säger hon.

Det finns en bit som fattas och det är hur man ska få in yrkesutbildningen i den skrivpedago-

giska utvecklingen. Det sker kanske inte inom ramen för just det här projektet, men det har inte glömts bort, försäkras hon.

Kunna påverka aktivt

Kronholm-Cederberg säger att det är otroligt viktigt att ge de unga skrivkompetens för att de ska ha möjlighet att bli delaktiga i samhället.

– De behöver en röst, en möjlighet att delta i debatten och vara aktiva samhällsmedborgare. Om de unga känner att ingen hör deras röst finns det risk för att allt fler marginaliseras.

Efter några bakslag hittade Mathias Thijssens och Matias Zilliacus företag rätt produkt att tillverka. Deras produkt var lokal, hållbar och miljövänlig.

Längs den bakre väggen av klassrummet har Margita Engelholm ställt fram olika produkter för att inspirera eleverna. Flera av produkterna har hennes tidigare elever gjort.

Ung företagsamhet lär eleverna vardagskompetens — »Det skollämnat har lärt mig mest«

TEXT ALEXIA SAHL
BILD MARIE LILLHANNUS

I år har det gått 15 år sedan *Ung företagsamhet* blev ett av tillvalsämnena i Kristinestads högstadieskola. Läraren Margita Engelholm har varit med på hela resan – och vilken resa det har varit!

Längs den bakre väggen i klassrum nummer 108 har **Margita Engelholm** plockat ihop en utställning av bland annat produkter som hennes tidigare elever har utvecklat. Engångstvålar, muggar, kökshanddukar och spelkort är bara några exempel på vad eleverna lyckats arbeta fram.

Engelholm lyfter upp ett kaffefilter i tyg. I början av terminen när eleverna skulle utveckla sin företagsidé frågade en elev »vad brukar alltid vara slut hemma hos er?«. Kaffefiltren, svarade en annan elev.

– Det var klart redan från början att det skulle vara ett hållbart och ekologiskt alternativ till kaffefilter. Så de experimenterade med olika tyger där hemma. Och de var själva inga kaffedrickare, utan fick ha andra att smaka. De ville heller inte ha några plastdelar på sin etikett, utan allt tillverkades i tyg och papper.

Grafisk design allt viktigare

Sedan starten 2006 har hundratals elever gått *Ung företagsamhet* tillsammans med Engelholm som bollplank och vägledare. Ungefär 80 företag har grundats. Minnena, lärdomarna och erfarenheterna har under årens lopp blivit många.

Bara en sådan grej som marknadsföringen har förändrats totalt.

– 2006 skulle montern dekoreras, och eleverna printade ut bilder och laminerade dem. Om vi jämför med att det i år ordnas virtuella mässor – det har skett en otrolig utveckling.

I dag tar det grafiska och visuella allt mer plats, något som Engelholm anser att eleverna klarar galant.

Fostran till företagsamhet

Ena långsidan av klassrummet är nästan fylld med inramade diplom från både riksfinalerna och de regionala semifinalerna i *Ung företagsamhet*. Topplaceringar har skolan lyckats kamma hem varje år – bästa mässmonter, bästa grafiska tänkande, bästa pitchar och bästa UF-företag.

Vad är framgångsreceptet?

– Väl förberedda och engagerade elever, säger Engelholm.

Men tillvalsämnet *Ung företagsamhet* är så mycket mer än att bara få företaget att gå på vinst och nå framgång.

– Det handlar bland annat också om att bli bekväm i att hålla tal inför publik.

Engelholm betonar att tillvalsämnet är mångsidigt och ämnesöverskridande. Ibland behöver slöjdläraren rycka in med expertis, som den gången då ett företag skulle tillverka vantar för pekskärmar. Och då pitchar ska framföras på finska behövs finskaläraren.

– Det är ett väldigt levande skolämne.

Som lärare har hon färdiga ramar att följa för undervisningen, men innehållet kan hon ganska långt fylla med det som känns relevant. Studiebesök, föreläsare, samarbete med

andra skolor och även resor utomlands har varit givande och lärorika för eleverna.

– Skolan ska vara mer än rum 108, det är ju hela världen utanför! säger Margita och understryker hur uppskattat det har varit att ha kontakter utomlands.

– Jag njuter av att kollegiet är så stort. Vi kan till och med ha samarbete över landsgränser och då jämföra våra idéer och företag.

I november fick Engelholm ett pris ur Frans Henriksons testamentsfond.

– Jag hade aldrig tänkt att jag skulle få ett sådant pris. Jag gör det här för att det är roligt att vara tillsammans med eleverna och se utvecklingen.

Engelholm säger att det är värdefullt att följa med utvecklingen då en blyg elev blommar upp till en självsäker och stolt individ.

»Skolan ska vara
mer än rum 108,
det är ju hela världen
utanför!«

Margita Engelholm

Från idé till försäljningssuccé

I anslutning till Kristinestads högstadieskola ligger gymnasiet. Abiturienterna **Camilla Norrgård, Mathias Thjissen** och **Matias Zilliacus** valde alla tillvalsämnet Ung företagsamhet under sitt sista år i grundskolan. Norrgård sålde serveringsbrickor med motiv från Kristinestad.

– Vi hade ingen aning om att brickorna skulle bli en försäljningssuccé, säger Engelholm.

Under höstterminen besökte Engelholm en lokal basar där Norrgård sålde sina brickor. Hon kunde knappt tro sina ögon.

– Det fanns två köer vid Camillas bord. En

där kunderna fick köpa brickor och en där de fick göra en förhandsbeställning.

Tidpunkten och produkten visade sig vara rätt – den julen var det troligen många som fick en serveringsbricka till julklapp.

Många av företagen vill lyfta fram sin hembygd på ett eller annat sätt. Fotografier, symboler och lokala ortnamn är vanliga på produkterna. Det finns en stolthet i det lokala, menar Engelholm.

Från slit och släng till kvalitet

Matias Zilliacus och Mathias Thjissen startade tillsammans med klasskompisen **Morris Björni** företaget Recandle UF. Thjissen var ekonomichef, Zilliacus marknadsföringschef och Björni produktionschef.

– I början hade vi en helt annan affärsplan. Då var tanken att vi skulle beställa klockor från Kina och sälja dem vidare. Men det var ingen hit, klockorna gick sönder, säger Thjissen och skrattar.

Då den ursprungliga företagsidén gick i stöpet valde de att tänka om. De ville tillverka något själva för att kunna garantera kvaliteten.

– Miljötänket var ganska »hot topic« då, fortsätter Thjissen och därifrån spann de vidare på en idé som slutligen blev verklighet – ljusstakar av gamla vinflaskor.

Flaskorna som de använde kom från lokala restauranger, etiketterna gjordes i trä av restprodukter och den färdiga ljusstaken paketerades i tidningspapper.

Thjissen upplever att hela erfarenheten med UF-företaget varit den viktigaste delen av hans utbildning.

A still life arrangement on a blue patterned surface. Two black bottles stand prominently; the left one features a white lighthouse silhouette, and the right one features a white anchor. A tall white candle is placed inside the anchor bottle. To the right, a black film camera is attached to a heavy black chain. In the foreground, several cards are scattered, including a 'Candy' card and a 'BEEFRESH UP' card. A small wooden card with a bottle icon and text is also visible. The background includes a red and white striped plate and a blurred photo album.

A collection of items arranged on a blue lace tablecloth. In the foreground, there are three pom-poms: a pink one on the left, a white one in the center, and a blue one on the right. To the left of the pom-poms is a brown glass bottle. Behind the pom-poms is a white card with a red cross design. To the right of the pom-poms is a white mug with a list of names printed on it. The names are arranged in a grid-like pattern around the central text 'K-STAD'. The names include: Lillj6, Laff6i, Hemb6i, Silby, Tj6ck, Laff6, H6kmeri, Sk6f6rning, H6k6f6rning, Tressk, Dagsmark, Liden, Dagsmark, Uttermossa, Lillsund, and Lillsund. The background is blurred, showing a white card with a red cross design and a green plant.

»Jag gör allt det här för att det är roligt att vara tillsammans med eleverna och se utvecklingen.«

Margita Engelholm

Hur beaktas hållbarhet i undervisningen och företagen?

– Redan för 15 år sedan ville eleverna återanvända material. Eleverna vill vara hållbara i sin produktion och gärna återanvänder de material och restprodukter. Hållbarheten kommer automatiskt med in i bilden.

– Man lärde sig om lagarbete, ekonomi, marknadsföring och modersmål.

Zilliacus håller med.

– Jag vågar nog påstå att det här skolämnet har lärt mig mest.

Förutom praktiska färdigheter är båda två glada över den personliga utvecklingen som företagsåret innebar. Att prata inför publik och att våga ta kontakt blev två stora lärdomar som de båda tagit med sig. Även Norrgård är inne på samma spår.

– Man gick utanför sin bekvämlighetszon. Det gav väldigt mycket att få ta ansvar, säger Norrgård.

Enligt Engelholm är den personliga utvecklingen som hon sett hos elever också väldigt varierande.

– Någon utvecklas digitalt genom att fixa en företagslogo eller hålla på med design. Någon annan inser att den är duktig på att sälja eller pitcha affärsidéer.

Finurliga lösningar

Under året blev det också en hel del roliga minnen.

– Vi skulle spela in en marknadsföringsvideo på Matias (Zilliacus) bakgård i snön. Där stod vi i våra vita skjortor och frös, säger Thjissen.

I den komiska situationen skulle de samtidigt se seriösa och propra ut.

– Sist och slutligen hade vi typ två sekunder av videomaterial där vi inte skrattade. Så vi fick editera det i slow-motion.

Engelholm säger att alla har stor nytta av att lära sig hur man blir en problemlösare.

– Min inställning är att allt är möjligt!

Frans Henrikson

– hängiven affärsman, företagare och mångsysslare

Född 2.11.1870 i Pjelas, Närpes. Frans föds i ett småbrukarhem som yngst i en syskonskara på sju barn.

Han inleder 1895 sin bana som affärsman med att starta en lanthandel i Näsby, Närpes.

År 1907 flyttar Frans till Kristinestad. Där bedriver han parti- och minuthandel med både inhemska och utländska varor. Han lyckas bland annat bli en av de största salt-importörerna i Finland.

Frans är engagerad i både samhället och kyrkan.

Frans donerar pengar till både lokala och nationella organisationer, såsom Kristinestads museikommitté, Kristinestads manskör, det

lokala sjukhuset, Nationalhjälpens, landets luftförsvar och Stiftelsen för Åbo Akademi.

Frans beskrivs som en mycket noggrann, målmedveten och sparsam man.

Frans dör 21.2.1960, 89 år gammal, som en mycket rik man. Merparten av förmögenheten testamenterar han till Svenska kulturfonden för »svenska kulturändamål i Sydösterbotten«. Testamentsfonden avkastar idag årligen ungefär 800 000 euro.

Frans ligger begravd på gamla begravningsplatsen i Kristinestad – en kyrkogård som underhålls med hjälp av hans egen donation.

KÄLLA: ULLA MANGS TEXT, EN KULTURMECENAT,
FÖRF. LARS AXÉN. REDAKTÖR: ÅSA THODÉN

Så här stöder Kulturfonden Ung företagsamhet

- Genom att stödja verksamhet som främjar företagsamhet redan i ung ålder vill Kulturfonden uppmuntra till innovation, kreativitet och ansvarstagande. Vardagskompetenser hos barn och unga är viktiga prioriteringar.
- De senaste åren har bidrag från Kulturfonden riktats främst till företagsbyar och Ung företagsamhet för elever i svenskspråkiga grundskolor.
- I en företagsby får elever i årskurs sex och nio pröva på att upprätthålla ett miniatyrsamhälle.

Kulturfonden har bistått med 10 000 euro per år till företagsbyarna och för att utveckla förberedande läromedel.

- Ung företagsamhet tenderar vara mer populärt i finskspråkiga skolor. För att sprida konceptet bland de svenskspråkiga skolorna har Kulturfonden 2019 satsat 100 000 euro för att fler finlandssvenska elever ska lära sig om företagsamhet.

Stort sug efter Språkambassadörer också i coronatider

TEXT SANNA KARLSSON
BILD KARL VILHJÄLMSSON

Svensklärarna i finskspråkiga skolor tampas ofta med ett ointresse för ämnet. Att beställa ett besök av en språkambassadör till skolan är ett sätt att konkret visa eleverna att svenska kan vara både nyttigt och roligt.

— I gymnasiet tappade jag helt intresset för svenskan. Jag tänkte att jag aldrig kommer att behöva språket. Men det stämde ju inte, säger **Jenna Pysty-nen**, 25, som studerar internationella relationer vid Malmö universitet.

Via skärmen är hon med på en lektion i muntlig kommunikation i svenska i Parkanon lukio. Hon berättar om hur hon som finskspråkig hamnade i Malmö och blev studentkårens ordförande. Det är inom ramen för programmet *Språkambassadörerna* hon besöker skolor runt om i Finland och pratar om vilken nytta hon haft av svenskan.

Eerika Markkula, 19, **Roosa Markkola**, 18, **Ruut Rajamäki**, 17 och **Vilma Autio**,

17, trängs framför en dator i klassrummet i Parkano. De har precis berättat för Jenna om sig själva, sina intressen och nu ställer Jenna följdfrågor och får flickorna att berätta mera än de fraser de förberett.

Under lektionen har klassen delats in i gruppen och två andra ambassadörer pratar med de andra eleverna.

Ibland är det någon i gruppen som inte hittar rätt ord, men de andra hjälper. Det märks att tröskeln att säga ordet på finska eller något ditåt är lägre, eftersom de vet att Jennas modersmål också är finska.

– Vad ni är duktiga, säger Jenna efter att flickorna berättat om sina framtidsplaner.

Ovanliga. Eerika Markkula, Roosa Markkola (uppe från vänster), Vilma Autio och Ruut Rajamäki (nere) hör till de få studeranden i Parkano som gillar svenskan och har tagit valbara kurser i ämnet i gymnasiet.

»Studerandena hör aldrig svenska här, så det är viktigt att de får prata med någon annan än mig och varandra. Det är nyttigt att höra av någon som de här Språkambassadörerna om möjligheter som de inte har tänkt på att finns.«

Anne-Mari Neijonen,
svensklärare i Parkanon lukio

Uppmuntrar. Svenskläraren Anne-Mari Neijonen i Parkano försöker motivera sina elever genom uppmuntran och genom inspirerande besök på lektionerna i svenska.

Hög igenkänningsfaktor

Jenna Pystynen säger till gymnasieeleverna i Parkano att man inte måste veta precis vad man har tänkt studera redan i gymnasiet.

– Jag råkade höra om möjligheten att söka till en utbildning i Sverige på studentbetyget så jag gjorde det. Samtidigt läste jag till inträdesförhören till statsvetenskapliga fakulteten i Helsingfors. Men när jag fick veta att jag hade en säker studieplats i Malmö bestämde jag mig för att välja den i stället för att plugga i flera månader och inte veta om jag kommer in.

Att Jenna Pystynen som finskspråkig berättar om sina upplevelser av svenskan är hela grundidén med *Språkambassadörerna*. Det är viktigt att den som berättar är någon som lärt sig svenska i skolan, säger **Jaan Siitonen**, projektledare för *Språkambassadörerna* och upphovsman till idén.

Det är Siitonens egna erfarenheter som ligger till grund för projektet. Han skrev ett A i svenska i studentexamen och var ingen stor vän av språket. Men han valde ändå att göra sin militärtjänstgöring i Dragsvik för att på det sättet bevisa för alla att han klarar det.

– Det visade sig att jag gillade både militären och svenskan.

Överväldigande intresse

Siitonen fortsatte med studier på svenska, först vid yrkeshögskolan Arcada och senare vid Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet. Redan under studietiden gjorde han några besök i skolor och berättade om sina erfarenheter.

Öppna ögonen. Nytt för i år är att Språkambassadörerna också ordnar föräldramöten för att inspirera till nytänk kring språkvalen i finska lågstudier. Jaan Siitonen hoppas ge alternativ till att alltid välja engelskan per automatik.

När Kulturfonden 2018 efterlyste nya projekt inom ramen för det strategiska programmet för en levande flerspråkighet *Hallå!* bestämde Siitonen att det var dags att förverkliga tanken om skolbesök i större skala. Han presenterade idén för föreningen Kansalliskielet – Nationalspråken som nappade. Föreningen ansökte om och beviljades ett treårigt bidrag.

– När vi berättade om projektet via gruppen Suomen ruotsinopettajat – Svensklärarna i Finland beställde hundra skolor genast en Språkambassadör!

Många vill vara med

Utan större marknadsföring har *Språkambassadörerna* värvat åttio personer som gör skolbesök – i början på plats i skolorna och under coronakrisen virtuellt.

– Det har varit en snöbollseffekt. Många finskspråkiga brinner för svenskan och har bara väntat på en plattform för att få visa det, säger Jaan Siitonen.

En del av *Språkambassadörerna* är studenter liksom Jenna, andra jobbar inom affärslivet, har studerat på svenska eller gift sig med en svenskspråkig. Det finns både kända och mindre kända personer som gör skolbesök.

Enligt Siitonen är det viktigt att ambassadörerna kommer från alla håll i Finland. Det har rönt intresse i lokalpressen när «en pojke eller flicka från byn» genom projektet kommit tillbaka till sin gamla skola.

Fram till första veckan i februari 2021 har *Språkambassadörerna* gjort över 640 besök, 93 av dem virtuellt.

»Varför ska jag lära mig svenska?«

Svenskläraren **Anne-Mari Neijonen** i Parkano möts ofta av en negativ attityd till svenskan.

– För de flesta är det »tvångssvenska«. De säger att de inte behöver svenska så varför ska de lära sig? Här på landsbygden gäller samma attityd om andra ämnen också, till exempel naturvetenskaperna, säger Neijonen.

< **Nya synvinklar.** Roosa Markkola, Eerika Markkola, Anne-Mari Neijonen, Ruut Rajamäki och Vilma Autio var glada över att få lite omväxling och ny inspiration genom Språkambassadörerna.

└ **Hej på er!** Som Språkambassadör träffar Jenna Pystynen elever runt om i Finland och berättar om hur hon kom att bli studentkårsordförande i Malmö och träffa bland andra Dalai lama.

Vi träffar henne ute på gården utanför det skinande nya skolcentret Kaarna, som är Parkanos stolthet. Här samsas alla, från de lägsta klasserna till gymnasiet, om det funktionella skolhuset, som på grund av coronan ändå inte är tillgängligt för oss utomstående. På gården står mopedbilar och traktorer parkerade på elevparkeeringen.

– Studerandena hör aldrig svenska här, så det är viktigt att de får prata med någon annan än med mig och varandra. Det är nyttigt att höra av *Språkambassadörerna* att det finns möjligheter som de inte har tänkt på.

Neijonen är nöjd med Jennas och de andra ambassadörernas besök.

– Eleverna märkte att de kan mer än de trodde. Det gick lättare att prata svenska redan efter en timme!

Sällsynt att höra svenska

Nöjda är också studerandena Eerika Markkola, Roosa Markkola, Ruut Rajamäki och Vilma Autio.

– Det var ganska coolt och det kändes inte alls nervöst, säger Vilma Autio.

Roosa Markkola håller med och säger att det inte gjorde något fast det gick lite fel ibland.

»Jag vill berätta om att man kan göra som jag, studera i Sverige och till och med bli kårordförande, fast man bara läst svenska i skolan. Visst var det svårt i början, jag vågade knappt prata, men det går!«

Jenna Pystynen, studerande och Språkambassadör

– Det är viktigt att få in lite konkret svenska i skolan, att inte alltid bara använda läroboken, säger Eerika Markkola. Attityderna till svenskundervisningen är hårda i Parkano, säger de. Engelskan dominerar och nyttan av att läsa svenska blir oklar för många.

– Från mitt kompisgäng är jag den enda som valt frivilliga kurser i svenska, säger Ruut Rajamäki och de andra nickar.

Flickorna funderar en stund på frågan om de alls träffar på svenska eller finlandssvenskar i sin vardag. Någon har haft en kompis med en svenskspråkig mamma i barndomen, en annan har träffat en finlandssvensk när hon var utbyteselev.

– Jag har tränat med ett innebandylag i Åbo och där finns några som talar svenska med sina familjer, men aldrig med oss, säger Eerika Markkola.

Fler av dem funderar nu på att studera eller sommarjobba på svenska, antingen i Finland eller Sverige.

Inspirerade. Vilma Autio, Ruut Rajamäki, Roosa Markkola och Eerika Markkula i Parkano hoppas få använda sina kunskaper i svenska genom att jobba eller studera på svenska.

Innovativa sätt att lära språk

Språkambassadörerna lyfts fram som en av tio pedagogiska innovationer i en gemensam rapport av Kulturfonden och organisationen HundrED i september 2020. Rapportens startskott var insikten om att antalet kommuner som satsar på språkbadsverksamhet har stagnerat och att det behövs nya idéer om hur man kan uppmuntra tvåspråkig undervisning, berättar **Katarina von Numers-Ekman**, utbildningsombudsman på Kulturfonden.

HundrED efterlyste projekt globalt och fick in över hundra förslag. En expertpanel med medlemmar runt om i världen sållade fram 30 projekt. Av dem valdes tio till final av HundrED och Kulturfonden.

– Två viktiga mått som vi har är effekt, att projektet ska ha fungerat åtminstone ett år och ha mätbar effekt, och skalbarhet, att metoden ska gå att förverkliga också i större skala och i andra kulturella kontexter, berättar **Katija Aladin**, forskare på HundrED.

Projektforskare **Heidi Gärkman** på HundrED säger att det är viktigt att få nya impulser för språkinläring också i Svenskfinland.

– Språkambassadörerna är ett jättebra sätt att inspirera finskspråkiga elever, för vi vet att det är verkligt utmanande. Att det är personer med svenska som andraspråk är avgörande, konstaterar Heidi Gärkman.

Nio andra innovativa sätt att lära sig språk

1. **Global Minds Initiative** parar ihop studerande som har engelska som modersmål med studerande som har ett annat modersmål. Målgruppen är 11–15-åringar. (Pittsburgh, USA)
2. **Kamilala** är ett internationellt nätverk för utbildningsaktörer med ett gemensamt mål; att göra språklig och kulturell mångfald till en resurs via kreativa konstupplevelser. Kamilala riktar sig till 3–15-åringar och har spridit sig till tio länder. (Frankrike)
3. **Kiwa Digital** är ett världsledande produktionshus för upplevelsebaserade appar som skapar interaktiva och pedagogiska berättelser över språk- och kulturgränserna. (Nya Zeeland)
4. I en **Language Friendly School-skola** välkomnas och värdesätts elevernas, föräldrarnas och lärarnas olika språk. Flerspråkiga elever kan använda sitt hemspråk i vardagliga skolsituationer och stärker då sina kognitiva och sociala färdigheter. (Nederländerna)
5. **Language Party** är ett nytt sätt att samlas för att fira mångfalden av språk som talas i grannskap i större och mindre städer. Vid festerna delar berättare med sig av sagor på sitt modersmål och översätter dem sedan till publikens språk. (Australien)
6. **Språkdusch** är en metod för att undervisa i främmande språk. Småbarnspedagogen använder målspråket då och då i barnens vardagliga aktiviteter. I språkduschen skapar man positiva erfarenheter av språk och språkinläring. (Jyväskylä, Finland)
7. Med hjälp av appen **Linguacuisine** kan man lära sig ett främmande språk medan man lagar mat. Appen främjar digital läskunnighet, språkinläring, kokkonst och förståelse för andra kulturer. Den är gratis och används redan i 71 länder. (Storbritannien)
8. **Mother Tongue Education for Early Learners** är ett projekt som erbjuder utbildningar och utvecklar undervisningsmaterial som behövs för att ordna undervisning på elevernas eget modersmål i Uganda. I Uganda undervisas eleverna på det nationella språket, men många har andra modersmål vilket gör skolgången utmanande. (Uganda)
9. **Norden i skolan** är en gratis undervisningsplattform för hela Norden. Den erbjuder undervisningsmaterial för årskurs 1–9 och gymnasiet på alla nordiska språk. Innovationen är ett forum som ger eleverna möjlighet att uppleva och förstå de andra nordiska språken och länderna. (Norden)

Källa: HundrEDs och Kulturfondens forskningsrapport: *Spotlight: Tvåspråkig undervisning*. September 2020

Hur har du/ditt projekt beaktat hållbarheten?

- Under coronatiden har alla besök skett på distans, så resandet har minskat. Innan dess var förstahandsvalet alltid kollektivtrafik i mån av möjlighet. Ambassadörerna sov ofta hos släktingar eller vänner, vilket minskar belastningen genom att hotell inte används.
- Projektet har inga stora hyreslokaler, utan jobbar på ett co-working-ställe, där man fokuserar på att minimera pappersanvändningen.

Jaan Siitonen, projektledare

Utdelningen 2020

— exempel på bidrag

För svenskan i Finland

Som vanligt gjorde vi stora satsningar för att bidra till en levande tvåspråkighet i vårt land. Bland annat fick Nätverket Svenska nu, som stöder svenskundervisningen i finska skolor, fortsatt finansiering och Åbo Akademi fick ett bidrag för att anställa en språkbadskoordinator på tre år.

Vi valde också att stödja läs- och skrivfrämjande satsningar som riktar sig till svenskspråkiga barn och unga. Projekten Läsambassadör x 2 och Skrivande skola fick stor synlighet och bra genomslag. Dessutom beviljade vi finansiering till Vasa övningsskola och Åbo Akademi för projektet MEDILÄS – medieläskunighet som ett av skolans uppdrag.

För de yngsta

En högkvalitativ småbarnspedagogik i Svenskfinland är en hjärtesak för oss. År 2020 gjorde vi flera satsningar på dem som befinner sig alldeles i början av sin utbildningsstig. Vetenskapscentret Heureka fick finansiering för ett projekt där man sprider intresse för naturvetenskaper inom den svenskspråkiga småbarnspedagogiken. Också företaget Moilos digitala innehållshelhet kring multilitteracitet, social kompetens och empati för barn, väckte entusiasm på fältet.

För ett demokratiskt samhälle

Att arbeta för ett demokratiskt och inkluderande samhälle där alla har rätt att bli hörda

är viktigt för oss. Tampereen korkeakoulusäätiö fick ett bidrag för att inkludera svenskspråkiga elever i en landsomfattande studie om medborgarfostran i skolan. Vi beviljade också finansiering för Helsingfors universitets forskningsprojekt om rasism och välmående i de finlandssvenska skolorna. Svenska social- och kommunalhögskolan fick finansiering för projektet KOKOM, som granskar debatter om klass, kön och etnicitet i det svenska Finland.

Eleverna fick tillgång till det digitala skolbiblioteket Ebban

När skolorna övergick till distansundervisning på våren erbjöds alla elever i åk 1–9 i de svenskspråkiga skolorna gratis tillgång till e-biblioteket Ebban fram till årets slut. Också språkbadsklasserna inkluderades i den populära satsningen, där Kulturfonden var en av fem finlandssvenska fonder som bidrog med finansiering.

Vi lyfte pedagogiska innovationer som främjar två- och flerspråkighet

Inför den europeiska språkdagen i september gav vi ut rapporten Bilingual Education tillsammans med organisationen HundrED. Där presenteras tio noggrant utvalda pedagogiska innovationer som främjar två- och flerspråkighet bland barn och unga. Innovationerna kommer från hela världen och handlar om roliga, kreativa och kommunikativa sätt att lära sig språk. Rapporten, som finns på svenska, finska och engelska, presenterades på ett internationellt webbseminarium under Helsinki Education Week.

Vi stödde Gutsy Go som ger unga en möjlighet att bli fredsskapare på gräsrotsnivå

Det framgångsrika konceptet Gutsy Go går ut på att högstadiееlever får identifiera och lösa problem på gräsrotsnivå i sin egen hemkommun. De får också handledning av medieproffs i att filma sina insatser och editera materialet till videoklipp som sprids på nätet och inspirerar andra att göra goda gärningar. Tillsammans med andra finlandssvenska fonder gav vi finansiering för Gutsy Go-satsningar i svenskspråkiga skolor.

Vi beställde en publikation om undervisning i främmande språk

Både nationella och internationella siffror visar att barn och unga inte väljer att läsa främmande språk i skolan i samma utsträckning som förr. För att belysa problematiken och lyfta fram exempel på inspirerande språkundervisning beställde vi en trespråkig antologi med populärvetenskapliga texter skrivna av experter på språkdidaktik. Professor **Raili Hilden** och universitetslektor **Milla Luodonpää-Manni** från Helsingfors universitet är redaktörer för antologin, som blir klar i början på 2022.

Vi finansierade en utredning om digitaliseringen i de finlandssvenska skolorna

Forskaren och föreläsaren **Linda Mannila** arbetade under hela året med utredningen Digital kompetens i Svenskfinland – nulägesanalys och goda modeller. Eftersom arbetet sammanföll med distansundervisningsperioden under våren 2020 innehåller utredningen, som publicerades i januari 2021, unik infor-

Coronakrisen slog hårt mot scenkonsten och de frilansande kulturarbetarna. Via Kultur under tiden-bidragen fick kulturarbetare, konstinstitutioner och kulturhus ekonomisk hjälp. BILD: KALEVALA PÅ ÅBO SVENSKA TEATER/ROBERT SEGER

mation om hur man använder digitala verktyg i undervisningen i svenskspråkiga skolor i Finland.

»Kultur under tiden« tillsammans med Konstsamfundet

När coronapandemin bröt ut tog vi tillsammans med Konstsamfundet initiativ till bidragsformen Kultur under tiden för konstutövare och kulturarbetare som drabbades hårt ekonomiskt av den hastigt uppkomna krisen. De första bidragen beviljades redan i april. På hösten gjorde vi en andra gemensam satsning, nu för att hjälpa konstinstitutioner och kulturhus. Kulturfonden satsade sammanlagt 1,38 miljoner euro i Kultur under tiden-bidragen.

»Huset mitt i byn« behövde också akuthjälp

Krisen drabbade också föreningar med egna hus när hyresinkomsterna plötsligt rasade. För att hjälpa föreningarna utlyste vi i maj utvecklingsbidraget Huset mitt i byn. Mot en långsiktig utvecklingsplan kunde föreningarna få ett engångsbidrag för att täcka det mest akuta inkomstbortfallet. Huset mitt i byn var Kulturfondens egen satsning och togs fram i samarbete med ungdomsföreningarnas takorganisation FSU.

För de akuta coronainsatserna omfördelade vi sådana bidrag som inte kunde beviljas under pandemin, till exempel resebidrag och bidrag för turnéer. Totalt satsade vi 300 000 euro på Huset mitt i byn.

Vi bjöd på program i livestreamen Bokström

Då det på grund av coronapandemin inte var möjligt att delta i Göteborgs bokmässas valde Svenska litteratursällskapet i Finland att istället satsa på ett tre dagar långt livestreamat litteraturprogram under rubriken Bokström i början på december. Vi bidrog med finansiering till evenemanget och bjöd dessutom på två uppskattade programpunkter: en diskussion om kvinnornas position på kultur- och idrottsfältet mellan skådespelaren **Kira-Emmi Pohtokari** och journalisten **Filip Saxén** och en minishow för hela familjen med humorgruppen **KAJ**.

Isbaletten utvecklas i Tammerfors

Tammerforshuset beviljades ett bidrag på 150 000 euro för att producera isbaletten Snödrottningen som kombinerar konstmusik, konstakning och visuell konst med en dramatisk berättelse. Isbaletten bygger på H.C. Andersens klassiska saga med inslag av nordisk mytologi. Den färdiga produktionen planeras turnera i Finland och Norden.

Arne Alligator blir musik

Barnmusikgruppen Arne Alligator fick ett bidrag på 80 000 euro för att i samarbete med Esbo Stadsteater och nycirkuscentret Cirko sätta upp en familjemusikal. I samband med musikalen arrangeras verkstäder där barn och unga får lära sig bland annat cirkusfärdigheter och att spela på trummor. Efter premiären turnerar musikalen på språköarna och når på så sätt en större publik.

Marthorna tar sig an Östersjön

Finlands svenska Marthaförbund fick ett bidrag på 105 000 euro för att under tre år arbeta med projektet Östersjön. Genom kampanjer, rådgivning och kurser vill förbundet sprida information och kunskap och hjälpa alla att göra mer hållbara val i vardagen. Speciellt fokuserar projektet på att lära finländare att utnyttja "smartfisken" i Östersjön, bland annat genom att ta fram nya, välsmakande recept där ofta outnyttjade fiskarter kommer till sin rätt.

Åland firar 100 år med opera

Kulturföreningen Katrina uppmärksammar Ålands 100-årsjubileum år 2021 genom att med finansiering från bland annat Kulturfonden sätta upp operan Lisbeta. Operan utspelar sig på häxprocessernas Åland under 1600-talet och tar upp ämnen som hatretorik och våld mot kvinnor. Librettot skrivs av **Carina Karlsson** och **Ida Kronholm** och manifesterar det åländska samhällets kulturella särart och mångsidighet.

Körklubbar kör igång i Svenskfinlands skolor

Finlands svenska sång- och musikförbund tog initiativ till att starta körklubbar i åk 3–6 runt om i Svenskfinland, i samarbete med lokala Hem och skola-föreningar och De ungas musikförbund DUNK. Genom projektet vill man få med nya barn i körverksamhet och starta upp nya skolkörer. Vi stödde projektet med 80 000 euro.

Bergman firar 110 år med film

Med anledning av tonsättaren Erik Bergmans 110-årsjubileum år 2021 beviljade vi ett bidrag för produktionen av en ny dokumentärfilm. Bakom filmen står **Susanne Skata** och **Wivan Nygård-Fagerudd**, som vill visa Bergmans betydelse för finländsk musik på ett lättillgängligt sätt. Jubileumsåret kulminerar med en konsert och prisutdelning i Musikhuset i Helsingfors på Erik Bergmans födelsedag 24.11.2021.

Finlands svenska Marthaförbund var ett av de sju förbund som fick ett förbundspaket att fördela bland sina medlemsföreningar år 2020. BILD: NINA AHTOLA

Vi vill att finländarna ska bli det folk i världen som är bäst på att diskutera

Vi fortsatte vårt samarbete med Dialogpausstiftelsen, som vi var med om att grunda 2019. Stiftelsens syfte är att sprida Dialogpausmetoden, en metod för konstruktiva samtal som ökar förståelsen och minskar polariseringen i samhället. Vi ordnade bland annat en dialog om ungas välmående på Educamässan, deltog i en distansdialog om hjärnflykt som ordnades av Finlandsinstitutet i Stockholm och gick med i kampanjen *Bra sagt* som koordineras av YLE.

I slutet av året beslutade vi finansiera Dialogpausstiftelsen under ytterligare tre år.

Från klimatångest till handlingskraft

Stiftelsen ReGeneration vill erbjuda ungdomar en plattform i hållbarhetsfrågor och

samlar under en vecka hösten 2021 deltagare från hela Norden och Östersjöregionen till ReGeneration-veckan. Målsättningen är att öppna upp en dialog mellan ungdomarna och beslutsfattare i Norden och Östersjöregionen, och även erbjuda kulturprogram och konserter. Evenemanget sammanfaller med Ålands 100-årsjubileum och äger rum i Mariehamn.

Det strategiska programmet Hallå! rullade på

Vårt treåriga strategiska program för en levande tvåspråkighet närmar sig så småningom sitt slut. En del av projekten är redan avslutade, medan andra ännu pågår. Under året ordnade vi digitala träffar med de Hallå!-projekt som drabbats av coronapandemin och höll kontakt med tankesmedjan Magma och företaget Crazy Town, som utvärderar programmet.

BILD: ROBERT SEGER

Förbundspaket

Vi beviljar årligen så kallade förbundspaket till sju finlandssvenska förbund. Eftersom förbunden känner medlemsföreningarnas behov, har de fått uppdraget att fördela Kulturfondens bidrag bland sina föreningar. Föreningarna söker bidrag direkt från sina egna förbund.

År 2020 gick förbundspaketet till

Finlands svenska scouter	14 000 euro
Finlands svenska 4H	70 000 euro
Pohjola-Norden	50 000 euro
FRIS	10 000 euro
FSI	105 000 euro
Finlands svenska Marthaförbund	45 000 euro
SAMS	205 000 euro
Svenska pensionärsförbundet	30 000 euro

Föreningshusrenovering

Aktiva kultur- och ungdomsföreningar kan få bidrag för renovering av sina föreningshus. Under 2020 beviljade vi 27 bidrag på mellan 1 400 och 10 000 euro, sammanlagt knappt 200 000 euro. **Sebastian Gripenbergs** utvärdering av bidragsformen, *Att bevara genom att använda*, presenterades på ett seminarium. Under våren justerade vi kriterierna för bidragen så att de bättre svarade på de förbättringar som rapporten föreslog.

Stora bidrag till organisationer

Utöver förbundspaketet fick också flera förbund och intresseorganisationer bidrag för både regelbunden verksamhet och projekt. Följande organisationer fick stora bidrag på över 50 000 euro och ända upp till 400 000 euro:

- Svenska Bildningsförbundet
- Tankesmedjan Magma
- Tankesmedjan Agenda
- Stiftelsen för det tvåspråkiga Finland
- Finlands svenska sång- och musikförbund
- Liberal praktik/Bildningsförbundet
- Svenska Finlands folkting
- Finlands svenska 4H
- Finlands Svenska Scouter
- Finlands svenska Marthaförbund
- Finlands Svenska Idrott
- SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder
- Finlands Svenska Ungdomsförbund FSU
- DUNK
- Svenska pensionärsförbundet
- Finlands Svenska Skolungdomsförbund
- Natur och Miljö
- Förbundet Hem och Skola i Finland
- FDUV – Förbundet De Utvecklingsstördas Väl
- Finlands studentkårers förbund
- Sydkustens landskapsförbund
- Svenska Österbottens Ungdomsförbund (SÖU)
- Intresseföreningen för finlandssvenska frilanskritiker
- Föreningen Luckan (för hyreskostnader)

Året i siffror och namn

Administration

6,7%

Utdelning

93,3%

Disponibla medel

Vår huvudsakliga verksamhet är att bevilja bidrag och stipendier för att främja och stödja utbildning, konst och kultur, vetenskap och forskning som gynnar det svenska i Finland. Vi tar också initiativ till projekt, producerar evenemang och beställer utredningar som främjar undervisning och kultur på svenska i Finland.

Vår verksamhet finansieras via avkastningen av medel som donerats till Svenska kulturfonden och förvaltas av Svenska litteratursällskapet i Finland rf (SLS). Vi finansierar våra administrativa kostnader med en del av avkastningen vi får av SLS.

Under år 2020 förfogade vi över sammanlagt 45,9 miljoner euro. SLS finansråd ställde totalt 42 miljoner euro till disposition för utdelning år 2020. Gemensamma satsningar

med andra fonder och föreningar bidrog med ytterligare 1,1 miljoner euro och medel som inte lyfts eller utdelats under 2019 uppgick till 2,8 miljoner euro. Hela 6,5 miljoner euro delades inte ut utan överfördes till utdelningen år 2021. För vår administration använde vi 2,4 miljoner euro (6,0 procent) och för egen kulturproduktion och egna utbildningsprojekt 0,3 miljoner euro (0,6 procent).

	tusen euro
Totala disponibla medel år 2020	45 894
Inte använda medel år 2020	6 462
Totala utdelade medel år 2020	39 432
Överförs till 2021 års utdelning	-6 462
Återgående medel från tidigare år	2 820
Medel från andra stiftelser och föreningar	1 074
Avkastning ur Svenska kulturfonden från SLS år 2020	42 000

Disponibla och beviljade medel enligt utdelningsomgångar

	Disponibelt 2020		Beviljat 2020		Skillnad
	procent	tusen euro	procent	tusen euro	tusen euro
Central utdelning	53,3 %	24 461	61,1 %	24 083	378
Samarbete med andra fonder	3,6 %	1 661	3,4 %	1 357	305
Bidrag med fri ansökningstid	7,6 %	3 471	5,3 %	2 109	1 362
Regionala fonder	9,2 %	4 225	10,4 %	4 105	120
Strategiska medel	10,3 %	4 737	8,7 %	3 445	1 291
Intressebevakningsfonden	3,7 %	1 682	4,3 %	1 682	0
Medel för kansli och egen verksamhet	7,7 %	3 556	6,7 %	2 650	906
SKUI	4,6 %	2 100	0,0 %	0	2 100
TOTALT	100 %	45 894	100 %	39 432	6 462

Central utdelning

I november 2019 fick vi drygt 3 400 ansökningar av vilka ungefär hälften fick positivt besked. I mars beviljade vi sammanlagt 24,1 miljoner euro (61 procent av utdelningen). Hit hör projekt- och verksamhetsbidrag, arbetsstipendier, doktorandstipendier och andra forskningsbidrag. Dessutom ingår här Stiftelsen Pro Artibus verksamhetsbidrag och bidrag enligt särskilda donationsbestämmelser.

En del av ansökningarna som vi får i november kräver en mera omfattande beredning. Vi överför dem då till en så kallad projektberedning, vilket betyder att sökande kan få bidrag enligt styrelsens beslut i ett senare skede. År 2020 beviljade vi bidrag enligt projektberedning för totalt 1 miljon euro.

Vissa bidrag, som till exempel lärlingsstipendier, så kallade förbundspaket, turnébidrag och en del bidrag ur regionalt riktade specialfonder, delas ut under andra tider på året. För mera information om Kulturfondens bidragsformer se sidorna 108–109.

Regional utdelning

I mars fördelades också bidrag bland lokala och regionala aktörer inom fondens verksamhetsområde. De regionala fonderna delade sammanlagt ut över 4,1 miljoner euro, 10 procent av utdelningen. I september fördelades medel ur några regionalt riktade specialfonder.

Österbottens svenska kulturfond skötte också utdelningen ur Svenska Österbottens Kulturfond (SÖK), som bestod av 29 enskilda fonder. År 2020 var utdelningen ur SÖK 427 534 euro.

Bidrag med annan eller fri ansökningstid

Många av våra bidrag kan sökas flera gånger per år eller under hela året, till exempel stipendier för residensverksamhet, utlandspraktik och fortbildande resor. Det gäller också våra så kallade kulturpaket för skola, dagis och bibliotek. Också bidrag för renovering av föreningshus och för kulturarvspraktik kan sökas några gånger per år. På grund av pan-

demin fick vi färre ansökningar för rese- och vistelsestipendier och kulturpaket. År 2020 inrättade vi en extra bidragsform som stödde föreningshusens verksamhet under pandemin.

Under året beviljades också många bidrag för självfinansieringsandelar inom olika EU- och andra programprojekt.

Samarbete med andra fonder

Kring Studiefonden, läromedel och bidrag till läroinrättningar samarbetar vi med

- Föreningen Konstsamfundet rf (KSF),
- Lisi Wahls stiftelse för studieunderstöd sr,
- Svenska folkskolans vänner rf och
- Stiftelsen Brita Maria Renlunds Minne sr.

I samarbete med Konstsamfundet delade vi ut bidrag till filmproduktion. Tillsammans med Stiftelsen för Åbo Akademi och Konstsamfundet delade vi ut stipendier till journalister.

Under året bidrog vi med 1,8 miljoner euro till de olika samarbetena. De övriga fonderna och stiftelserna stod för 1,1 miljoner euro.

Under år 2020 inrättade vi i samarbete med Konstsamfundet ett speciellt coronakrisbidrag, Kultur under tiden, för att hjälpa kulturarbetarna under pandemin.

Strategiska medel

Vi delade ut totalt 3,4 miljoner euro till specifika strategiska projekt eller till vissa särskilda och akuta projekt som inte var möjliga att behandla inom de ordinarie ansökningstiderna.

Till exempel bidragen för Kultur under tiden delades ut ur de strategiska medlen.

Av de strategiska medlen återstod 1,3 miljoner euro vid årets slut. Den här summan reserverades för ändamål som förverkligas under år 2021.

Under år 2020 beviljades cirka en miljon euro för projekt inom det treåriga strategiska programmet Hallå!. Programmet främjar

språkkunskaper i svenska och finska, ökar samförståndet mellan språkgrupperna och betonar språkkunskaper som en framgångsfaktor. Under hela projekttiden 2018–2020 fördelades 6 miljoner euro.

Intressebevakningsfonden

Intressebevakningsfondens ändamål är att stödja politiskt arbete som syftar till att stärka tvåspråkigheten och framför allt det svenska språkets ställning i Finland. Fonden är en SFP-partinära sammanslutning.

Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar (SKUI)

Kulturfondens fastighetssatningar sköts via en egen stiftelse, Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar sr (SKUI). För SKUI reserveras årligen fem procent av de årliga tilldelade medlen. SKUI:s styrelse utses av SFP:s partistyreelse. Kulturfondens styrelseordförande är också styrelseordförande för SKUI. År 2020 återgick denna andel till den allmänna utdelningen eftersom SKUI hade ackumulerade medel från tidigare år.

Språköarna är ett fokusområde för SKUI. Svenska Gården i Lahti en av de största satsningarna.

BILD: AMANDA GRÖNROOS

Fonder med specifika ändamål

Bland Kulturfondens cirka 490 fonder går cirka 300 under enbart vårt allmänna ändamål, medan cirka 200 fonder har ytterligare ändamålskriterier och måste följas upp separat. De har egna specifika villkor, som kan vara av regional karaktär eller gälla en särskild verksamhet. Vi följer upp avkastningen för var och en av specialfonderna och beaktar deras särskilda villkor i vår utdelning under året. Läs mera om specialfonderna på sidan 19.

I årsboken 2019 nämnde vi speciellt Lise och Thelma Standertskjölds fond medan vi i år valt att berätta om tre fonder som stöder forskning och vetenskap på specifika ämnesområden. Donatorerna för de här fonderna har donerat medel till Svenska kulturfonden för att stärka finlandssvensk forskning och vetenskap och de har samtidigt önskat värna särskilt om sådana områden som stått dem nära. Tillsammans kan dessa fonder årligen dela ut cirka 1 miljon euro.

• Carl Cedercreutz' stipendiefond

(0,4 miljoner)

- Stipendier åt vetenskapsmän med svenskt modersmål, vilka ägna sig åt biologiskt, främst botaniskt, forskningsarbete.

• Arvid och Greta Olins fond

(0,3 miljoner)

- För att befrämja forskning i medicin och fysik.

• Carin och Gustaf Arppes fond

(0,3 miljoner)

- För ändamål som befrämjar forskning inom medicin eller teknik (närmast metallurgi eller byggnadsmaterial) genom utdelning av stipendier till svenskspråkiga forskare.

Vi delar ut medel ur de här fonderna främst som doktorandstipendier och inom samarbetet Post-Docs in Companies (PoDoCo) till forskningsprojekt med svenskspråkig anknytning.

Andra stora fonder med specifika ändamål och en avkastning på över 200 000 euro per år är:

• Lise och Thelma Standertskjölds fond

• Elin och Karl Pentzins Kulturfond

• Henry och Martta Bertells minnesfond

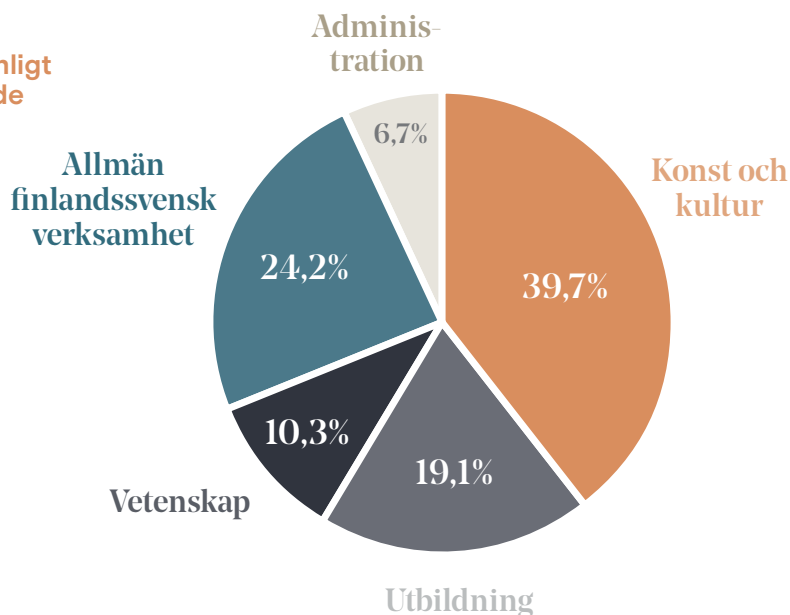
Beviljade bidrag

Under 2020 behandlade vi ansökningar för totalt 93 miljoner euro. I summan ingår också Svenska studiefondens ansökningar. Totalt fick vi ungefär 7 200 ansökningar, hälften av dem i november 2019. Nästan 4 500 fick positivt besked.

Våra bidrag gick till sammanslutningar, institutioner och privatpersoner inom kulturområdet, konstnärlig, litterär och vetenskaplig verksamhet, svensk undervisning och bildning och andra allmänna ändamål som främjar ett svenskt kulturintresse i Finland.

Alla beviljade bidrag publicerades på webbadressen **beviljade.kulturfonden.fi**.

Beviljade bidrag enligt verksamhetsområde

Beviljade bidrag 2020 enligt verksamhetsområde

Verksamhetsområde	Centrala fonden		Regionala fonder		Utdelning totalt	
	tusen euro	%	tusen euro	%	tusen euro	%
KONST OCH KULTUR						
Visuell konst	3 283	9,3	562	13,4	3 845	9,8
Litterär verksamhet	1 303	3,7	358	8,5	1 661	4,2
Teater	1 984	5,6	380	9,1	2 364	6,0
Dans	181	0,5	131	3,1	312	0,8
Musik	2 578	7,3	1 052	25,1	3 630	9,2
Minnesorganisationer	1 020	2,9	207	4,9	1 227	3,1
Kulturverksamhet	1 953	5,5	562	13,4	2 515	6,4
Andra stiftelsers utdelning	0	0,0	87	2,1	87	0,2
Konst och kultur totalt	12 302	34,9	3 339	77,6	15 641	39,7
UTBILDNING						
Småbarnspedagogik, grundläggande och andra stadiets utbildning	3 595	10,2	255	6,1	3 850	9,8
Högre utbildning och vuxenutbildning	2 270	6,4	287	6,8	2 557	6,5
Läromedelsproduktion	193	0,5	0	0,0	193	0,5
Studiestipendier	802	2,3	47	0,0	849	2,2
Utlandspraktik	96	0,3	0	0,0	96	0,2
Utbildning totalt	6 956	19,7	589	14,0	7 545	19,1
VETENSKAP						
Samhällsvetenskap och ekonomi	633	1,8	5	0,0	638	1,6
Humanistisk vetenskap	707	2,0	6	0,0	713	1,8
Pedagogik	1 439	4,1	1	0,0	1 440	3,7
Naturvetenskap	1 273	3,6	0	0,0	1 273	3,2
Vetenskap totalt	4 052	11,5	12	0,0	4 064	10,3
ALLMÄN FINLANDSSVENSK VERKSAMHET						
Organisationer	5 249	14,9	214	5,1	5 463	13,9
Övrigt	2 348	6,7	38	0,9	2 387	6,1
Intressebevakningsfonden	1 682	4,8	0	0,0	1 682	4,3
Övrigt totalt	9 280	26,3	252	6,0	9 532	24,2
STIFTELSEN FÖR KULTUR- OCH UTBILDNINGSVINSTERINGAR						
	0	0,0	0	0,0	0	0,0
ADMINISTRATION						
Administration	2 350	6,7	0	0,0	2 350	6,0
Kansliets kultur- och utbildningsverksamhet	300	0,9	0	0,0	300	0,8
Administration totalt	2 650	7,5	0	0,0	2 650	6,7
UTDELNING TOTALT	35 240	100,0	4 192	97,6	39 432	100,0

Alla bidrag och stipendier år 2020

Extra bidrag och stipendier

- Kultur under tiden I för frilansande konstnärer och kulturarbetare
- Kultur under tiden II för konstinstitutioner och kulturhus
- Utvecklingsbidrag: Huset mitt i byn

November, ansökningstid 1–30.11.2020

- Arbetsstipendier för konstnärer
- Doktorandstipendier
- Stipendier för privatpersoner och arbetsgrupper
- Verksamhetsbidrag för samfund
- Projektbidrag för samfund

Specialfonder, ansökningstid 1–30.9.2020

- Henrik Nysténs testamentsfond
- Minister Kristian Gestrins skärgårdsfond
- Kristinestads kulturfond
- Svenska Österbottens Kulturfond (SÖK)
- Henry och Martta Bertells minnesfond
- Inga, Valdemar, Anna-Lisa och Inga-Brita Westbergs fond

Övriga ansökningstider under år 2020

- Vistelsestipendier
- Lärlingsstipendium
- Bidrag för föreningshusrenovering
- Turnébidrag
- Journaliststipendier och journalistpraktikanter (samarbete med KSF)
- Utlandspraktik
- Läromedelsstipendier (samarbete med KSF, SFV, Lisi Wahl)

Bidrag för film- och medieproduktion utlystes i februari och september i samarbete med KSF. Ansökningarna hanteras inte i Kulturfondens ansökningssystem. Kulturfondens andel av satsningen var en miljon euro.

På grund av coronapandemin utlystes *Turnébidrag* först i oktober 2020 istället för den normala ansökningstiden i april. *Stipendier för utlandspraktik* utlystes inte hösten 2020 utan enbart på våren innan pandemin slog till.

Bidrag med fri ansökningstid under år 2020

- Kultur på dagis
- Kultur i skolan
- Kultur i vården
- Kultur på bibban
- Kultur tillsammans
- Bokpaket för skolor och daghem
- Studieresor i grupp inom utbildningssektorn
- Fortbildningsstipendier, utbildning
- Resebidrag, konst och kultur
- Självfinansieringsandel för EU-bidrag
- Lokalhistorisk praktik
- Stöd för pedagogiska studier i Vasa (t.o.m. 31.5 2020)

Nya bidragsformer med fri ansökningstid var *Bokpaket för skolor och daghem*, *Studieresor i grupp inom utbildningssektorn* och *Självfinansieringsandel för EU-bidrag*. Vi avslutade bidragsformen *Stöd för pedagogiska studier i Vasa*.

På grund av coronapandemin begränsade vi möjligheterna att ansöka om resebidrag och fortbildningsstipendier. Under perioden mars-augusti var ansökan stängd, under återstoden av året beviljade vi enbart bidrag för resor inom Finland.

BILD: TAGE RÖNNQVIST

Pris och tävlingar

Vi delade ut olika pris för att uppmärksamma personer som gjort extraordinära insatser inom utbildning eller kultur. Kulturfondens stora pris gick till regissören och koreografen Jakob Höglund.

FAKTARUTORNAS TEXT CATRIN SANDVIK

Kulturfondens pris

Kulturfonden delar varje år ut tre pris för att

- belöna modiga, nyskapande, extraordinära insatser för kunnsande, kreativitet och kompetens på svenska i Finland
- visa att man i en liten kulturkrets kan nå internationell kvalitet
- stödja ett brett kulturbegrepp med respekt för både tradition och innovation

Jakob Höglund, konstnärlig ledare, fick Kulturfondens stora pris på 30 000 euro.

Mats Liljeroos, musikkritiker, fick Kulturfondens pris på 15 000 euro.

Estrids bokklubb – teamet med Sanna Sofia Vuori i spetsen fick Kulturfondens pris på 15 000 euro.

Jakob Höglund

Kulturfondens stora pris 30 000 euro

Med sin gedigna utbildning inom musik, teater och dans har Jakob Höglund skapat ett helt eget scen- och regispråk i teatervärlden.

Han går över genregränser, rör sig mellan konstarter och utmanar alla tankar om traditionell teaterkonst.

Hans mångsidighet som artist och regissör ger honom möjlighet att kombinera dans, scenkonst, musik, visuell konst i föreställningarna.

I sina uppsättningar, där dräkterna och scenografin förstärker den magiska känslan, blandar han lek, fantasi och allvar så att betraktaren blir både förvirrad och fånglad.

Jakob Höglund är en naturlig och chosofri tusenkonstnär. Med stor glädje tar han sig fördomsfritt an nytolkningar av klassiska verk som till exempel nationaleposet *Kalevala* och Tove Janssons *Sommarboken*.

Jakob Höglund

- Född: 1981 i Jakobstad, bosatt i Helsingfors
- Studier: Magister i teaterkonst vid Teaterhögskolan i Helsingfors 2007
- Karriär: Konstnärlig ledare på Lilla Teatern, har arbetat som skådespelare, dansare, koreograf och regissör.
- Priset: Överraskade mig totalt och fick mig att reflektera över det jag gjort hittills. Jag känner mig både lycklig, hedrad och ödmjuk över att ta emot det.
- Gör på fritiden: Det mesta i mitt liv är kopplat till mitt yrke; så om jag tränar blir det dans, om jag går ut blir det teater och reser jag blir det ofta för att söka inspiration.
- Dricker: Gärna mammas grönkålssmoothie som jag i princip är uppvuxen på.
- Äter: Våldigt gärna ute på restaurang med vänner. Sällskapet är viktigast.
- Favoritbok: »Sommarboken« av Tove Jansson
- Lyssnar på: Musik, rytmer och ljud om och om igen när jag skapar föreställningar, jag älskar levande ljud på scen. På fritiden får det gärna vara tyst eftersom det är så mycket musik på jobbet.
- Favoritartist: Dimitris Papaioannou. En helt fantastisk grekisk regissör som jobbar i gränslandet mellan teater och dans som lyckas skapa otroligt suggestiva bilder och stämningar i sina föreställningar.
- Beundrar: Den svenske koreografen Alexander Ekman för hans lekfullhet och kreativitet.
- Drömmuppdrag: Det kan man aldrig veta! Nyskrivna verk är oftast mest överraskande och det kan vara lika givande att göra en liten monolog som en gigantisk musikal.

Mats Liljeroos

Kulturfondens pris 15 000 euro

Kulturfonden belönar Mats Liljeroos för hans långa kritikergärning inom musik och musikteater.

Mats Liljeroos har studerat musikvetenskap vid Åbo Akademi. Hans specialitet är klassisk musik, men han går gärna över gränser när det gäller musikgenrer, regioner och språk.

Med sin gedigna erfarenhet är Mats Liljeroos trygg i sin roll som kulturkritiker. Han både vill och vågar ta sig an hela musikfältet – allt från gräsrotskultur till professionella konstuttryck. I sina recensioner klarar han galant att bedöma varje framträdande utgående från rätt perspektiv och sammanhang.

Mats Liljeroos recensioner är intressant och högklassig läsning för alla musik- och kulturvänner och ger viktig vägledning och kunskap i ett rikt musikutbud.

Mats Liljeroos

- Född 1962 i Vasa, bosatt i Lovisa.
- Studier: Musikvetenskap vid Åbo Akademi.
- Karriär: Första recensionen 1987 för Åbo Underrättelser. Första recensionen för Hufvudstadsbladet 1990. Medlem i Taikes (Centret för konstfrämjande) musikkommision, tidigare styrelsemedlem i Finlands kritikerförbund.
- Priset: En avsevärd ekonomisk lättnad samt, givetvis, ett välkommet erkännande; såväl personligen som för hela skräet.
- Gör på fritiden: Traskar i skogen, står vid spisen, tittar på engelsk fotboll och insuper kultur i olika former.
- Dricker: Vin, gin tonic, weissbier.
- Äter: Italienskt, helst hemlagade pastasåser.
- Favoritbok: Dostojevskijs *Bröderna Karamazov*.
- Favoritartist: Otaliga. Frank Sinatra och Willie Nelson hör till husgudarna på den populära sidan, Birgit Nilsson och Jonas Kaufmann på operasidan. Min favorittonsättare är Mozart.
- Lyssnar på: All bra musik. Hemma gärna sjuttiotalsamericana, på jobbet gärna mastig orkestermusik.
- Drömmuppdrag: Att recensera uruppförandet av Sibelius återfunna åttonde symfoni.

Estrids bokklubb

Kulturfondens pris 15 000 euro

Estrids bokklubb är den populära videoserien där programledarna Estrid Airas och Milo Laurent intervjuar barnboksförfattare, illustratörer och serietecknare och de övriga bokklubbsbarnen pratar om böcker.

I serien kommer finlandssvenska, finskspråkiga och sverigesvenska skapare av barn- och ungdomslitteratur till tals på ett sätt som inspirerar tittarna att läsa, skriva, skapa bilder och dela läsoplevelser.

De fyra säsonger som hittills har publicerats på webben når ut till en bred målgrupp, också utanför Finlands gränser. Den tillhörande bloggen och en bok med uppgifter för mångsidigt skapande ger dessutom skolorna bra verktyg för att uppmuntra till kreativitet och interaktivitet.

Sanna Sofia Vuori på FantaskopFilms är eldsjelen och producenten bakom Estrids bokklubb. Ida-Lina Backholm är bloggansvarig och utvecklar det pedagogiska materialet.

Sanna Sofia Vuori

- **Född:** I början av 1980-talet i Helsingfors där jag fortfarande bor.
- **Studier:** Började ursprungligen studera biologi på Helsingfors universitet men flyttade över till nordisk litteratur, sedan studier till drama-instruktör och olika kurser i kreativt skrivande.
- **Karriär:** Jag startade en dramaverksamhet inom Föreningen Brage som sedan växte och blev den egna satsningen SagaTeater, nuvarande Flax. Produktionerna växte och blev sedan Underverkstaden som i dag har flera pågående projekt.
- **Priset:** Först trodde jag samtalet handlade om att jag glömt att redovisa för något bidrag, men då jag förstod att det gällde ett pris blev jag både glad och överraskad.
- **Gör på fritiden:** I princip samma som på jobbet, men försöker att ägna mig åt min familj så mycket det går.
- **Dricker:** Helst mjölk, men det beror på maten förstås.
- **Äter:** Svampsås från Iloranta.
- **Favoritbok:** Jag tycker förstås mycket om min egen barnbok »Ägget«, men min favoritbok är *Kotiruokaa leikki-ikäiselle*, en bok jag hade som barn och som jag inte lyckats få tag i efter det.
- **Lyssnar på:** Radio, vett och snälla människor.
- **Favoritartist:** Jag har rätt samma smak som mångas mor- och farföräldrar har. Inom de flesta former av konst.
- **Beundrar:** Många och på olika sätt. De som är och gör som de själva vill.
- **Drömmupdrag:** Det håller jag på med just nu! Jag får arbeta mångsidigt med projekt som kan variera från timme till timme.

Regionala priser

Kulturfondens delar ut tre regionala priser för att belöna betydande regionala insatser inom Kulturfondens verksamhetsområden. Priserna är på 15 000 euro.

Annika Åman och **Alexandra Mangs** på Unga scenkompaniet fick Österbottens svenska kulturfonds pris.

Dag Andersson fick Åbolands svenska kulturfonds pris.

Holger Wickström, kultursnickare, fick Nylands svenska kulturfonds pris.

Unga scenkompaniet

Österbottens svenska kulturfonds pris 15 000 euro

Kulturfonden belönar **Annika Åhman** och **Alexandra Mangs** på Unga scenkompaniet.

Genom teaterkonst kan tillvaron uppfattas och beskrivas. Då barn och unga engageras i en teaterprocess får de utrymme att kommentera och förstå världen. För att skapa sådana processer krävs kunskap, engagemang och kreativitet.

Annika Åhman och Alexandra Mangs har med stor lyhördhet för barn och unga under många år byggt upp Unga scenkompaniet till en viktig och professionell aktör i det österbottniska teaterlivet. Unga scenkompaniet framför pjäser som Åman och Mangs har skrivit i nära samarbete med barn och ungdomar som hör till målgruppen.

Annika Åman

- Född: 1986 i Oravais, bosatt i Vasa.

- Studier: Scenkonst på Yrkeshögskolan Novia, examen 2011. Jag skulle gärna studera vidare, kanske gå någon ledarskapsutbildning men tiden har inte kommit än.
- Karriär: Skådespelare på Wasa Teater och på Unga Teatern i Esbo. Grundade den fria teatergruppen Unga Scenkompaniet tillsammans med Alexandra Mangs 2012. Jag har också arbetat som skådespelare, regissör och manusförfattare för Oravais Teater som är min främsta »skola« och mitt hem.
- Priset: Vilken lottovinst! Det känns som om jag har ett Ronja Rövardotter-skr i inom mig som måste komma ut! Efter många års slit känns det verkligen som ett fint erkännande.
- Gör på fritiden: Spelar gitarr och skriver låtar, är ute i naturen, paddlar gärna kajak och tältar eller vistas på sommarstugan. Har blivit bättre på att balansera jobb och fritid.
- Dricker: Gärna vin.
- Äter: Allt från husmanskost till sushi.
- Favoritbok: Bodil Malmstens *Nästa som rör mig*.
- Lyssnar på: Lugna gitarrer, bluesiga gitarrer, tunga gitarrer.
- Favoritartist: Suzanne Osten, professor och tidigare konstnärlig chef på teatern Unga Klara är en stor förebild i och med det arbete hon gjort, och gör, för barnkultur. Plus otaliga kvinnliga musiker som har betytt massor för mig.
- Beundrar: Civilkurage, men också snällhet. Överlag folk som sprider goda vibbar runt sig.
- Drömmupdrag: Att skriva och regissera för film. Jag har redan en idé för en långfilm och håller på med efterforskningar.

Alexandra Mangs

- Född: 1985 i Kaskö, bosatt i Vasa.

- Studier: Artistlinjen på Lappfjärds folkhögskola, scenkonst på Yrkeshögskolan Novia och The Lee Strasberg Theatre and Film Institute i New York.
- Karriär: Jag hittade teatern genom revyn i Kaskö. Innan jag startade Unga Scenkompaniet tillsammans med Annika Åman 2012 undervisade jag barn, unga och en grupp personer med funktionsvariation i scenkonst. Jag arbetar även som frilansande skådespelare, främst på teaterscenen men har även gjort några kortfilmer. De senaste sju somrarna har jag fått tillbringa på Oravais Teater som blivit en betydelsefull plats för mig.
- Priset: Det är en stor ära, svårt att sätta ord på vad det betyder. Som konstnär har man ibland perioder då man tror mindre på sig själv och kanske förminskar sitt eget arbete, därför är det en väldigt fin känsla att få erkännandet. Det påminner om att det vi gör uppskattas.
- Gör på fritiden: Dansar, tränar och läser en del.
- Dricker: Helst vatten.
- Äter: Frukost är det bästa målet! Fick jag välja skulle jag alltid äta frukost.
- Favoritbok: *Tusen strålande solar* av Khaled Hosseini.
- Lyssnar på: Allt från hiphop till klassiskt.
- Favoritartist: Stina Wollter, både som konstnär och för allt det som finns bakom konstnärskapet, hennes samhälleliga gärning.
- Beundrar: Suzanne Osten, tidigare verksam på teatern Unga Klara i Stockholm och en av pionjärerna bakom utvecklingen av teater för barn och unga.
- Drömmupdrag: För mig är det viktiga att få göra projekt och roller som känns spännande, meningsfulla och utvecklande. Jag tycker det är väldigt intressant att arbeta med film och skulle gärna göra mera sånt.

Dag Andersson

Åbolands svenska kulturfonds pris 15 000 euro

Dag Andersson har genom sitt gedigna kunskande inom såväl film, musik, konst och kultur bidragit till många framgångar inom den finlandssvenska filmen. Med sitt breda nätverk är han ett stort stöd för många som är verksamma inom filmvärlden idag.

Han engagerar sig lika starkt för stora nationella projekt som för lokala festivaler.

Speciellt viktigt ur ett åboländskt perspektiv är hans engagemang för barn och unga som tack vare honom fått njuta av både skolbio och dagisbio.

I många av sina filmer har han också synliggjort den unika åboländska skärgården för en bredare publik genom intressanta miljöer och personporträtt.

Dag Andersson

- Född: 1957 i Åbo, bosatt i Kimito.
- Studier: Studier i litteraturvetenskap vid Åbo Akademi.
- Karriär: Började som kultursekreterare på studentkåren och fick 1983 tjänsten som filmsekreterare vid Åbolands kulturråd, och på den vägen är det.
- Priset: Jag är ju ingen skapande konstnär och trodde att samtalet skulle handla om en telefonladdare som glömts kvar på ett möte. Därför blev jag väldigt överraskad, men glad förstås!
- Gör på fritiden: Efter många år som både löntagare, restaurangägare, biografägare och jordbrukare (dräng) är jag ovan med fritid, men jag gillar att röra mig ute i naturen och är sedan ett par år tillbaka drevkarl i ett jaktlag.
- Dricker: Jag tillverkar egen cider, så gärna en sådan.
- Äter: Allt från skräpmat till fine dining.
- Favoritbok: Ingen särskild bok, men gillar författarna Patrick Modiano och WG Sebald.
- Lyssnar på: Alla former av bra musik, gärna modern konsertmusik eller country/americana/folk. Håller som bäst på att förkovra mig i japansk musik och har kommit till 1960-talet ungefär. Det låter väldigt mycket som finsk dito!
- Favoritartist: Ragnar Kjartansson och hans verk The Visitors imponerade. Videoverket är en timme långt och jag såg det sex gånger på Kiasma i vintras.
- Beundrar: Massor, men ingen speciell.
- Drömmupdrag: Inget. Jag är ganska nöjd med livet som det är nu.

Holger Wickström

**Nylands svenska kulturfonds pris
15 000 euro**

Holger Wickström är idékläckaren vars hjärta klappar starkt för hembygden. Han är också kultursnickare i ordets vidaste bemärkelse – han snickrar ihop projekt och bygger kulisser, läktare och scener.

Under Holger Wickströms tid som ordförande för Västnyländska Ungdomsringen har Raseborgs sommar-teater upplevt några av sina största succéer. Också Raseborgs festspel har vuxit till att omfatta midsommarfester, konserter och medeltids-evenemang. Han har också arbetat träget för många andra kulturproduktioner och evenemang, bland annat festivalen Faces.

Under sina fyrtio år som kulturaktiv har han själv ofta trivts bäst i kulisserna men hans ovärderliga insats för kulturlivet och bygemenskapen i Västnyland är desto synligare.

BILD: TAGE RÖNNQVIST

Holger Wickström

- Född: 1948 i Karis dit jag återvänt och där jag fortfarande bor, bara ett stenkast från gatan där jag växte upp.
- Studier: Statsvetenskap vid Åbo Akademi.
- Karriär: Jobbat som bland annat journalist, informatör, idrottssekreterare, kultursekreterare och socialarbetare. Vid sidan om förvärvsarbetet otaliga styrelse- och föreningsuppdrag.
- Priset: Åhå, det här var oväntat, sa jag. Eftersom jag aldrig varit någon större konstnär eller skådespelare utan snarare alltid pynjat på i bakgrunden är jag väldigt överraskad.
- Gör på fritiden: Jag har ingen fritid, men jag läser gärna en god bok om jag får en stund över.
- Dricker: Kranvatten. Raseborgs vatten är naturligt mineralvatten och det bästa kommunala vattnet i Finland.
- Äter: Kåldolmar eller wienerschnitzel.
- Favoritbok: *Colorado Avenue* av Lars Sund.
- Lyssnar på: Blues och country.
- Favoritartist: Bluesmusikern Elmore James och countrysångerskan Patsy Cline.
- Beundrar: Willy Brandt, tidigare borgmästare i Berlin och förbundskansler i Västtyskland.
- Drömuuppdrag: Inget uppdrag direkt, men jag vill att Raseborg ska överleva. Jag var med och startade staden och tycker att det är otacksamt att nu behöva försvara det vi skapat.

Svenska dagen-pris

Vi belönar varje år personer som gjort insatser för kultur och utbildning i sin region. Priserna på 5 000 euro delas ut i samband med Svenska dagen. År 2020 belönade vi i

- Nyland: **Astrid Nurmivaara**, föreningsaktiv, Kårböle, Helsingfors,
- Åboland: **Siv Sandberg**, samhällsforskare och universitetslärare, Åbo och
- Österbotten: **Thuy Dieu Luu**, samhälls- och hälsokommunikatör, Närpes

Fredrika Runeberg-stipendiet

Sjuksköterskeföreningen i Finland fick Fredrika Runeberg-stipendiet på 10 000 euro för alla sjukskötares arbetsinsats under coronapandemin. Sjukskötarna och Sjuksköterskeföreningen återkom flera gånger i den öppna nominering som stipendiekommittén utlyste under våren. Stipendiet delas årligen ut till förtjänta personer som arbetar i Fredrika Runebergs anda. I kommittén finns representanter för Kulturfonden, Finlands svenska Marthaförbund, Svenska kvinnoförbundet och Svenska folkskolans vänner.

Pris ur Frans Henriksons testamentsfond

Margita Engelholm, lärare i historia och samhällskunskap och Ung Företagsamhet vid Kristinestads högskoleskola, fick ett pris ur Frans Henriksons testamentsfond. Priset på 15 000 euro delas ut »för svenska kulturändamål i Sydösterbotten«.

Anita och Nils Meinanders stipendium

Pia Stoltzenberg, utvecklingschef vid HUS Helsingfors universitetssjukhus, fick Anita och Nils Meinanders stipendium för medicinsk

journalistik. Priset på 6 000 euro delas ut för att främja »finlandssvensk journalistik inom medicin och sjukvård«.

Erna Tauro-stipendiet

Trio Flamme – musikerna **Minna Nyberg**, **Daniela Fogelholm** och **Emilie Adolfsson** – fick Erna Tauro-stipendiet. Stipendiet på 6 000 euro delas ut vart tredje år till yngre, begåvade svenskspråkiga artister inom musikteater.

PON-tävlingen

Evelina Blom från Åbo vann PON-tävlingen för unga som tecknar för hand. Tävlingen lockade rekordmånga bidrag, sammanlagt 187. Bidragen, som ska kommentera dagens samhälle och inte får vara digitala, präglades av obekväma upplevelser, framtidsskepsis och en svartvit värld.

Kolumntävlingen Argh?

Emma Nordström från Topeliusgymnasiet i Nykarleby vann Argh? – en kolumntävling för unga som har något på hjärtat. Covid 19, distansundervisning och prestationskrav var populära teman i tävlingen som ordnades samtidigt som skolorna gick in för distansundervisning våren 2020. Svenska modersmålslärarföreningen i Finland ordnade tävlingen med bidrag av Kulturfonden.

Uppsatstävling för finskspråkiga abiturienter

Amanda Puerto-Lichtenberg, abiturient vid Turun klassillinen lukio, vann de finskspråkiga abiturienternas fjortonde uppsatstävling. Svensklärarna i Finland rf ordnade tävlingen som Kulturfonden finansierade.

Amanda Puerto-Lichtenberg vann de finskspråkiga abiturienternas uppsatstävling och var en av pristagarna som presenterades i bildspelet Ung & kreativ.

BILD: LAURA MENDELIN

Evenemang och produktioner

I början av 2020 hann vi ordna tre seminarier och delta i en utbildningsmäss. På grund av coronaläget sköt vi sedan upp resten av vårens evenemang för att i augusti i stället satsa på webbseminarier och videoproduktioner. Vi digitaliserade fem seminarier och fem videoproduktioner ersatte inställda sammankomster eller evenemang.

Det breda uppdraget

Vi inledde året med vårt seminarium *Det breda uppdraget – utbildning, rekrytering och arbete för allmänna bibliotek på svenska i Finland*. Under branschseminariet presenterade informatiker **Maria Grundvall** sin utredning med samma namn. Seminariet, som ordnades den 16 januari på Böle bibliotek i Helsingfors, lockade 30 deltagare.

Att bevara genom att använda

Vi ordnade seminariet *Att bevara genom att använda* den 21 januari på Gr8 i Helsingfors. Seminariet tog avstamp i **Sebastian Gripenbergs** utredning om Kulturfondens renoveringsbidrag. I seminariet deltog 45 personer.

Educa-mässan

I slutet av januari deltog vi i utbildningsmässan *Educa* i Helsingfors, både som utställare och som en av finansiärerna av det svenska kvarteret. I vår monter bjöd olika aktörer som vi stöder på inspiration om läsning, kultur, naturvetenskap, teater och språk. Bland annat Läsaambassadörerna, Sydkustens ordkonstskola, Ebban, Estrids Bokklubb, Kulturkarnevalen, Skolmusik, Skoloperan, Skolresurs, Knattelabbet, Ma.fi, DOT, Teater Tapir, Moilo och Språkambassadörerna bidrog till vårt program.

Mer än en hobby

Lasse Garoff presenterade sin kartläggning av den grundläggande konstundervisningen på svenska i Finland vid vårt seminarium *Mer än en Hobby!* den 3 mars på Paasitorni i Helsingfors. Bland annat undervisningsminister

Li Andersson och många andra sakkunniga inom kultur och utbildning deltog i programmet. Seminariet lockade 70 personer.

Utdelningen av Erna Tauro stipendiet

Musikgruppen Trio Flamme fick ta emot Erna Tauro-stipendiet av delegationens ordförande **Ann-Luise Bertell** den 4 mars på Svenska Teaterns Amos-scen. Under utdelningsceremonin berättade också **Rita Bredefeldt** om sin mor Erna Tauro.

Kansliets planeringsdagar

Under kansliets virtuella planeringsdagar i juni diskuterade vi bland annat resultaten av personalens kompetensutvecklingsprojekt och Kulturfondens nästa strategiska program. Professor **Minna Huotilainen**, Helsingfors universitet, höll en distansföreläsning om hur kreativt skapande påverkar hjärnan.

Kulturfondens idédagar

De förtroendevaldas och personalens idédagar ordnades digitalt i slutet av augusti. Teman för dagarna var omvärldsanalys, finlandssvenska ungdomars välmående, det nya normala under och efter en pandemi och Kulturfondens nästa strategiska program. Inbjudna talare var bland annat tidigare statsminister **Esko Aho**, vd och analytiker **Mats Lindgren** från Kairos Future (Sverige) och lektor **Matilda Wrede-Jäntti** från Helsingfors universitet.

Kulturkarnevalen var på plats under Educa-mässan. Här ser vi smakprov från Kulturkarnevalen 2019.

BILDER: FREJ VUORI

Utdelningen av Fredrika Runeberg-stipendiet

Fredrika-stipendiet gick till Sjuksköterskeföreningen i Finland rf. På grund av det osäkra coronaläget ersatte vi den traditionella utdelningsfesten i Runebergshemmet i Borgå med en videoproduktion som uppmärksammade Fredrika Runeberg och årets stipendiat. I videon gestaltas Fredrika Runeberg av skådespelaren **Nina Hukkinen** som möter pristagarens representant, verksamhetsledare **Sandra Alldén**, i en intervju i Runebergshemmet. Vi publicerade videon på sociala medier den 2 september.

Mitt kreativa år

Hur hantera skatter och LPA, självledarskap, målsättningar, prestationskrav och välmående som arbetsstipendiat? Det var teman för våra arbetsstipendiaters webbseminarium *Mitt kreativa år* i september. Under dagen delade författaren **Kjell Westö**, kompositören **Cecilia Damström**, musikern **Max Zenger** och journalisten **Jeanette Björkqvist** med sig av sina erfarenheter som arbetsstipendiater. Grafikern och influencern **Kasper Strömman** var webbseminariets moderator. I webbseminariet deltog 40 personer.

Videoserien Ingenstans hemma, ingenstans vilse

På grund av coronaläget ställde vi in våra vårfeater. Vi anpassade i stället det planerade scenprogrammet till en videoserie, *Ingenstans hemma, ingenstans vilse*. I serien medverkade sex påverkare, skådespelaren **Siri Fagerudd**, journalisten **Juri von Bonsdorff**, filmchefen **Annika Sucksdorff**, ambassadören **Erik**

Lundberg, mediaproffset **Johanna Koljonen** och journalisten **Johan Eriksson** – alla framgångsrika och aktiva utomlands. Vad betyder det svenska i Finland för dem i dag? Vilka upplevelser har satt spår, privat och professionellt? Filmserien regisserades av **Anna Maria Joakimsdottir Hutri** och publicerades på sociala medier i december. Vid årets slut hade serien nått omkring 30 000 personer.

Kulturfondens pristagare

Vi uppmärksammade vårens pristagare med en video med begreppet dialog som tema. Pristagarna – regissören **Jakob Höglund**, kritikern **Mats Liljeroos**, producenten **Sanna Vuori** från Estrids bokklubb, kultursnickaren **Holger Wickström**, verksamhetsledaren **Dag Andersson** från Finlandssvenskt filmcentrum och de konstnärliga ledarna **Annika Åman** och **Alexandra Mangs** från Unga scenkompaniet resonerade kring dialogens betydelse i deras olika verksamheter. Filmen publicerades på sociala medier i oktober.

Tydlighet och tillgänglighet inför november

På grund av coronapandemin blev vi tvungna att ställa in de lokala och regionala träffar och evenemang som vi planerat inför ansökningstiden i november. Istället gjorde vi olika digitala satsningar för våra sökande. Vi spelade in videoklipp där våra ombudsmän diskuterade bland annat skillnaden mellan arbetsstipendium och projektbidrag, nyheter för forskare, fortbildning för pedagoger och tips till föräldraföreningar och körer. Vår vd resonerade kring hur man planerar ett projekt under en pandemi.

Vi gjorde också instruktionsvideor som hjälper sökande att använda vårt digitala ansökningssystem och ordnade virtuella kliniker, där sökande kunde träffa våra ombudsmän via plattformen Zoom.

Ung och kreativ

Vi uppmärksammade vinnarna i PON-tävlingen för unga tecknare, kolumntävlingen Argh? för studerande på andra stadiets och uppsatstävlingen för finskspråkiga abiturienter med filmen *Ung och kreativ* som publicerades på sociala medier den 10 december. **Evelina Blom** från Åbo vann PON-tävlingen som hedrar minnet av konstnären Per-Olof Nyström, **Emma Nordström** från Topeliusgymnasiet i Nykarleby vann kolumntävlingen Argh? och **Amanda Puerto-Lichtenberg** från Turun klassillinen lukio vann uppsatstävlingen för finskspråkiga abiturienter. Videon nådde knappt 2 000 personer.

Bokström

Svenska litteratursällskapet ordnade det virtuella bokevenemanget *Bokström* den 4–6 december. Vi var en av finansiärerna och stod också för två programinslag, diskussionen *Tre år efter #metoo – står kvinnorna kvar i skuggan i kultur- och sportvärlden?* med journalisten **Filip Saxén** och skådespelaren **Kira-Emmi Pohtokari** och familjeunderhållning med humorgruppen **KAJ**. Vår videoserie *Ingenstans hemma, ingenstans vilse* var pausunderhållning under Bokström.

Finlandsscenarier – det svenska i Finland i framtiden

Vi avrundade året med ett webbseminarium för våra förtroendevalda och personalen. Temat var Finlands framtidsscenarier som Nordic West Office och EVA i samarbete med finländska företag och organisationer hade utarbetat utgående från globala trender. Våra talare, vd **Risto E.J. Penttilä** från Nordic West Office, direktör **Emilia Kullas** från EVA och författaren, regissören **Juha Hurme**, diskuterade världen efter coronapandemin och det svenska i framtidens Finland. Programmet avslutades med ett kulturellt inslag av skådespelaren **Hellen Willberg**.

Rapporter och publikationer

Under året gav vi ut flera utredningar inom våra verksamhetsområden. Utredningarna fungerade som stöd för vår utdelning och våra kommande satsningar.

Sebastian Gripenberg granskade hur effektiva Kulturfondens renoveringsbidrag är. Bland annat Vörå ungdomsförening har renoverat sitt hus med hjälp av Kulturfondens bidrag.

BILD: KEN KACKUR

Det breda uppdraget

Svarar den finlandssvenska biblioteksutbildningen på arbetsmarknadens behov? Lär sig studerandena rätt färdigheter? Det besvarar informatiker **Maria Grundvall** i utredningen *Det breda uppdraget – Utbildning, rekrytering och arbete för allmänna bibliotek på svenska i Finland*. Utredningen gjordes på initiativ av Finlands svenska biblioteksforening och Regionförvaltningsverket och Kulturfonden stod för finansieringen.

Att bevara genom att använda

Att bevara genom att använda är **Sebastian Gripenbergs** utredning om Kulturfondens renoveringsbidrag. I utredningen granskar Gripenberg, verksamhetsledare på Finlands svenska ungdomsförbund, hur effektiva bidragen egentligen är – dels för bidragsmottagarna och dels för finansiärerna.

Mer än en hobby!

Under året fördes många, både interna och externa, diskussioner om hur viktig konstundervisningen för barn och unga är och hur den kan göras mera tillgänglig i framtiden. **Lasse Garoffs** rapport *Mer än en hobby! En kartläggning av den grundläggande konstundervisningen på svenska i Finland* låg ofta som grund för diskussionerna och citerades också flitigt i media.

Skulle du gå på nytt?

Projektet Konsttestarna bjöd under tre år nästan 200 000 åttondeklassare på konstupplevelser. **Aune Waronen** var redaktör för publikationen *Skulle du gå på nytt? – Åttondeklassarna som konsttestare* som visade olika perspektiv på projektet. Publikationen beställdes av Suomen Kulttuurirahasto i samarbete med Förbundet för Barnkulturcenter i Finland och Kulturfonden.

Årsbok och pristagare

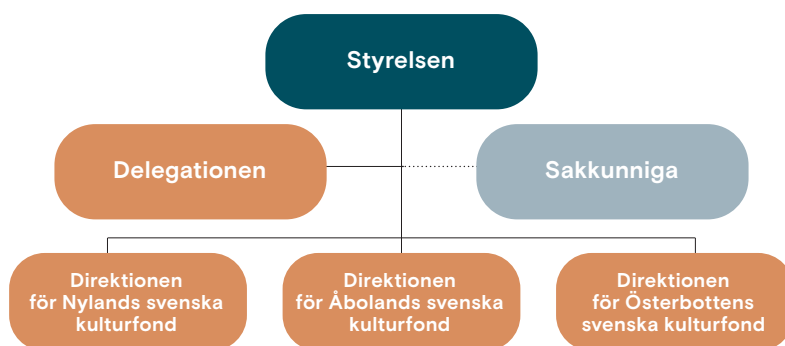
I maj gav vi ut Svenska kulturfondens årsbok 2019 och en digital publikation med vårens pristagare. **Jens Berg** var redaktör för båda publikationerna.

Digitala kompetenser i Svenskfinland

Linda Mannilas utredning om digitala kompetenser inom den grundläggande utbildningen färdigställdes kring årsskiftet, men publicerades först 2021.

Förvaltning och organisation

Förtroendevalda och sakkunniga

Kulturfonden sköter beredningen och beslutsprocessen kring bidrags- och stipendieansökningar. Styrelsen leder organisationen, kansliet bereder ansökningarna och sköter administrationen och styrelsen fattar beslut om utdelningen.

Utomstående sakkunniga inom olika områden har en viktig uppgift vid bedömningen av ansökningar. Namnen på de cirka 40 utomstående sakkunniga offentliggörs inte. Styrelsen utser årligen de sakkunniga.

Kansliets organisation

Förtroendevalda

Förtroendeorgan

Våra förtroendevalda ska känna bra till samhälls-, utbildnings- och kulturlivet, organisationsfältet och regionerna i olika delar av Svenskfinland. Målsättningen är att olika områden inom det svenska utbildnings- och kulturlivet och olika delar av Finland blir företrädare och att köns- och åldersfördelningen är jämn.

Styrelsen

Styrelsen tillsätts av Svenska folkpartiets partistyrelse och består av en ordförande, åtta medlemmar och tre ersättare. Ordföranden väljs för tre år och kan återväljas en gång. Medlemmarna väljs för två år och kan återväljas två gånger.

Styrelsen fattar beslut om utdelningen, godkänner verksamhetsplanen och budgeten och övervakar kansliets verksamhet.

Delegationen

Delegationen är ett sakkunnigorgan för styrelsen och föreslår också vem som ska få Kulturfondens pris. Delegationens ordförande och fjorton medlemmar tillsätts av Svenska folkpartiets partistyrelse. Ordföranden väljs på tre år och kan återväljas en gång. Medlemmarna väljs på två år och kan återväljas två gånger.

De regionala fonderna

En del av beredningen för Svenska kulturfonden sköts av tre regionala fonder, Nylands svenska kulturfond, Österbottens svenska kulturfond och Åbolands svenska kulturfond. De regionala fonderna leds av direktioner som tillsätts av Svenska folkpartiets partistyrelse på förslag av stiftelsens styrelse. Direktionernas ordförande väljs för en period på tre år och kan återväljas en gång. Medlemmarna väljs för en period på två år och kan återväljas två gånger. För direktionernas medlemmar är det viktigt att vara väl förtrodda med samhälls- och kulturlivet på svenska inom sin region.

De regionala direktionerna gör förslag till utdelningen som styrelsen sedan godkänner. Ombudsmännen med regionansvar föredrar ärenden för respektive direktion.

Styrelsen

1.8.2019–31.7.2020

ORDFÖRANDE

Stefan Wallin
vd, PM, Åbo

MEDLEMMAR

Silja Borgarsdóttir Sandelin
specialmedarbetare, Helsingfors

Birgitta Forsström
ekonomie doktor,
direktör vid NIVA, Grankulla

Gunilla Granberg
utvecklingschef, Pargas

Anna-Lena af Hällström
(vice ordförande), HR-chef, Kristinestad

Christoffer Ingo
landsbygdsföretagare, Korsholm

Christel Liljeström
riksdagssekreterare, Sibbo

Annika Nummelin
seniorrådgivare vid
Nordiska ministerrådet, Stockholm

Ulf Stenman
vd, Larsmo

ERSÄTTARE

Anna Jungner-Nordgren, seniorrådgivare
vid Nordiska ministerrådet, Helsingfors

Håkan Nystrand, ordförande för METO-
Skogsbranschens Experter, Esbo

Eva Åström, studiehandledare, Uleåborg

1.8.2020–31.7.2021

ORDFÖRANDE

Mikaela Nylander
rättsnotarie, EK, Borgå

MEDLEMMAR

Silja Borgarsdóttir Sandelin
specialmedarbetare, Helsingfors

Birgitta Forsström
ekonomie doktor,
direktör vid NIVA, Grankulla

Gunilla Granberg
utvecklingschef Axxell, Pargas

Anna-Lena af Hällström
(vice ordförande), HR-chef, Kristinestad

Christoffer Ingo
landsbygdsföretagare, Korsholm

Christel Liljeström
riksdagssekreterare, Sibbo

Annika Nummelin
seniorrådgivare vid
Nordiska ministerrådet, Stockholm

Ulf Stenman
vd, Larsmo

ERSÄTTARE

Anna Jungner-Nordgren, sakkunnig
i nordiska och internationella frågor
vid Folktinget, Stockholm

Håkan Nystrand, ordförande för METO-
Skogsbranschens Experter, Esbo

Eva Åström, studiehandledare, Uleåborg

Styrelsen samlades till 14 möten av vilka tre var e-postmöten.

Delegationen

1.8.2019–31.7.2020

ORDFÖRANDE

Ann-Luise Bertell
dramaturg och författare, Vörå

MEDLEMMAR

Andreas af Enehielm
musiker och skådespelare, Helsingfors

Janne Grönroos
journalist och komiker, Stockholm

Helleke Heikkinen
EM, Helsingfors

Mårten Johansson
konsult och företagare, Ekenäs

Noona Leppinen
teaterpedagog, Helsingfors

Malin Olkkola
redaktör, freelancer/scenkonst, Vasa

Mats Prost
PM, Pargas

Marja Rak
designer, Jakobstad

Catharina von Schoultz
(vice ordförande), EM, Borgå

Frida Sigfrids
studerande, Borgå

Carola Sundqvist
amanuens, Jakobstad

Erik Söderblom
opera- och teaterchef, professor, Helsingfors

Joachim Thibblin
teaterchef, Åbo

Karolina Zilliacus
bibliotekschef, Åbo

1.8.2020–31.7.2021

ORDFÖRANDE

Mikael Svarvar
musiker, Larsmo

MEDLEMMAR

Andreas af Enehielm
musiker och skådespelare, Helsingfors

Janne Grönroos
journalist och komiker, Helsingfors

Helleke Heikkinen
EM, Helsingfors/Berlin

Mårten Johansson
konsult och företagare, Ekenäs

Noona Leppinen
teaterpedagog, Helsingfors

Malin Olkkola
redaktör, freelancer/scenkonst, Vasa

Mats Prost
PM, Pargas

Marja Rak
designer, Jakobstad

Catharina von Schoultz
(vice ordförande), EM, Borgå

Frida Sigfrids
studerande, Borgå

Carola Sundqvist
amanuens, Jakobstad

Erik Söderblom
opera- och teaterchef, professor, Helsingfors

Joachim Thibblin
teaterchef, Åbo

Karolina Zilliacus
bibliotekschef, Åbo

Delegationen samlades till ett vårmöte och ett höstmöte.

Direktioner

Nylands svenska kulturfond

1.8.2019–31.7.2020 och
1.8.2020–31.7.2021

ORDFÖRANDE

Anders Lindholm-Ahlefeldt
kultur- och fritidschef, Esbo

MEDLEMMAR

Jennifer Dahlbäck
verksamhetsledare, Karis

Börje Henriksson
pensionär, Vanda

Kristoffer Holmberg
programchef, Ekenäs

Catharina von Schoultz
EM, Borgå
(delegationens representant)

Leena Stolzmann
rektor, Borgå

Veronica Svenskberg
tjänsterådgivare, Liljendal

Joachim Thibblin
teaterchef, Patis

Mika Westerlund
linjeledare, Helsingfors

Gungerd Wikholm
redaktör, Karis/Helsingfors

Direktionen samlades till fyra möten.

Åbolands svenska kulturfond

1.8.2019–31.7.2020 och
1.8.2020–31.7.2021

ORDFÖRANDE

Emilie Gardberg
direktör för Finlands institut i London,
London och Salo

MEDLEMMAR

Martin Högstrand
lärare, Mariehamn

Sanna Järf
rektor, Kimitoön

Mats Prost
PM, Pargas
(delegationens representant)

Susanne Procopé Ilmonen
intendent, Mariehamn

Andrea Schmidt
kulturproducent, Åbo

Anne Sjöström
FM, museichef, Åbo

Jonas Sonntag
klasslärare, Åbo

Magnus Sundman
HK, EK, lärare, Pargas

Mia Österlund (1.8.2019–31.7.2020)
universitetslärare, Åbo

Johanna Wassholm (1.8.2020–31.7.2021)
docent, projektforskare, Åbo

Direktionen samlades till fyra möten.

Österbottens svenska kulturfond

1.8.2019–31.7.2020

ORDFÖRANDE

Daniel Björkstrand
EM, Malax

MEDLEMMAR

Heidi Storbacka
lektor, Jakobstad

Ann-Luise Bertell
dramaturg och författare, Vörå
(delegationens representant)

Mikael Snickars
rektor, Närpes

Robert Back
lektor, Nykarleby

Jeremy Crotts
snickarmästare, Vasa

Gunilla Lång-Kivilinna
arkitekt, Solf

Christer Tonberg
Jakobstad

Malin Storbjörk
MuM, Kronoby

Berit Öhman
bibliotekarie, Vasa

1.8.2020–31.7.2021

ORDFÖRANDE

Daniel Björkstrand
EM, Malax

MEDLEMMAR

Heidi Storbacka
lektor, Jakobstad

Mikael Svarvar
musiker, Larsmo
(delegationens representant)

Mikael Snickars
rektor, Närpes

Robert Back
lektor, Nykarleby

Jeremy Crotts
snickarmästare, Vasa

Gunilla Lång-Kivilinna
arkitekt, Solf

Christer Tonberg
Jakobstad

Malin Storbjörk
MuM, Kronoby

Magdalena Udd
bibliotekarie, Vasa

Direktionen samlades till tre möten.

Svenska kulturfondens personal

Sören Lillkung
PM, MuM,
verkställande
direktör

UTDELNING

Kulturteamet

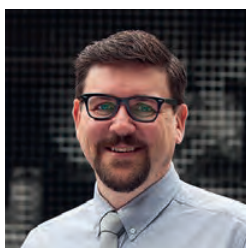
Åsa Juslin, FM,
ledande ombudsman,
kultur

Matts Blomqvist, FM,
ombudsman, Nyland

Martin Enroth, PeM,
ombudsman, Öster-
botten (fr.o.m. 1.8)

Håkan Omars, PeM,
ombudsman, Öster-
botten, (t.o.m. 31.7)

Anna Wilhelmson,
FM, ombudsman,
kultur

Utbildningsteamet

**Berndt-Johan
Lindström, PM,**
ledande ombudsman,
utbildning

**Katarina von
Numers-Ekman,**
FM, ombudsman,
utbildning

Åsa Rosenberg, PK,
ombudsman, Åboland
och Åland

Katja Zevallos,
PeM, ombudsman,
Studiefonden

Kommunikation

Martina Landén-Westerholm, PM, kommunikationschef

Petra Adlercreutz, EM, ledningens assistent

Annika Rönnblad, PM, ekonomie studerande, kommunikations-assistent

Mia Smulter, kulturproducent

Kundkontakt & IT

Peter Hällström, DI, datachef

Thomas Heikkilä, PK, IT- samordnare och tekniskt stöd till sökande

Jesper Koivumäki, ingenjör, IT- stöd och nätverksadministratör

Patrik Rusk, EM, senior systemutvecklare

Ekonomi & förvaltning

Britt-Marie Forsell-Stenström, EM, ekonomi- och förvaltningschef

Thua Hoyer, merkonom, kansliassistent (avgick med pension 1.11)

Lotta Rönnblad, tradenom, ekonomiassistent

BILDER PÅ PERSONALEN: EVA PERSSON

Verksamhets- berättelse och bokslut

INNEHÅLL

136	Verksamhetsberättelse
150	Bokslut
150	Resultaträkning
151	Balansräkning
152	Noter till bokslutet
155	Bokslutets underskrifter
155	Förteckning över använda bokföringsböcker
156	Revisionsberättelse

Verksamhets- berättelse

Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland sr (nedan även kallad **utdelningsstiftelsen**) är utdelningsorganisation för avkastningen ur den fristående fonden Svenska kulturfonden inom Svenska Litteratursällskapet i Finland r.f. (SLS). Denna fristående fond, som SLS äger och förvaltar, består i sin tur totalt av cirka 490 fonder. Marknadsvärdet av fondernas placeringar uppgick 31.12.2020 till cirka 1,4 miljarder euro och kan ses i SLS bokslut.

Utdelningsstiftelsen använder också namnet Svenska kulturfonden i sin löpande verksamhet och har registrerat namnet som sekundärt kännetecken i sina stadgar.

Bakgrund

Svenska kulturfonden grundades år 1908 av Svenska Folkpartiet (SFP). Samma år donerade SFP det dåvarande grundkapitalet till SLS som fick uppdraget att förvalta kapitalet. Senare donationer ges därför till Svenska kulturfonden inom SLS. Enligt villkoren i donationsbrevet, som upprättades 30.12.1908, ska fondens avkastning användas ”för främjandet av den svenska undervisningen och andra all-

männa svenska kulturuppgifter i Finland”.

Utdelningen ur Svenska kulturfonden sköttes via en oregistrerad förening inom SFP tills en stiftelse grundades 15.12.2010. Målsättningen var att tydliggöra föreningens juridiska status. Samtidigt delegerade SFP beslutanderätten, för den summa som SLS:s finansråd årligen ställer till förfogande för utdelning av avkastningen ur Svenska kulturfonden inom SLS, till den nya stiftelsen.

Utdelning

SLS finansråd beslutar årligen om dispositionen av avkastningen i Svenska kulturfonden inom SLS. Utdelningsstiftelsens styrelse fattar sedan beslut om utdelningen av de till den tilldelade medlen. Besluten tas i enlighet med villkoren i donationsbrevet. De beviljade bidragen betalas ut av SLS.

Fastigheter och konstsamling

Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar sr (nedan även kallad fastighetsstiftelsen SKUI) grundades i december 2013 för att sköta den fastighetsmassa som överfördes till denna ur den fristående fonden Svenska kulturfonden inom SLS. Av beloppet som SLS årligen tilldelar utdelningsstiftelsen reserveras enligt avtal fem procent för fastighetsstiftelsen SKUI. De reserverade medel som SKUI inte använt under året överför SLS vid årets

slut till utdelningsstiftelsens utdelningsbara medel. Utdelningsstiftelsen kan enligt särskilt beslut vid behov bevilja dessa medel på nytt till fastighetsstiftelsen SKUI.

Stiftelsen Pro Artibus sr grundades redan 1991 för att sköta Svenska kulturfondens konstsamling som fanns både inom SLS och SFP.

Svenska kulturfonden

Begreppet Svenska kulturfonden används alltså i flera sammanhang och av flera organisationer.

I dagligt tal används ofta Svenska kulturfonden som ett samlande begrepp för verksamheter inom utdelningsstiftelsen och fastighetsstiftelsen samt delvis i Pro Artibus och angående kapitalet inom SLS.

Sambandet mellan de här olika organisationer kan beskrivas med bilden ovan.

Stadgar och ändamål

Texten nedan citerar till stora delar stadgarna för utdelningsstiftelsen där den betecknas stiftelsen.

Stiftelsens stadgar ändrades och registrerades 2017 för att motsvara Stiftelselagen 487/2015.

Stiftelsens *ändamål* är att *främja och stödja utbildning, kultur, konst, vetenskap och forskning samt samhällsservice som gynnar det svenska i Finland.*

Stiftelsen kan *uppfylla sitt ändamål* genom att

- ombesörja beredning och finansiering av utbildnings- och kulturprojekt på svenska i Finland
- stödja projekt som påverkar och främjar service på svenska
- samordna och sköta olika finlandssvenska fonders utdelningsverksamhet för samma ändamål som stiftelsen har
- ta initiativ till, medverka i samt informera om kulturarbetet som gynnar det svenska i Finland
- ordna utbildning, diskussioner och konferenser inom sitt område
- ordna utbildnings- och kulturpolitiska konferenser
- beställa undersökningar och utredningar inom sitt område
- via specialfonder stödja grundaren för politiskt arbete som syftar till att stärka tvåspråkigheten och framför allt det svenska språkets ställning i Finland
- i övrigt idka ändamålsfrämjande verksamhet

Stiftelsen kan även idka affärsverksamhet för att finansiera sin verksamhet.

Stadgarna har inte ändrats under året.

Hur utdelningsstiftelsen verkar för att uppfylla ändamålet

Ändamålet förverkligas på följande sätt:

1. Utdelningsstiftelsens administration

- den administrativa beredningen och beslutsprocessen kring bidrags- och stipendieansökningar
- egna projekt och utredningar som främjar undervisning och kultur på svenska i Finland
- rätt att erhålla medel ur Svenska kulturfondens avkastning för att kunna utföra de här administrativa uppgifterna.

2. Svenska kulturfondens utdelning

- bevilja stipendier och bidrag till sammanslutningar, institutioner och enskilda personer inom utbildning och kultur på svenska i Finland.

**ÅR 2020 STÄLLDE SLS ENLIGT FINANSRÅDETS BESLUT
42 MILJONER EURO TILL DISPOSITION FÖR UTDELNING:**

Euro

Reserveras för föreskrivna/anvisade mottagare år 2020:	2 766 438,10
Reserveras för Svenska kulturfonden år 2020:	37 133 561,90
ur SLS fonder	107 901,89
ur Svenska kulturfondens fristående fonder	850 000,00
ur Svenska kulturfondens gemensamt förvaltade fonder	36 175 660,01
Reserveras för Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar sr	2 100 000,00
TOTALT	42 000 000,00

**TILLFÖRDA MEDEL OCH
BEVILJADE BIDRAG 2020 (2019)
ENLIGT VERKSAMHETSOMRÅDE**

	2020		2019	
	euro	procent	euro	procent
1) Utdelningsstiftelsens tillförda medel				
Administration	2 373 087	6,0 %	2 365 559	5,9 %
Kansliets kultur- och utbildningsverksamhet	276 913	0,6 %	385 991	1,0 %
Administration totalt	2 650 000	6,7 %	2 751 550	6,8 %
2) Svenska kulturfondens utdelning				
Konst och kultur	15 641 453	39,7 %	15 854 691	39,2 %
Utbildning	7 544 768	19,1 %	7 783 059	19,3 %
Vetenskap	4 063 935	10,3 %	3 772 045	9,3 %
Allmän finlandssvensk verksamhet	9 531 910	24,2 %	8 255 822	20,4 %
Fastighetsstiftelsen SKUI	0	0,0 %	2 000 000	4,9 %
Utdelning totalt	36 782 066	93,3 %	37 665 617	93,2 %
Totala använda medel ur Svenska kulturfonden år 2020	39 432 066	100 %	40 417 167	100 %
Överförs till 2021 års utdelning	-6 462 131		-2 364 673	
Återgående medel från tidigare år	2 820 198		1 935 474	
Medel från andra stiftelser och föreningar	1 074 000		846 366	
Disponibla medel från SLS år 2020	42 000 000		40 000 000	

1) Registreras i Stiftelsen 2) Registreras i SLS

Utdelningsstiftelsen använde 2,7 miljoner euro av de tillförda medlen för att täcka de löpande kostnaderna för administration och kultur- och utbildningsverksamhet som drivs av kansliet.

År 2020 beviljades bidrag för 36,8 miljoner euro. Beloppet bestod av:

- 42 miljoner euro som SLS finansråd ställde till utdelningsstiftelsens disposition för år 2020,
- 2,8 miljoner euro av tidigare års anslag och
- 1,1 miljoner euro som andra allmännyttiga stiftelser och föreningar bidragit med för gemensamma satsningar.

- De medel som år 2020 reserverats för SKUI återgick i sin helhet till utdelningsstiftelsen
- Till utdelningen för år 2021 överförs 6,5 miljoner euro.

Utdelningsstiftelsen behandlade totalt ungefär 7 200 (6 800) ansökningar på totalt 93 (83) miljoner euro.

Av utdelningen var 3,6 miljoner euro regionala bidrag (3,9 miljoner euro år 2019).

Alla mottagare, ändamål och beviljade belopp finns på webbsidan <https://beviljade.kulturfonden.fi>.

Väsentliga händelser under räkenskapsperioden

Utdelningsstiftelsen behandlade ansökningar, beviljade bidrag och drev egna projekt och utredningar som stödde verksamheten och intressegrupperna. Stiftelsen bedrev inte forskning eller utvecklingsverksamhet.

Kansliet flyttades från Simonsgatan 8 till Georgsgatan 27. Även fastighetsstiftelsen SKUI finns nu i utrymmena i Amos Anderssons hus som hyrs av Föreningen Konstsamfundet för Svenska kulturfondens utdelnings- och fastighetsverksamhet.

Utdelningsstiftelsen gjorde en intern analys av förhållandet mellan utdelnings- och fastighetsstiftelsen i juni 2020. Analysen stod bland annat som grund för rekryteringsprocessen av

en ny ledande tjänsteman för fastighetsstiftelsen. Resultatet och efterföljande diskussioner blev att stiftelserna beslöt att under år 2021 gemensamt anställa en sakkunnig i fastighetsfrågor som skulle vara anställd till 50 procent av utdelningsstiftelsen och till 50 procent av fastighetsstiftelsen.

Bidrag och stipendier – några exempel

• Utdelningsstiftelsens satsningar på grund av coronapandemin

- Man reagerade snabbt på den svåra situationen för de grupper som påverkades hårt av coronarestriktionerna. I samarbete med Konstsamfundet lanserades den tillfälliga bidragsformen Kultur under tiden för att

stödja främst frilansande konstnärers och kulturarbetares sysselsättning. Inom ramen för Kultur under tiden I beviljades 700 000 euro av vilket stiftelsens andel var 380 000 euro. Under år 2021 fortsatte satsningen med Kultur under tiden II till teatrar och kulturhus och Kultur under tiden III för frilansande konstnärers och kulturarbetares sysselsättning.

- Utvecklingsbidrag för föreningshus för sammanlagt 300 000 euro genom Huset mitt i byn-bidragen.
- Deltog med 100 000 euro i kultur- och undervisningsministeriets stödpaket för det nationella kulturfältet i kris.
- Bidrog på våren med 36 500 euro till en gemensam satsning med fyra andra fonder där alla elever i åk 1–9 i de svenskspråkiga skolorna och i språkbadsklasserna fick gratis tillgång till det digitala skolbiblioteket Ebban.
- Antalet ansökningar med fri ansöknings-tid minskade, främst på grund av coronasituationen, med knappt 600 ansökningar. En del av medlen omallokerades till ovanstående projekt.

• Fleråriga satsningar

- Några av våra större fleråriga satsningar kunde utföras som planerat: Nätverket Svenska nu beviljades 275 000 euro och fortsatte stödja svenskundervisningen i finska skolor. Flera av projekten inom det strategiska Hallå!-programmet för en levande tvåspråkighet blev klara. Dialogpausstiftelsen, som arbetar för att förbättra diskussionsklimatet i Finland, beviljades ett treårigt bidrag på 200 000 euro per år.
- Åbo Akademi beviljades ett bidrag på 150 000 euro för en tvåårig innovationsstudie med syftet att utveckla den finlandssvenska lärarutbildningen.

- Helsingfors universitet beviljades ett bidrag på 200 000 euro för ett treårigt projekt där man undersöker rasism och våldsmående i finlandssvenska högstadieskolor.
- Svenska social- och kommunalhögskolan beviljades ett bidrag på 150 000 euro för ett tvåårigt tvärvetenskapligt projekt som undersöker värdeladdade debatter om genus, klass och etnicitet i det svenska Finland.
- Åbo Akademi beviljades ett bidrag på 120 000 euro för att anställa en språkbads-koordinator på tre år.
- Finlands svenska Marthaförbund beviljades ett bidrag på 105 000 euro för ett treårigt projekt där man bland annat gör skolbesök och sprider forskningsbaserad kunskap om hur nedskräpning och övergödning av Östersjön kan motverkas.
- Intresseföreningen för finlandssvenska frilanskritiker erhöll 200 000 euro för andra året av tre. Projektet Kritikbyrån syftar till att förbättra villkoren för frilanskritiker samt höja nivån på den finlandssvenska konstkritiken.
- Sibelius-samfundet beviljades 200 000 euro för att trygga den fortsatta utgivningen av Jean Sibelius samlade verk i en kritisk utgåva under åren 2021–2025.
- Tillsammans med några andra finlandssvenska fonder och stiftelser har Svenska kulturfonden under de närmaste tre åren satsat totalt 1,85 miljoner euro på Nationalbibliotekets projekt att digitalisera alla dagstidningar som utkommit på svenska i Finland. Stiftelsens andel är 500 000 euro. Projektet skall vara slutfört åt 2024.
- Konsttestarna, som varit ett treårigt samarbetsprojekt med Suomen Kulttuurirahasto, fortsätter ännu med tilläggsfinansiering under läsåret 2021–2022.

- Den standertskjöldska-fonden omfattar bland annat Elfvik-ateljéerna i Victoria-kvarteret och seniorboende i Majblomman i Helsingfors samt Vindängen i Esbo. Från fonden beviljas också rekreativresor – i första hand till äldre konstnärer. Resorna har dock påverkats i hög grad av Corona-situationen.

• **Övriga väsentliga bidrag var bland annat:**

- Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi beviljades ett bidrag på 200 000 euro för den finlandssvenska medborgarpanelen Barometern.
- Åbo Akademi och Arcada beviljades 200 000 euro för ett gemensamt projekt kring artificiell intelligens och robotik inom social- och hälsovården.
- Stiftelsen Vetenskapscentrum sr (Heureka) beviljades ett bidrag på 129 000 euro för att inspirera barn inom småbarnspedagogiken att ta del av vetenskap, forskning och teknik.
- Företaget Moilo beviljades ett bidrag på 120 000 euro för ett digitalt material kring multilitteracitet, social kompetens om empati för småbarn.
- Stiftelsen ReGeneration 2030 beviljades sammanlagt 110 000 euro för att planera och förverkliga ungdomarnas internationella hållbarhetsvecka – ReGeneration-veckan på Åland hösten 2021.
- Kulturföreningen Katrina beviljades ett bidrag på 100 000 euro för Operan *Lisbeta* som ska framföras under Ålands 100-årsjubileum 2021.
- Tammerforshuset beviljades ett bidrag på 100 000 euro för skapandet av isbaletten Snödrottningen baserad på nordisk mytologi.
- Inom film- och medieproduktion beviljade Stiftelsen bidrag på drygt 0,7 miljoner för film/tv-projekt. Dessa delas ut i samarbete med Konstsamfundet. TV-serien Vesta-Linnéa understöddes med 100 000 euro och Klaus Härös fick ett förlustgarantilån för sin första spelfilm på engelska, *My Sailor, My Love*.
- Finlands svenska sång- och musikförbund beviljades ett bidrag på 80 000 euro för körklubbsverksamhet för åk 3–6. Projektet gjordes i samarbete med DUNK och Hem och Skola.
- Arne Alligator Brands ab beviljades ett bidrag på 80 000 euro för Arne Alligator barnmusikal med inslag av nycirkus.
- Sus Productions beviljades 80 000 euro för en dokumentärfilm om Erik Bergman inför hans 110-årsjubileumsår 2021.
- Stiftelsen Pro Artibus beviljades ett stöd på 72 000 euro för att genom en öppen konstnärstävling förverkligande en konstnärlig gestaltning (mural) på SLS byggnad på Runebergsgatan 50. Tävlingen var öppen för konstnärer bosatta i Norden.
- Schildts & Söderströms beviljades 50 000 euro för att kunna producera en större mängd finlandssvenska ljudbokstitlar under perioden 2020–2021.
- Ett bidrag på 50 000 euro beviljades Helsingin kamarikuoro för att förverkliga körverket Bygden under Bergman-året 2021.
- P.g.a. Coronapandemin tvingades man göra ett uppehåll angående de stipendier som stiftelsen erbjuder för praktik- och residensvistelser på olika håll i världen.

• **Stiftelsen beviljade arbets- och doktorandstipendier samt verksamhetsbidrag till många finlandssvenska organisationer.**

Ansökningssystemet Rimberty

Årets fokusområden var datasäkerhet och dokumentation.

Man utvecklade också tillgängligheten för ansökningsportalen, användarvänligheten för ansökningsblanketterna och funktionalitet för att skicka information om våra forskningsbidrag till Datalagret för forskningsinformation samt utformat flexiblere lösningar för utbetalningar av bidrag. Även stipendiebostäderna hanteras numera i Rimberty.

Kommunikation

Tillgänglighet, hållbarhet och effektivitet var ledord för utdelningsstiftelsens kommunikation år 2020.

Under året gavs nästan 50 pressmeddelanden. Meddelandena behandlade främst beviljade bidrag, utdelningen överlag, utredningar, pristagare och aktuella frågor om organisationen. Särskilt Kultur under tiden, ordförandevälen, pristagare och novemberutdelningen väckte stort medialt intresse. Frågorna och fonden fick överlag positiv publicitet.

Kommunikationen på sociala media effektiviserades. Med hjälp av främst videoproduktioner men också samarbete med andra aktörer nåddes nya och större målgrupper.

Rapporter

- *Det breda uppdraget – Utbildning, rekrytering och arbete för allmänna bibliotek på svenska i Finland*, Maria Grundvall. Utredningen presenterades vid en seminariedag för biblioteksanställda som Stiftelsen ordnade i januari i Helsingfors.
- *Att bevara genom att använda – utredning om Svenska kulturfondens renoveringsbidrag*, Sebastian Gripenberg. I januari ordnades ett seminarium i samband med lanseringen utredningen.

- *Mer än en Hobby! En kartläggning av den grundläggande konstundervisningen på svenska i Finland*, Lasse Garoff. Utredningen presenterades vid ett välbesökt seminarium i mars i Helsingfors.
- *Svenska kulturfondens årsbok 2019 och Svenska kulturfondens pristagare 2020*, redaktör Jens Berg
- Linda Mannilas utredning om digitalisering inom den grundläggande utbildningen färdigställdes kring årsskiftet, men publicerades först 2021.

Övriga evenemang och produktioner

- Utdelningsstiftelsen deltog i utbildningsmässan *Educa* i Helsingfors i slutet av januari.
- De förtroendevaldas idédagor ordnades digitalt i augusti. Teman var omvärldsanalys, ungdomars välmående, det nya normala under och efter en pandemi och Stiftelsens kommande strategiska program.
- Fredrika-stipendiets traditionella utdelningsfest ersattes med en videoproduktion som uppmärksammade Fredrika Runeberg och årets pristagare Sjuksköterskeföreningen i Finland r.f.
- Webbseminariet *Mitt kreativa år* ordnades i september för arbetsstipendiater. Skatter och LPA, självledarskap, prestationskrav och välmående var teman.
- På grund av coronakrisen ställdes årets vårfeater in. Det planerade scenprogrammet anpassades och presenterades i videoserien *Ingenstans hemma, ingenstans vilse*.
- Vårens pristagare uppmärksammades med en videoproduktion med begreppet dialog som tema. Videon publicerades i oktober.

- Inför ansökningstiden i november gjordes en serie informationsvideor för sökande.
- Vinnarna i PON-tävlingen för unga tecknare, kolumntävlingen Argh? och uppsatstävlingen för finskspråkiga abiturienter uppmärksammades i videoproduktionen *Ung och kreativ* i december.
- Man deltog i december i det virtuella bokevenemanget Bokström med två programslag och videoserien *Ingenstans hemma, ingenstans vilse*.
- Året avrundades med ett webbseminarium för förtroendevalda och personal. Temat var Finland i framtiden med fokus på det svenska.

Samverkan med finlandssvenska fonder

En arbetsgrupp, bestående av ledande tjänstemän och ordförande från Svenska kulturfonden, Föreningen Konstsamfundet, Svenska folkskolans vänner, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne, Svenska Litteratursällskapet och Stiftelsen Tre Smeder samarbetar för att åstadkomma en klar och effektiv arbetsfördelning. Genom samverkan ville man uppnå större genomslagskraft i gemensamma projekt. Gruppen kompletterades år 2020 med Harry Schaumans Stiftelse och samfundet Folkhälsan.

Målsättningen är att synliggöra det svenska som en tillgång för hela landet, speciellt för nästa generation då barn- och ungdom har speciell fokus. Ett gemensamt intresse är att utveckla de svenska rummen – från föreningshus och folkhögskolor till kulturhus och utbildningsfastigheter - vilket under året tagit sig uttryck i gemensamma satsningar på utbildningsfastigheter i de så kallade språköarna och genom bidrag till det nya kulturhuset

Fokus i Karis. Fondsarbetsgruppen undersöker även möjliga kulturhussatsningar i Helsingfors, Åbo, Pargas och Vasa.

Gutsy Go, HBL Junior, projekt Fredrika och en satsning som gav alla svenskspråkiga grundskolor tillgång till det digitala skolbiblioteket Ebban utgör även exempel på gemensamma projekt år 2020. Några fonder bidrog även till utgivningen av 100 stycken svenskspråkiga ljudböcker. ReGeneration-veckan för hållbar utveckling arrangeras i Mariehamn år 2021 med finansiering av flera finlandssvenska fonder.

Några av fonderna finansierade under året tillsammans också ett antal utvärderingar och analyser vilka kan stå som grund för kommande års gemensamma strategiska satsningar.

Förändringar i personalen

Lotta Rönnblad började som ny ekonomiassistent den 7.1.2020 och Martin Enroth efterträdde 1.8.2020 Håkan Omars som ombudsman i Österbotten. Thua Hoyer avgick med pension 31.10.2020.

I maj 2021 börjar Joel Johansson som fastighetschef på utdelnings- och fastighetsstiftelserna. Han fördelar sin tid jämnt mellan de båda stiftelserna.

Väsentliga händelser efter räkenskapsperiodens slut

Finansrådet i SLS har 19.3.2021 beslutat att år 2021 ställa 42 miljoner euro till disposition för Svenska kulturfondens ändamål enligt följande:

Euro

Reserveras för föreskrivna/anvisade mottagare år 2021:	2 851 376,10
Reserveras för Svenska kulturfonden år 2021:	37 048 623,90
ur SLS fonder	112 616,85
ur Svenska kulturfondens fristående fonder	400 000,00
ur Svenska kulturfondens gemensamt förvaltade fonder	36 536 007,05
Reserveras för Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar sr	2 100 000,00
TOTALT	42 000 000,00

Riskhantering och framtidsutsikter

Styrelsen och den operativa ledningen har det övergripande ansvaret för riskhanteringen.

Ryktesrisk

Ett gott rykte och allmänhetens förtroende är grundläggande för utdelningsstiftelsen. Ett fokusområde är att trygga att namn eller rykte inte skadas. Grunden för det goda ryktet ligger i att man arbetar – enligt stadgarna och med respekt för donatorernas vilja – effektivt och hållbart, med stor integritet och hög kvalitet och med klar anknytning till det svenska i Finland.

För att minimera ryktesrisken behandlas alla intressenter rättvist, respektfullt och etiskt. Man kommunicerade snabbt, öppet och tydligt. Fokus var på god ledning och

professionellt arbete i enlighet med lagar, principer och anvisningar. Både verksamheten och verksamhetsprinciperna utvärderades regelbundet.

Ryktesrisken kan – till skillnad från övriga risker – basera sig på verkliga eller fiktiva händelser. Man utvärderar kontinuerligt händelser som kunde inverka negativt på ryktet och agerade.

Risk för ojämn eller minskad utdelning

I en föränderlig och oförutsägbar värld är det viktigt att Svenska kulturfondens kapital förvaltas hållbart och effektivt och säkrar en god utdelning. Kapitalet, som ägs och förvaltas av SLS, består till cirka 80 procent av aktier, 10 procent av ränteplaceringar och 10 procent av fastigheter och fastighetsaktier.

SLS beskriver sin placeringsverksamhet på följande sätt:

SLS placeringsverksamhet styrs av finansrådet som fastställer sällskapets placeringspolitik. Placeringspolitiken definierar målet för placeringsverksamheten som är att:

- a. generera stabil och förutsägbar direktavkastning för verksamhet och utdelning samt att
- b. uppnå en totalavkastning som motsvarar avkastningskravet och därmed tryggar förmögenhetens realvärde på lång sikt.

Placeringsverksamhetens risker betraktas mot bakgrund av målet gällande avkastning och bevarandet av kapitalets långsiktiga realvärde. Placeringsverksamhet är utsatt för olika typer av risk. För att hantera de risker som den valda placeringspolitiken innebär eftersträvas en tillräcklig diversifiering för att minska beroendet av enskilda planeringsinstrument. SLS upprätthåller i enlighet med placeringspolitiken i sin balans buffertar för att hantera portföljens värdeförändringsrisker, direktavkastningsrisker, likviditetsrisker samt bolagsspecifika risker, kreditrisker och risker förknippade med ansvarsfullhet och hållbarhet. Beaktande av portföljens sammansättning bedöms dessa risker vara på en normal nivå och riskbuffertarna tillräckliga.

En viktig aspekt i placeringspolitiken är hållbarheten som SLS beaktar genom att ha definierat principer för ansvarsfulla placeringar. Man anser att bolag som agerar ansvarsfullt kan förväntas vara mera framgångsrika och möta färre risker i sin verksamhet vilket leder till att ansvarsfullhetsaspekterna är i linje med både direktavkastnings- och totalavkastningskravet.

SLS upprätthåller också regelbundet medel till en konjunkturutjämningsfond vars syfte är att med fondens kapital utjämna konjunkturvariationernas inverkan på den för Svenska kulturfondens ändamål till disposition ställda avkastningen.

Noggrannare information om placeringarna finns i SLS förvaltningsprinciper, <https://www.sls.fi/sv/forvaltningsprinciper>.

Framtidsutsikter

Svenska litteratursällskapets placeringsverksamhet har under flera år gett en stadig avkastning, trots en viss osäkerhet på aktiemarknaden. Utdelningsstiftelsens disponibla medel och därmed också utdelningens storlek förväntas trots det bibehållas på en stabil nivå under de närmaste åren. Risken är liten för att utdelningsnivån skulle förändras väsentligt under de närmaste åren.

Styrelse, övrig ledning och revisorer

Styrelsen

Styrelse tillsätts av SFP:s partistyreelse. Styrelsen består av en ordförande, åtta ordinarie ledamöter och tre ersättare. Ordförande utses för tre mandatperioder i sänder och samma person får utses för högst två på varandra följande sådana perioder. Övriga medlemmar utses för två mandatperioder i sänder och samma person får utses för högst tre sådana på varandra följande perioder. Mandatperioden löper årligen från 1 augusti till 31 juli.

Mikaela Nylander efterträdde Stefan Wallin som ny styrelseordförande den 1 augusti 2020.

Som delegationens ordförande efterträdde Mikael Svarvar Ann-Luise Bertell likaså den 1 augusti 2020.

STYRELSENS SAMMANSÄTTNING UNDER ÅRET VAR:

	1.8.2020 – 31.7.2021	1.8.2019 – 31.7.2020
ordförande	Mikaela Nylander	Stefan Wallin
vice ordförande	Anna-Lena af Hällström	Anna-Lena af Hällström
ordinarie medlem	Annika Nummelin	Annika Nummelin
ordinarie medlem	Birgitta Forsström	Birgitta Forsström
ordinarie medlem	Christel Liljeström	Christel Liljeström
ordinarie medlem	Christoffer Ingo	Christoffer Ingo
ordinarie medlem	Gunilla Granberg	Gunilla Granberg
ordinarie medlem	Silja Borgarsdóttir-Sandelin	Silja Borgarsdóttir-Sandelin
ordinarie medlem	Ulf Stenman	Ulf Stenman
ersättare	Anna Jungner-Nordgren	Anna Jungner-Nordgren
ersättare	Eva Åström	Eva Åström
ersättare	Håkan Nystrand	Håkan Nystrand

Styrelsen sammankom till 14 möten varav 2 var e-postmöten.

Vd, övrig ledning och förvaltningsorgan

Vd Sören Lillkung ledde utdelningsstiftelsens kansli. En ledningsgrupp med fem personer bistod vd. Vd är – till skillnad från ledningsgruppen – en del av den juridiskt ansvariga ledningen.

Utdelningsstiftelsen hade en delegation och tre direktioner för de regionala fonderna: Nylands svenska kulturfond, Åbolands svenska kulturfond och Österbottens svenska kulturfond. Dessa var både sakkunnigorgan och beredande organ.

Arvoden till förtroendevalda och lön till vd

Styrelse- och delegationsordförande fick ett årsarvode på 33 000 respektive 21 600 euro.

Övriga styrelse-, delegations- och direktionsmedlemmar fick arvoden på basen av antalet möten som de deltagit i. Styrelsemedlemmarnas mötesarvode var 500 euro och delegationsmedlemmarnas 250 euro. De regionala direktionernas ordförande fick 500 euro per möte och medlemmarna 250 euro. Arvodena, som varit oförändrade sedan år 2014, fastställs av Sfp:s finansråd. Den totala summan arvoden syns i närstående tabellen samt i bokslutets noter. Vd:s lön var 152 640 euro under år 2020 samt telefonförmån.

Revisorer

Revisionssamfundet Ernst & Young Ab var revisor med CGR Bengt Nyholm som huvudansvarig revisor. Revisorerna erhöll enligt faktura ett arvode på 17 754,32 euro under år 2020.

Närståendekrets och jäv

Utdelningsstiftelsen hade en dokumenterad närståendekrets- och jävsanvisning för utdelningsverksamheten och upprätthöll ett närståenderegister för en del av den snäva närståendekretsen.

Närståendekrets

I enlighet med bestämmelserna om närståendetransaktioner strävade man efter att säkerställa att

- personer som hör till närståendekretsen inte favoriserades vid utdelningen av stipendier och bidrag,

- kommersiella transaktioner skedde på marknadsvillkor och till marknadspriser, om inte något annat följer av särskilda skäl, och
- ekonomiska transaktioner med personer som hör till den snäva närståendekretsen rapporterades i verksamhetsberättelsen.

Närståendetransaktioner övervakades genom att upprätthålla ett närståenderegister. Med hjälp av registret kunde man kontrollera att bidrag beviljades på korrekta grunder och uppfyllde ovanstående rapporteringskrav. Registrets beskrivning var tillgänglig på webbplatsen.

Närståendekretstabell

ÅTGÄRDER ELLER EKONOMISKA FÖRDELAR I EURO	NÄRSTÅENDEKRETSRELATIONENS KARAKTÄR				
	1	2	3	4	5
A Ledningens löner, arvoden och pensionsförpliktelser					
A.1 Styrelse och VD		262 765			
A.2 Revisorer		17 754			
A.3 Övrig ledning (ledningsgrupp)			432 480		
B Avtal					
C Beviljade bidrag, stipendier och ersättningar	2 649 061			300	
D Beviljade lån, ansvar och ansvarsförbindelser					
E En beskrivning av åtgärder och ekonomiska fördelar	Bidrag till Stiftaren, SKUI och Pro Artibus	Sedvanliga löner & arvoden	Löner till personal	Sedvanliga bidrag	Sedvanliga bidrag

Närståendekretsrelationens karaktär

- 1 Stiftaren och den som utövar bestämmande inflytande i stiftelsen samt deras eller stiftelsens dottersammanslutning och dotterstiftelse
- 2 Styrelseledamöterna samt ersättarna för dem, verkställande direktören och dennes ställföreträdare samt revisorerna i stiftelsen och i sammanslutningar och stiftelser som avses i 1 punkten
- 3 Stiftelsens ombud och andra personer som deltar i ledandet av stiftelsen (ledningsgrupp)
- 4 Familjemedlemmar till personer som avses i 2–3 punkten (punkt 1 är inte i detta fall en person)*
**make och sambo, egna barn och makens eller sambons barn och dessa barns make eller sambo och efterkommande samt egna och makens eller sambons föräldrar, far- och morföräldrar och deras föräldrar*
- 5 Sammanslutningar och stiftelser där en människa eller flera samverkande människor som avses i 1–4 punkten har bestämmande inflytande

Stiftelsen är inte medveten om övriga närståendetransaktioner än de som presenteras i tabellen ovan.

Jäv

Styrelsen fattade beslut om alla beviljade bidrag. Styrelsemedlemmar, delegationsmedlemmar, direktionsmedlemmar, sakkunniga, stiftelsens ombud och personer i ledande ställning registrerade jäv i stiftelsens elektroniska stipendiehanteringssystem enligt följande principer:

- alla pågående förtroendeuppdrag som kan ha betydelse för uppdraget inom stiftelsen registrerades

- jäv registrerades på ansökningsnivå
- ärenden som gäller stiftelsens närståendekrets registrerades på ansökningsnivå

Förtroendevalda, sakkunniga och personal deltog inte i beredningen av, behandlingen av eller beslutsfattandet i ett ärende där de var jäviga.

Bokslut

1.1 – 31.12.2020

Resultaträkning

	Not	1.1-31.12.2020 euro	1.1-31.12.2019 euro
Ordinarie verksamhet			
Intäkter			
Tillförda medel från Svenska kulturfonden i SLS	1	2 650 000,00	2 751 550,00
Övriga intäkter		196 119,00	291 221,19
		2 846 119,00	3 042 771,19
Kostnader			
Personalkostnader	2		
Löner och arvoden		-1 477 297,80	-1 506 430,95
Pensionskostnader		-194 262,37	-217 046,99
Övriga lönebikostnader		-39 719,01	-33 091,92
		-1 711 279,18	-1 756 569,86
Avskrivningar	3	-20 722,37	-13 424,86
Övriga kostnader	4	-1 065 127,10	-1 110 760,43
Ordinarie verksamhetens över (+) / -underskott (-)		48 990,35	162 016,04
Finansiella intäkter och kostnader		0,03	-40,14
Räkenskapsperiodens resultat		48 990,38	161 975,90

Balansräkning

	Not	31.12.2020 euro	31.12.2019 euro
AKTIVA			
BESTÅENDE AKTIVA			
Materiella tillgångar	5		
Inventarier och lösöre		105 084,59	51 068,99
Förskottsbetalningar		0,00	0,00
		105 084,59	51 068,99
RÖRLIGA AKTIVA			
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		24 298,33	107 480,36
Övriga fordringar		10 500,00	18 374,77
Resultatregleringar		746,68	7 955,08
		35 545,01	133 810,21
Kassa och bank		740 505,85	600 835,55
		881 135,45	785 714,75
PASSIVA			
EGET KAPITAL			
Eget kapital	6		
Grundkapital		25 000,00	25 000,00
Överskott/underskott från tidigare år		396 438,48	234 462,58
Räkenskapsperiodens överskott		48 990,38	161 975,90
		470 428,86	421 438,48
FRÄMMANDE KAPITAL			
Kortfristigt främmande kapital			
Skulder till leverantörer		131 046,72	62 412,28
Övriga skulder		73 546,14	91 678,69
Resultatregleringar	7	206 113,73	210 185,30
		410 706,59	364 276,27
		881 135,45	785 714,75

Allmänna principer för uppgörande av bokslutet

Principer för uppgörande av bokslut

Bokslutet har upprättats och presenteras i enlighet med stadgandena i stiftelse- och bokföringslagen. Stiftelsen hör till gruppen små bokföringsskyldiga.

Ordinarie verksamhet

I gruppen ordinarie verksamhet i resultaträkningen presenteras tillförda medel från

Svenska kulturfonden (inom Svenska Litteratursällskapet i Finland r.f., SLS) samt övriga intäkter. Dessa specificeras närmare i noterna till resultaträkningen.

Värderingen av bestående aktiva

De materiella tillgångarna har i balansräkningen upptagits till anskaffningsutgiften med avdrag för planliga avskrivningar.

Noter till resultaträkningen

1. Intäkter från ordinarie verksamhet

	1.1 – 31.12.2020	1.1 – 31.12.2019
Tillförda medel från Svenska kulturfonden (Svenska Litteratursällskapet i Finland r.f.)		
Tillförda medel för Stiftelsens administration	2 355 446,73	2 365 559,33
Tillförda medel för Stiftelsens egna utbildnings- och kultursatsningar och projekt	294 553,27	385 990,67
Totala tillförda medel	2 650 000,00	2 751 550,00
Övriga intäkter		
Sålda tjänster (momspliktiga)	194 827,49	230 062,51
Övriga momsfria intäkter	1 291,51	61 158,68
Totala övriga intäkter	196 119,00	291 221,19
Totala intäkter	2 846 119,00	3 042 771,19

Ur Svenska kulturfondens medel reserveras i enlighet med uppgjord budget medel för utdelningsstiftelsens administration samt egna utbildnings- och kultursatsningar och projekt. Endast under året lyfta medel bokas och intäktsförs.

Övriga poster består av momspliktig försäljning. År 2019 ingår arrangemang för Nordisk stiftelsekonferens samt andra smärre försäljningar i övriga momsfria intäkter.

2. Personalkostnader

Personalens antal har i medeltal uppgått till 20 personer under både år 2020 och år 2019.

	1.1 – 31.12.2020	1.1 – 31.12.2019
Personalkostnader		
Löner	1 236 084,90	1 234 170,99
Arvoden till styrelsen och övriga förtroendevalda	194 675,00	159 850,00
Övriga arvoden och ersättningar	46 537,90	112 409,96
Pensionskostnader	194 262,37	217 046,99
Övriga lagstadgade försäkringar	35 559,09	27 988,05
Frivilliga personalrelaterade försäkringar	4 159,92	5 103,87
Totalt	1 711 279,18	1 756 569,86

3. Planenliga avskrivningar

Avskrivningstiderna är:

- Inventarier och lösöre: 5 år

Inventariernas och lösörets avskrivningar syns som skild post i resultaträkningen.

Små anskaffningar, vars livslängd beräknas vara maximalt 3 år eller vilkas anskaffningspris är under 850 euro har upp till totalt 2,500 euro bokats som kostnader, dock så att väsentlighetsprincipen beaktas.

4. Övriga kostnader

Kostnaderna nedan presenteras enligt funktion och projekt.

	1.1 – 31.12.2020	1.1 – 31.12.2019
Övriga kostnader		
Administrationskostnader	465 622,55	421 616,58
Lokalkostnader och hyror	287 196,96	283 387,58
Revisionskostnader	17 754,32	19 765,60
Egna kultur- och utbildningsprojekt	294 553,27	385 990,67
Totala kostnader	1 065 127,10	1 110 760,43

Noter till balansräkningens aktiva

5. Bestående aktiva

I balansräkningens bestående aktiva presenteras den icke avskrivna delen av inventarier och lösöre.

Inventarier	
Anskaffningsutgift 1.1.2020	139 564,43
Ökning under året	72 833,52
Minskning under året	10 487,02
Anskaffningsutgift 31.12.2020	201 910,93
Ackumulerade avskrivningar	84 005,44
Avskrivningar under räkenskapsåret	20 722,37
Bokföringsvärde 31.12.2020	97 183,12

Anskaffningsutgiften och ackumulerande avskrivningar har korrigerats med avskaffade eller donerade inventarier till en summa av 256 738,44 euro.

Noter till balansräkningens passiva

6. Eget kapital

Posterna för eget kapital kan ses ur balansräkningen.

7. Passiva resultatregleringar

	2020	2019
Passiva resultatregleringar		
Semesterlöneskulder och övriga sociala avgifter	206 113,73	210 185,30
Totalt	206 113,73	210 185,30

Säkerheter och ansvarsförbindelser

Ansvarsförbindelserna består av hyresansvar.

	2020	2019
Förfaller till betalning under påbörjad räkenskapsperiod	194 749,92	117 785,98
Förfaller till betalning under senare räkenskapsperioder	756 297,72	0,00

Verksamhetsberättelsens och bokslutets datering och underteckning

Helsingfors den 7 april 2021

Mikaela Nylander, styrelseordförande
Anna-Lena af Hällström, viceordförande
Gunilla Granberg
Annika Nummelin
Birgitta Forsström
Christel Liljeström
Christoffer Ingo
Ulf Stenman
Silja Borgarsdóttir-Sandelin
Håkan Nystrand, ersättare
Anna Jungner-Nordgren, ersättare
Eva Åström, ersättare
Sören Lillkung, verkställande direktör

Revisionsanteckning

Över utförd revision har idag avgivits berättelse.

Helsingfors den 16 april 2021
Ernst & Young Ab, revisionssamfund
Bengt Nyholm, CGR

Förteckning över använda bokföringsböcker

Stiftelsens bokföring är uppgjord i det integrerade ekonomisystemet Proccountor.

DOKUMENT

Balansbok
Balansspecifikationer
Huvudbok
Dagbok

PROCOUNTOR

Försäljningsfakturer
Inköpsfakturer och nätfakturer (inköp)
Rese- och kostnadsersättningar inkl. bilagor, memorialverifikat
Löner
Kontoutdrag, betalningsverifikat
Deklaration av moms och övriga skatter på eget initiativ

FÖRVARINGSSÄTT

Skilt bunden
Skilt bundna, i elektronisk form
I elektronisk form
I elektronisk form

FÖRVARINGSSÄTT

Elektroniska verifikat och arkivering
Elektroniska verifikat och arkivering
Elektroniska verifikat och arkivering
Elektroniska verifikat och arkivering
Elektroniska verifikat och arkivering
Elektroniska verifikat och arkivering

Revisionsberättelse

Till styrelsen för Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland sr

Revision av bokslutet

Uttalande

Vi har utfört en revision av bokslutet för Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland sr (fo-nummer 2379356-8) för räkenskapsperioden 1.1–31.12.2020. Bokslutet omfattar balansräkning, resultaträkning och noter till bokslutet.

Enligt vår uppfattning ger bokslutet en rättvisande bild av stiftelsens ekonomiska ställning samt av resultatet av dess verksamhet i enlighet med i Finland ikraftvarande stadganden gällande upprättande av bokslut och det uppfyller de lagstadgade kraven.

Grund för uttalandet

Vi har utfört vår revision i enlighet med god revisionssed i Finland. Våra skyldigheter enligt god revisionssed beskrivs närmare i avsnittet Revisorns skyldigheter vid revision av bokslutet. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt de etiska kraven i Finland som gäller den av oss utförda revisionen och vi har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa. Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar för bokslutet

Styrelsen ansvarar för upprättandet av bokslutet och för att bokslutet ger en rättvisande bild i enlighet med i Finland ikraftvarande stadganden gällande upprättande av bokslut samt uppfyller de lagstadgade kraven. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som

den bedömer är nödvändig för att upprätta ett bokslut som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av bokslutet ansvarar styrelsen för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om man avser att likvidera stiftelsen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns skyldigheter vid revision av bokslutet

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida bokslutet som helhet innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i bokslutet.

Som del av en revision enligt god revisionssed använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i bokslutet, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder

bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.

- skaffar vi oss en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i ledningens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av bokslutet. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i bokslutet om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om bokslutet. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas

fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i bokslutet, däribland upplysningarna, och om bokslutet återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi kommunicerar med dem som har ansvar för stiftelsens styrning avseende, bland annat, revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den, samt betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat under revisionen.

Övriga rapporteringsskyldigheter

Övrig information

Styrelsen ansvarar för den övriga informationen. Den övriga informationen omfattar verksamhetsberättelsen.

Vårt uttalande om bokslutet täcker inte övrig information.

Vår skyldighet är att läsa den ovan specificerade övriga informationen i samband med revisionen av bokslutet och i samband med detta göra en bedömning av om det finns väsentliga motstridigheter mellan den övriga informationen och bokslutet eller den uppfattning vi har inhämtat under revisionen eller om den i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter. Det är ytterligare vår skyldighet att bedöma om verksamhetsberättelsen har upprättats enligt gällande bestämmelser om upprättande av verksamhetsberättelse.

Enligt vår uppfattning är uppgifterna i

verksamhetsberättelsen och bokslutet enhetliga och verksamhetsberättelsen har upprättats i enlighet med bestämmelserna om upprättande av verksamhetsberättelse.

Om vi utgående från vårt arbete drar slutsatsen att det förekommer en väsentlig felaktighet i informationen i verksamhetsberättelsen bör vi rapportera detta. Vi har ingenting att rapportera gällande detta.

Övriga uttalanden som grundar sig på lag

Vår skyldighet är att utgående från den av oss utförda revisionen ge ett uttalande om de omständigheter som förutsätts enligt stiftelselagen 4:2.2 §.

Styrelsen ansvarar för informationen i bokslutet och verksamhetsberättelsen samt för att de ersättningar och arvoden som betalats till ledamöterna i stiftelsens organ är sedvanliga.

Enligt vår uppfattning ger bokslutet och verksamhetsberättelsen de uppgifter om stiftelsens verksamhet under räkenskapsperioden som är väsentliga för bedömningen av om stadgebestämmelserna om stiftelsens ändamål och verksamhetsformer har följts. Arvoden och ersättningar utbetalda av stiftelsen till ledamöterna i stiftelsens organ kan anses vara sedvanliga.

Helsingfors 16.4.2021

Ernst & Young Ab
revisionssamfund

Bengt Nyholm
CGR